

در این شماره می خوانید:

زیرساخت فرهنگی رونق تولید / دکتر محسن مجبی

پدافند زیستی و امنیت ملی / دکتر عیسی کلانتری

اصول پدافند غیرعامل در حوزه اقتصادی / دکتر جهانبخش مجبی نیا

انضباط مالی در جنگ اقتصادی / دکتر مهدی بازوکی

واقعیت‌هایی از اقتصاد دفاع / محمد اسکندری

ملی‌سازی فضای سایبری چرا و چگونه؟ / دکتر اصغر مسعودی

اجماع ملی در پدافند سایبری / مهندس محمد افشار

هائندی‌ها و مهار سیل / دکتر سامان ولی‌نوری

کتابخانه

ماهنامه عمومی سازمان پدافند غیرعامل کشور
دوره جدید، شماره یازدهم، فروردین و اردیبهشت ماه ۱۳۹۸

سال فرصت‌سازی از تهدیدات

سردار دکتر جلالی: در علم استراتژیک تهدید و فرصت به یکدیگر بسیار نزدیک هستند، در عمل به هیچ عنوان تهدیدی وجود ندارد و در واقع فرصت‌های خطرناک وجود دارد و اگر از فرصت‌ها خوب استفاده کنیم همه منافع آن برای ما حاصل خواهد شد و اگر از فرصت استفاده مناسبی نکنیم آن فرصت تبدیل به تهدید می‌شود و علیه ما بکارگیری می‌شود

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ما قولنا
والله المستطاع

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی):

پدافند غیر عامل مهم، علمی و همه جانبه است

مساله پدافند غیر عامل مساله بسیار مهمی است و هر روزی که می‌گذرد بر اهمیت پدافند غیر عامل افزوده می‌شود، یعنی شیوه‌های تهاجم دشمنان به نحوی است که پدافند در مقابل آنها در قالب پدافند غیر عامل کاملاً پیچیده و مهم و علمی و همه جانبه است.

دیدار مسئولان سازمان پدافند غیر عامل کشور ۱۳۹۷/۰۸/۰۶

رونق تولید راز شکوفایی

اگر تولید رونق گرفت، آن وقت در بخش‌های مختلفی تحول ایجاد خواهد شد؛ هم تأثیر می‌گذارد در اشتغال، هم تأثیر می‌گذارد در کم کردن نوزیر، هم حتی تأثیر می‌گذارد در وضع توازن بودجه، هم تأثیر می‌گذارد در بالا رفتن ارزش پول ملی، ببینید، اینها همه مشکلات مهم اقتصادی ما است. صاحب نظران و کسانی که مقلع از مسائل اقتصادی هستند، تصدیق میکنند، تأیید میکنند [آنها] معتقدند که ظرفیتهای کشور برای شکوفایی اقتصاد، ظرفیتهای بسیار آماده و مستعد و کاملی است.

عزیزها
۱۳۹۷/۸/۶
رهبر انقلاب

رونق تولید

یادداشت سردبیر

دکتر محسن محبی
معاون توسعه فرهنگی و اطلاع رسانی سازمان
پدافند غیر عامل کشور

رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله العالی) سال ۱۳۹۸ را تحت عنوان «سال رونق تولید» نام گذاری کردند. این نام گذاری در همان مسیری است که سال‌های گذشته استمرار داشته و آن تقویت ساخت درونی اقتصاد ملی در برابر حمله دشمنان و همچنین تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی در زمینه عدالت اجتماعی، بهبود کیفیت زیست مردم و ... است.

بدون شک اگر بخواهیم این شعار را محقق کنیم مسیر اصلی، مسیر اصلاح ساختارهای اقتصادی کشور است. اینکه چرا در کشور ما سود بنگاه‌داری بیش از تولید است، ساختار بانک‌ها چرا از الگوی اسلامی آن فاصله دارد، دلیل حجم بزرگ فرار مالیاتی چیست، سیاست‌های پولی و مالی دولت چه تاثیری در بهبود شرایط اقتصادی کشور دارد و ... سوالاتی است که جواب آن‌ها را باید در علم اقتصاد جست‌وجو کرد.

با این حال نباید از اهمیت فرهنگ به عنوان یکی از مهمترین زیربناهای کنش کنشگران در عرصه اقتصادی غافل شد. به واقع حتی اگر نتوان در معادلات اقتصادی تحول چشم‌گیری ایجاد کرد، با تحول در حوزه فرهنگ می‌توان به دستاوردها و نتایج مثبتی در زمینه اقتصاد ملی دست یافت.

مرور مواضع و بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) نیز در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که ایشان حوزه فرهنگ و تحول فرهنگی را یکی از اصلی‌ترین مبانی برای تحول اقتصادی در سطح کشور قلمداد می‌کنند.

برای مثال ایشان در خصوص مصرف تولیدات داخلی می‌فرمایند: «ما باید عادت کنیم، برای خودمان فرهنگ کنیم، برای خودمان یک فریضه بدانیم که هر کالائی که مشابه داخلی آن وجود دارد و تولید داخلی متوجه به آن کالا را از تولید داخلی مصرف کنیم و از مصرف تولیدات خارجی بجد پرهیز کنیم؛ در همه‌ی زمینه‌ها؛ زمینه‌های مصارف روزمره و زمینه‌های عمده‌تر و مهمتر. ۱۳۹۱/۰۱/۰۱»

معظم له همچنین در خصوص بحث پرهیز از اسراف می‌فرمایند: «مصرف هم باید مدیریت

حتی اگر نتوان در معادلات اقتصادی تحول چشم‌گیری ایجاد کرد، با تحول در حوزه فرهنگ می‌توان به دستاوردها و نتایج مثبتی در زمینه اقتصاد ملی دست یافت

زیر ساخت فرهنگی «رونق تولید»

شود. این قضیه اسراف و زیاده‌روی، قضیه‌ی مهمی در کشور است. خب، حالا چگونه باید جلوی اسراف را گرفت؟ فرهنگ‌سازی هم لازم است، اقدام عملی هم لازم است. فرهنگ‌سازی بیشتر به عهده‌ی رسانه‌هاست، واقعاً در این زمینه، هم صدا و سیما در درجه‌ی اول و بیش از همه مسئولیت دارد، هم دستگاه‌های دیگر مسئولیت دارند. باید فرهنگ‌سازی کنید. ما یک ملت مسلمان علاقه‌مند به مفاهیم اسلامی هستیم، اینقدر در اسلام اسراف منع شده، و ما متأسفانه در زندگی‌مان اهل اسرافیم! بخش عملیات‌های هم به نظر من از خود دولت باید آغاز شود. ۱۳۹۱/۰۶/۰۲»

با این حال نگارنده بر این عقیده است که ما در دو سطح مردم و مسئولان نیازمند تحول فرهنگی در حوزه اقتصادی هستیم که به اجمال به اهم آنها خواهیم پرداخت.

در حوزه مسئولان در گام نخست ما نیازمند یک تحول ذهنی هستیم که نگاه‌ها را از بیرون به سمت داخل بازگرداند. متأسفانه یک ضعف فرهنگی و قابل توجه در سطوح مدیریت کلان، وابستگی و ایجاد انگاره «ما نمی‌توانیم» است. هرچند با پیروزی انقلاب اسلامی این انگاره تا حدود زیادی شکسته شده است اما هنوز هم مدیرانی حتی در سطوح کلان کشور هستند که فکر کنند کشور برای توسعه نیاز به اتکای بیرون دارد. اگرچه یکی از اصلی‌ترین نیازها در مسیر توسعه و پیشرفت

سال فرصت‌سازی از تهدیدات
سردار دکتر جلالی

زیر ساخت فرهنگی رونق تولید
دکتر محسن محبی

پدافند زیستی و امنیت ملی
دکتر عیسی کلانتری

انضباط مالی در جنگ اقتصادی
دکتر مهدی پازوکی

اصول پدافند غیر عامل در حوزه اقتصادی
دکتر جهانبخش محبی‌نیا

واقعیت‌هایی از اقتصاد دفاع
محمد اسکندری

ملی‌سازی فضای سایبری چرا و چگونه؟
دکتر اصغر مسعودی

اجماع ملی در پدافند سایبری
مهندس محمد افشار

هلندی‌ها و مهار سیل
دکتر سامان ولی‌نوری

فهرست

تیتریک ۷

یادداشت سردبیر ۵

مصاحبه ویژه ۳۸

مصاحبه ۲۳

مصاحبه ۱۴

گزارش راهبردی ۱۸

مصاحبه ۳۰

مصاحبه ۳۴

گزارش ویژه ۴۰

استفاده از ظرفیت‌های بیرونی است اما این ذهنیت که بدون اتکای به بیرون نمی‌توان قدم برداشت یک ذهنیت خطرناک است. ما نیازمند مدیرانی هستیم که با روحیه انقلابی و جهادی نگاه خود را معطوف به درون کنند و با اتکاب به منابع غنی داخلی مسیر توسعه را رقم بزنند.

نکته دومی که در حوزه تحول فرهنگی در بخش مسئولان نیازمند توجه است بحث خطر دور شدن از مردم است. تاریخ چهل سال گذشته نشان داده است که رمز پیروزی ایران اسلامی در اتکای به مردم و توان بسیج‌شوندگی آنهاست. چه در انقلاب اسلامی، چه در دوران دفاع مقدس و چه در عرصه‌های علمی و ... هر جا مسئولان به مردم اتکا کردند پیروزی نزدیک بوده است. در حوزه اقتصادی نیز ما نیازمند حضور مردم هستیم. متأسفانه برخی در کشور به دلایل واهی سعی در ایجاد انشقاق در صفوف یکپارچه مردم دارند و با ایجاد گسل‌های ذهنی مانع از بهره‌مندی از توان و ظرفیت‌های مردم می‌شوند. ملت ایران به معنای اتم آنها همیشه یار و یاور دین و ارزش‌های الهی بوده است و نباید با بهانه‌گیری و نگاه‌های سطحی در این صف یکپارچه خللی ایجاد شود. ما اگر به مردم بازگردیم و از ظرفیت آنها استفاده کنیم بدون شک در عرصه اقتصادی بیش از دیگر عرصه‌ها موفقیت کسب خواهیم کرد.

نکته سوم نیز مربوط به سطح و نوع زندگی برخی مسئولان است. این یک واقعیت است که «الناس علی دین ملوکهم». مردم بر دین و آئین حکمرانان خود هستند. چه طور می‌توان مردم را به زندگی به دور از تجمل و اسراف دعوت کرد آن‌زمانی که برخی از مسئولان و به ویژه نزدیکان آنها نه تنها این قواعد را رعایت

نمی‌کنند بلکه الگوی زندگی غربی خود را در بوق و کرنا می‌کنند. اگر قرار است تحول فرهنگی در سبک زندگی مردم روی دهد بی‌شک گام اول آن در زندگی مسئولان است. هر چند که بسیاری از مسئولان کشور ما و در صدر آن رهبر معظم انقلاب اسلامی اسوه زندگی پاک، اسلامی و به دوری از هرگونه تجمل و خوی قدرت و ثروت است.

اما همانگونه که در حوزه مسئولان ما نیازمند یک تحول فرهنگی هستیم این تحول در بخش مردمی نیز یک ضرورت تام و تمام است. به زعم راقم این سطور مردم حتی بدون اقدامات مسئولان می‌توانند منویات مقام معظم رهبری را عملیاتی کنند چرا که استعداد و ظرفیت‌های آنان بی‌شمار است. در گام نخست ما نیازمند تحول در سبک زندگی جامعه هستیم. تقریباً همه ما به این مساله آگاه و واقفیم که متأسفانه در بسیاری از موارد سبک زندگی ما از الگوی اسلامی دور افتاده است. برای مثال در همین حوزه خرید کالای ایرانی شاهد ضعف جدی هستیم و حتی با وجود کالای ایرانی مرغوب، خرید کالای خارجی یک تفاخر و شأن اجتماعی است. سرمایه‌گذاری در تولید یک امر فراموش شده است و حداکثر کار اقتصادی برخی، دلالی و یا سرازیر کردن سرمایه‌های کلان در بازارهای کاذب همچون ارز و طلا و ... است. اسراف تبدیل به بخش لاینفکی از زندگی شده است و سختی‌های بسیاری را بر مردم تحمیل می‌کند.

در گام دوم مساله رسانه‌های نوظهور و به ویژه تاثیر آن بر رفتار اقتصادی مردم است. متأسفانه اغلب افرادی که از شبکه‌های اجتماعی غیربومی استفاده می‌کنند توجه‌ای به آثار سوء این رسانه‌ها بر رفتار اقتصادی خود ندارند. امروز جنگ ترکیبی رسانه‌محور یک واقعیت عینی در پیش روی ماست. دشمن در تلاش است تا ذهن مردم را با استفاده از شبکه‌های اجتماعی به اصطلاح آزاد در اختیار خود بگیرد و آنها فرمان دهد. در کنار مباحث اقتصادی، مباحث رسانه‌ای و تاثیرگذاری آن بر کنش اقتصادی مردم یک مساله بسیار مهم است. در سال گذشته به وضوح دیدیم که دشمن با همین رسانه‌ها برخی کمبودهای کاذب در جامعه را ایجاد کرد که ناشی از تحریک مردم به خرید بیش از مایحتاج بود. میانگین مصرف روزانه کشور حد معین و مشخصی دارد و توزیع نیز در مرور زمان مطابق با همین نسبت تنظیم شده است. حال اگر در یک روز عموم مردم از یک کالا بیش از نیاز خود خریداری کنند در آن بخش کمبود چشم‌گیر خواهد بود.

نکته سوم نیز مربوط به رعایت اخلاق اسلامی در حوزه اقتصادی است. انصاف یکی از مهمترین کلیدواژه‌های بازار اسلامی بوده است اما امروزه این واژه معنای خود را بعضاً از دست داده است و اصالت سود جای آن را گرفته است. به نظر می‌رسد بخشی از ریشه این فراموشی به ترسی است که مردم از آینده خود دارند و همین ترس باعث می‌شود تا اصول اخلاقی رعایت نشود. در حالی که شاید این بی‌انصافی برای یک نفر دارای سود مقطعی باشد اما برآیند آن در سطح جامعه جز افزایش قیمت‌ها و کاهش توان خرید مردم نتیجه‌ای در پی نخواهد داشت.

در نهایت باید گفت ما برای تحول اقتصادی و رونق تولید در گام اول نیازمند یک تحول فرهنگی هستیم و این تحول نیز هم در بخش مسئولان و هم در بخش مردم باید روی دهد. در بخش مسئولان تقویت خودباوری، پرهیز از اشرافی‌گری و ایمان به توانمندی مردمی باید در دستور کار باشد و در حوزه مردمی نیز اصلاح سبک زندگی، افزایش سواد رسانه‌ای و رعایت اخلاق اسلامی. بدون شک با چنین دستور کار بخش عمده‌ای از مشکلات ما حل خواهد شد و نصرت الهی نیز نصیب حال ملت بزرگ ایران خواهد گردید.

تحول فرهنگی ناظر به رونق تولید

سال ۹۸، سال فرصت‌سازی از تهدیدات

تعیین رویکردهای جدید از زمان در سال جدید

سردار دکتر غلامرضا جلالی رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور در دیدار با کارکنان سازمان پدافند غیرعامل کشور در سالن شهید بهرانی مقدم این سازمان پس از شروع سال ۱۳۹۸ با اشاره نام‌گذاری سال جدید توسط رهبر معظم انقلاب و حادثه سیل در برخی استان‌های کشور و اتفاقات روز کشور، اظهار داشت: سیل اخیر برای ما برکات و نعماتی را به همراه داشت و از طرفی و به نوعی خسارات و زیان‌هایی را ببار آورد که ما باید هر دوی آن را در نظر بگیریم و خداوند متعال را شاکر باشیم.

سردار جلالی یادآور شد: ۲۳ استان کشور در ایام تعطیلات سال جدید با سیل درگیر بودند، برابر پیش‌بینی‌ها و بررسی‌های سازمان هواشناسی کشور و همچنین سازمان‌های هواشناسی جهانی ما در یک دوره ۱۰ و یا ۲۰ ساله خشکسالی قرار داشتیم و به تبع آن همه تمهیدات کشور برای خشکسالی در امسال و سال‌های آینده آماده شده بود تا مقابل خشکسالی بتواند مقابله کند از این رو سیاست‌هایی که اتخاذ شده بود، بیشتر متناسب با یک دوره خشکسالی بوده تا مقابله با ترسالی و بارش‌های عظیم امسال. در سال جدید دو رویکرد علمی و تخصصی از وضعیت اقلیمی کشور وجود دارد،

■ در علم استراتژیک تهدید و فرصت به یکدیگر بسیار نزدیک هستند، به عنوان مثال در برخی از کشورها مثل چین معتقد هستند، به هیچ عنوان تهدیدی وجود ندارد و در واقع فرصت‌های خطرناک وجود دارد و اگر از فرصت‌ها خوب استفاده کنیم همه منافع آن برای ما حاصل خواهد شد و اگر از فرصت استفاده مناسبی نکنیم آن فرصت تبدیل به تهدید می‌شود و علیه ما بکارگیری می‌شود

بر این اساس این رویکردها اگر مفروض بگیریم که تغییرات اقلیمی ما طبیعی هستند، دو نظریه وجود دارد اول آن که دوره خشکسالی در کشور تمام شده و در سال ۱۳۹۸ دوره ترسالی شروع خواهد شده و نظریه دوم نیز می‌گوید، امثال استثناء بوده و ترسالی مختص به امسال خواهد بود و سال ۱۳۹۹ احتمالاً ادامه دوره خشکسالی خواهد بود. طبیعتاً نتیجه دقیق و بررسی این موضوعات را باید سازمان هواشناسی بررسی کند و پیش‌بینی‌های خود را ارائه دهد.

برآورد اطلاعاتی و پیش‌بینی ملی تغییرات اقلیمی کشور یک ضرورت جدی

رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور با تأکید بر این که سازمان هواشناسی باید مطالعات علمی و دقیقی بر روی تغییر اقلیمی که بوجود آمده است انجام دهد، عنوان کرد: سازمان هواشناسی با مطالعات علمی و دقیق خود باید بگوید کشور در دوره ترسالی قرار گرفته است و یا امسال فقط نحوه بارش‌ها اینگونه بوده تا برنامه‌ریزی‌های کلان در کشور انجام شود چرا که اگر در دوره ترسالی وارد شده باشیم بسیاری از سیاست‌های کلی کشور دستخوش تغییرات خواهد شد. لذا اگر ما آماده نباشیم بارندگی زیاد می‌تواند برای ما مشکلاتی را همانند اتفاقات و حوادثی که امسال بوجود آمد، ایجاد کند، طبیعتاً تدابیر متناسب با دوران ترسالی و مقابله با پدیده سیلاب‌ها می‌تواند حلال بحران‌ها ناشی از حوادث در دوره ترسالی باشد، ولی اگر پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که دوران خشکسالی ادامه خواهد داشت با توجه به بارش‌های اخیر باید مدیریت منابع آب لحاظ شود. بنابراین برآورد اطلاعاتی و پیش‌بینی ملی نسبت به تغییرات اقلیمی برای کشور یک ضرورت جدی است و دستگاه‌های مرتبط و مسئول باید این برآورد را انجام دهند و نتایج این برآورد می‌تواند برای کشور بسیار ارزشمند باشد برای این که ما ادامه برنامه‌های جاری کشور را پیش ببریم و انجام این مطالعات می‌تواند بسیار برای کشور مفید باشد.

وی با اشاره به وظایف سازمان پدافند غیرعامل و سازمان مدیریت بحران کشور اظهار داشت: در مدیریت کلان بین ماموریت‌های سازمان پدافند غیرعامل و سازمان مدیریت بحران در حوزه منشاء تهدیدات انسان ساخت و تهدیدات طبیعی کشور تفکیک مسئولیت‌هایی انجام شده است، ولی در برخی از موارد اشتراکاتی نیز وجود دارد، اکنون تمام ظرفیت‌های کشور در وضعیت مقابله با حوادث قرار گرفته است لذا همه کشور تلاش می‌کنند تا با استفاده از تمام ظرفیت‌های ملی کنترل و مدیریت سیلاب را داشته باشند که خسارات و تلفات را صفر و یا به حداقل برسانند. ظرفیت‌های نیروهای مسلح، ظرفیت‌های دستگاه‌های اجرایی، ظرفیت‌های مردمی و بخش‌های غیردولتی، شهرداری‌ها و همه در قالب یک بسیج ملی شکل گرفته است تا اقدامات مقابله‌ای و پیشگیرانه را انجام دهند و طبیعتاً الان زمان مناسبی برای پرداختن به ضعف‌ها و اشکالات نیست و بایستی این روحیه ملی و همت ملی تقویت شود تا بتوانیم این حادثه را با حداقل خسارت و تلفات مدیریت کنیم و از

تمامی صحنه‌ها نشان داد که نیروهای مسلح کشورها از سپاه، ارتش، نیروی انتظامی و بسیج همه حامی ملت و کشور هستند و همین حضور موجب همبستگی و اعتماد به همراهی نظام با مردم و در نهایت تقویت بسیج‌شوندگی نیروهای مردمی و اجرایی و نظامی شد.

زیرساخت‌ها نقطه مشترک سازمان پدافند غیرعامل و سازمان مدیریت بحران

سردار جلالی یادآور شد: وجه مشترک سازمان پدافند غیرعامل و سازمان مدیریت بحران تاب‌آور بودن زیرساخت‌ها است که هم از حوادث طبیعی و هم از حوادث غیرطبیعی می‌تواند متأثر باشند و در جریان حوادث اخیر بخش زیادی از آسیب‌هایی که دیده شده متوجه به زیرساخت‌های کشور است، لذا برخی از این زیرساخت‌ها مثل پل‌ها و جاده‌ها، خطوط راه آهن، خطوط انتقال برق، آب، و ارتباطات در یک مانور جدی پایداری مورد آزمایش قرار گرفت، در این حادثه که به مثابه یک رزمایش بزرگ عملکرد برخی از زیرساخت‌ها مثبت و قابل قبول بود و برخی دیگر اشکالاتی داشت که باید بررسی و نواقص رفع شود. امروز همه دستگاه‌های اجرایی کشور تلاش می‌کنند تا به نحوی این حادثه را مدیریت کنند. سازمان پدافند غیرعامل نیز باید هرگونه که می‌تواند در این موضوع کمک کند تا از مشکلات و آلام مردم کم شود تا در آینده زیرساخت‌ها نسبت به حوادث مشابه پایداری بیشتری داشته باشند. در این راستا سازمان پدافند غیرعامل می‌تواند با در اختیار گذاشتن تجارب و دانش متخصصان خود فعالیت‌هایی را انجام دهد تا زیرساخت‌ها از تهدیدات طبیعی و غیر طبیعی مصون باشند.

وی با اشاره به قطع شبکه ارتباطی در برخی از استان‌ها یادآور شد: با قطع ارتباط برای پایداری شبکه ارتباطی با استفاده از ارتباطات رزرو توانستیم شبکه ارتباطی استان‌های حادثه دیده را دوباره به مدار برگردانیم و این نشان داد ایمنی در ارتباطات و پیش‌بینی رزرو می‌تواند بسیار مهم باشد.

وی با تشکر از حضور برخی از معاونان سازمان در محل حادثه سیل و رصد وضعیت پایدار در این مناطق، گفت: بنده درخواستی که از معاونان سازمان پدافند غیرعامل دارم در حین حادثه و بعد از حادثه فعالیت‌های خود را انجام دهند تا بتوانند یک آسیب‌شناسی دقیق نسبت به این موضوع انجام دهیم، امیدوارم در آینده و پس از اعلام وضعیت عادی و رفع بحران در مناطق سیل زده و درگیر سیلاب جلساتی با سازمان مدیریت بحران داشته باشیم تا بتوانیم یک برنامه مشترک برای موضوعات مشترک تعریف کنیم تا در مواقع اضطرار بتوانیم از این برنامه برای اقدام مشترک استفاده کنیم. اگر بخواهیم به مشترکات سازمان پدافند غیرعامل و سازمان مدیریت بحران به صورت موردی و تیتروار اشاره کنم ۵ سر فصل مهم می‌تواند مشترکات ما باشد:

- استحکام‌بخشی به زیرساخت‌های حیاتی
- ارتقاء تاب‌آوری ملی و استانی و شهری
- ایجاد حداکثر هماهنگی در مدیریت و فرماندهی اقدامات مقابله، امداد و نجات (این هماهنگی باید در نیروهای مسلح، دستگاه‌های اجرایی، نیروهای مردمی و بخش خصوصی ایجاد شود).
- سامانه‌های رصد و پایش و هشدار تهدید
- آمادگی‌ها، رزمایش‌ها و تمرینات

اقدام متناسب و متقابل با اقدام امریکایی‌ها توسط مجلس و شورای عالی امنیت ملی اتخاذ شود

سرتیپ پاسدار دکتر غلام رضا جلالی با اشاره به اقدام اخیر امریکایی‌ها در قرار دادن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در لیست تروریستی (FTO) عنوان کرد: امریکایی‌ها سه لیست (SDN)، (FTO) و (SDGT) برای اعمال تحریم‌های خود دارند. هر یک از این لیست‌ها معنی و مفهوم خاص خود را دارد. قرار دادن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در لیست (FTO) پیامدها و مفهوم‌های بسیار زیادی دارد که در این راستا باید کشور نیز مقابل این اقدام امریکایی‌ها اقدامی در همین سطح و متناسب با آن را انجام دهد. دلیل این که باید اقدام متقابل و متناسب صورت گیرد نیز این است که چون ما در کشور برخی زیرساخت‌ها را نداریم و بایستی سطوح تحریم و لایه‌های برخوردی توسط مجلس و شورای عالی امنیت ملی متناسب و متقابل با آنچه که امریکایی‌ها در برابر بکار گرفته‌اند تعریف کنیم.

سپاه بزرگترین و قوی‌ترین نیروی ضد تروریست جهان

رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور عنوان کرد: امریکایی‌ها نیروی رسمی و نیروی نظامی یک کشور را در لیست تروریستی قرار دادند که در آن لیست داعش و القاعده وجود دارند! سپاه که امروز بزرگترین و قوی‌ترین مقابله کننده با تروریست‌ها است و وجه قالب آن مقابله با تهدیدات تروریستی در حوزه‌های داخلی، شهری، تهدیدات تروریستی هواپیماربابی، تهدیدات تروریستی حوزه دفاعی و مبارزه با گروه‌های تروریستی منطقه‌ای مثل داعش و تکفیری‌ها است، این را هم باید گفت که سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تنها نیروی نظامی است که توانسته مستقیماً با داعش مبارزه کند و آن را به صورت کامل شکست دهد. این اقدام نشان می‌دهد که امریکایی‌ها چه تعریفی از مفهوم تروریست دارند، سپاه پاسدارانی که در راس مبارزه با تروریسم منطقه‌ای است توسط امریکایی‌ها در لیست تروریست‌ها قرار می‌گیرد، این بدین معناست که مفاهیم نظام لیبیرال دموکراسی دچار یک چالش جدی شده است.

دکتر جلالی هشدار داد: امریکایی‌ها حمله وحشیانه و تروریستی یک فرد حامی ترامپ را به صفوف نمازگزاران در نیویورک تروریستی نمی‌دانند و کسی که با امثال این تروریست‌ها و تکفیری‌هایی که جان، مال و امنیت مردم یک کشور را تهدید می‌کنند و از بین می‌برند مبارزه می‌کند را تروریست می‌دانند، اینها نشان می‌دهد که معنی تروریست در نظام لیبیرال دموکراسی و سردمداران امریکایی متناقض است با آن چه در همه جهان

به عنوان تروریست شناخته می‌شود. این اقدام می‌تواند پیام بسیار مهمی برای دیگر ارتش‌های جهان داشته باشد، اگر امریکایی‌ها به خودشان اجازه دهند که ارتش رسمی یک کشور را در لیست تروریستی قرار دهند و دیگران نیز آن را بپذیرند، احتمال آن وجود دارد که ارتش کشورهای دیگر مثل روسیه، چین، سوریه، عراق و... نیز در لیست تروریستی قرار بگیرد و اگر این موضوع باعث شود که ارتش کشورهای مختلف در لیست تروریستی امریکا قرار بگیرند موجب ایجاد یک جنگ جدید در عرصه بین‌المللی می‌شود و قطعاً نظام دیپلماسی و سیاسی حاکم در جهان با این اقدام خدشه خواهد شد. وی ضمن قدردانی از اقدام سریع شورای عالی امنیت ملی در انتشار بیانیه ضد امریکایی خاطرنشان کرد: بیانیه رسمی شورای عالی امنیت ملی که در آن ستاد فرماندهی نیروهای امریکایی مستقر در غرب آسیا موسوم به سنتکام و نیروهای وابسته به آن را به عنوان تروریست معرفی کرد، موجب می‌شود تا اگر آنها بخواهند علیه ما اقدامی کنند، تمام مناطق حوزه نفوذ جمهوری اسلامی ایران در غرب آسیا شکارگاه تروریست‌های امریکایی باشد و این تبعات حداقلی است که برای آن‌ها پیش‌بینی می‌کنیم. امریکایی‌ها بزرگترین تولیدکننده و حامی تروریست‌ها هستند، آقای ترامپ فراموش کرده که چندی پیش در مناظرات انتخاباتی خود با خانم کلپتون افشا کرد که تروریست‌های منطقه غرب آسیا در سوریه و عراق را خود دولت امریکا و اوپاما تولید کرده و حمایت می‌کند، اکنون نیز همین امریکایی‌ها هستند که عوامل انتحاری داعشی در سوریه را در آغوش خود پرورش و آموزش می‌دهند، همین امریکایی‌ها هستند که داعشی‌ها را با امکانات پروازی خود از سوریه به جنوب افغانستان انتقال دادند. همه این موضوعات باز هم نشان می‌دهد تعریف امریکایی‌ها از تروریسم با آن چه در جهان است جقدر متفاوت و البته متناقض است.

چهره واقعی دشمنان ملت در جریان حوادث اخیر آشکار شد

سردار جلالی گفت: این اقدام امریکایی‌ها موجب شد تا اعتماد مردم به نیروهای مسلح عمیق‌تر و بیشتر شود. البته در جریان حوادث سیل در کشور یکسری از خیانت‌ها در داخل و خارج از کشور نیز عیان شد و همه متوجه شدند که چه کسانی از آب گل آلود ماهی می‌گیرند و به دنبال منافع شخصی خود هستند و هیچ یک از درد و رنج‌های مردم برای آنها اهمیتی ندارد، ضدانقلاب در جریان حوادث سیل و رنج مردم نشان داد که دست از خیانت‌های خود برنداشته‌اند و هنوز در مسیر غلط خود حرکت می‌کنند. حقیقتاً اوج نامردی و خیانت نسبت به مردم این است که یک ملت را در این شرایط رنج و درد و وفور مشکلات تحریک و ناامید کنی و از آزار مردم با انتشار اخبار کذب، شایعات و القای ناامیدی و سلب اعتمادشان دست برداری. وی در ادامه یادآور شد: ما در سال گذشته در همین ایام مواجه بودیم با طراحی دشمن برای این که نظام جمهوری اسلامی ۴۰ سالگی خود را نبیند و افرادی در امریکا شعرهایی دادند که کار انقلاب اسلامی در تابستان تمام است وقتی این اتفاق نیفتاد گفتند در زمستان و بعد هم گفتند در ۲۲ بهمن نظام جمهوری اسلامی به پایان خود خواهد رسید، همه ضدانقلاب با تمام توان خود در برابر ایران ایستادند و همه تلاش خود را کردند اما حضور حماسه ساز مردم در ۲۲ بهمن نشان داد که تمام این صحبت‌ها کذب محض بوده است و به لطف خدا و زعامت رهبری معظم انقلاب امام خامنه‌ای عزیز هر روز پایه‌های این انقلاب استوارتر خواهد شد و صحبت‌های بی اساس دشمنان انقلاب در واقع هیاهوی برای هیچ بوده است. بنده در خاطر دارم که رهبری معظم در ابتدای سال گذشته به این موضوع اشاره کرده بودند که دشمن نزدیک می‌شود ولی کاری از پیش نخواهد برد و سوره مبارکه الشعراء آیه ۶۲ قال کلا إن معی ربي سہدین (۶۲) (موسی) گفت: چنین نیست! یقیناً پروردگارم با من است، بزودی مرا هدایت خواهد کرد! تلاوت کردند و فرمودند: «بنده به شما می‌گویم که مردم بدانید که خدا با ماست و به ما کمک خواهد کرد. ما باید خدا را شاکر باشیم که یک رهبر بینا و هوشیار، هشدارها را به ما می‌دهند و در کنار آن راهنمایی‌های لازم را نیز می‌کنند و امید می‌دهند که خداوند پشتیبان این ملت و کشور است، این در واقع نشان‌دهنده این است که کسانی که سال گذشته تعبیری همچون تابستان داغ و زمستان داغ را بکار می‌بردند بر باطل هستند و کاری نمی‌توانند از پیش ببرند.

سال ۱۳۹۷ یک جنگ تمام‌عیار اقتصادی بود

رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور اظهار داشت: در واقع ما در سال ۱۳۹۷ یک جنگ تمام‌عیار در حوزه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و امنیت روانی در بستر مردم را با موفقیت پشت سر گذاشتیم، در سال ۱۳۹۸ نیز همین تهدیدات وجود خواهد داشت و ما باید برای مقابله با این تهدید خودمان را آماده کنیم. در واقع در سال گذشته یکی از عملیات‌های پیچیده دشمن با موضوعیت کنار گذاشتن دولت توسط برخی گروه‌های داخلی و خارجی توسط رهبری معظم و با حمایت قاطع ایشان از دولت منتخب باعث شد تا جریان دوقطبی که دشمنان درصدد بودند، ایجاد نشود و این عملیات دشمن خنثی گردد. رهبری معظم در سال گذشته بارها توصیه کردند که دولت یک دولت مشروع، قانونی است و همه باید به دولت کمک کنند و به دولت هم گفتند اختیاراتی که برای پیشبرد اهدافتان دارید را اعلام کنید تا اقدامات لازم برای بهتر شدن اوضاع اقتصادی انجام شود، دولت هم پیشنهاد ایجاد ستاد تدابیر ویژه اقتصادی در شورای عالی امنیت ملی را داد که توسط رهبر معظم انقلاب با آن موافقت شد تا تصمیمات این ستاد به دور از گره‌های قانونی اجرا شود، درخواست بعدی اختیاراتی فراتر بود که رهبری معظم این اختیاراتی را به سران سه قوا برای تصمیم‌گیری بهتر تنفیذ کردند، این تنفیذ اختیار دو خاصیت داشت، خاصیت اول آن بود که به دولت کمک کرد تا از موانع اقتصادی پیش رو عبور کند و اشکالاتی که بعضاً ممکن است در آن وجود داشته باشد را مرتفع سازد، خاصیت دوم این بود که کل پروژه دوقطبی‌سازی دشمنان را خنثی کرد و این یک تدبیر بسیار استراتژیک بود که توسط رهبری

معظم اتخاذ شد. در سال جدید تهدیدات را به فرصت تبدیل کنیم

وی در ادامه با اشاره به بیانات رهبر معظم انقلاب در ابتدای سال جدید اظهار داشت: مقام معظم رهبری فرمودند سال ۱۳۹۸ سال فرصت‌ها است، اینکه ما بفهمیم که مفهوم فرصت و تهدید در بیان معظم له چیست نیاز به تحلیل دارد، اما در علم استراتژیک تهدید و فرصت به یکدیگر بسیار نزدیک هستند، به عنوان مثال در برخی از کشورها مثل چین معتقد هستند، به هیچ عنوان تهدیدی وجود ندارد و در واقع فرصت‌های خطرناک وجود دارد و اگر از فرصت‌ها خوب استفاده کنیم همه منافع آن برای ما حاصل خواهد

شد و اگر از فرصت استفاده مناسبی نکنیم آن فرصت تبدیل به تهدید می‌شود و علیه ما بکارگیری می‌شود. ما برای هر مشکلی در کشور چند راهکار داریم و همه این راهکارها در داخل کشور هستند و اگر تصمیم به موقع و دقیق بگیریم قطعاً تهدیدات به فرصت‌ها تبدیل خواهند شد همانطور که رهبری فرمودند که اگر ما بتوانیم کار جهادی و کار علمی متقن انجام دهیم تهدیدات را می‌توانیم به فرصت تبدیل کنیم.

رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور با اشاره به فرازی دیگر از بیانات معظم‌له عنوان کرد: رهبری در دیگر بیانات خود فرمودند که «سال ۱۳۹۸ سال گشایش برای مردم است» بنابراین می‌توان بسیاری از اموری که برای مردم اتفاق افتاده است را با رویکرد گشایش

ما برای هر مشکلی در کشور چند راهکار داریم و اگر تصمیم به موقع و دقیق بگیریم قطعاً تهدیدات به فرصت‌ها تبدیل خواهند شد

امور رتق و فتق کرد. ایشان فرمودند: «تحریم‌ها عمدتاً فرصت‌محور است بنظر بنده نگاه به یک پدیده می‌تواند بسیار مهم باشد، این که ما تحریم را تهدید فرض کنیم و جلوی آن غش کنیم و یا آن را فرصت فرض کنیم و بتوانی با آن مشکلات را حل کنیم بسیار متفاوت است. به عنوان مثال حذف خام‌فروشی نفت از چرخه اقتصاد بسیار مفید است و این جز تصمیمات نظام است، اما اگر در این مسیر دشمن فروش نفت را تحریم کرد و اجازه فروش آن را از ما سلب کرد، این به این معناست که ما در مسیر اهداف خود راه‌حلهایی را پیدا کنیم که بتوانیم نیازهای اقتصادی و مالی خودمان را تامین کنیم و به عبارتی تحریم‌ها را دور بزنیم.

قدرت بسیج‌شوندگی قابلیت پنهان نظام جمهوری اسلامی

سردار جلالی خاطرنشان کرد: کشور ما قابلیت‌های آشکار و قابلیت‌های پنهانی دارد. یک از این قابلیت‌ها قدرت بسیج‌شوندگی است که در جریان حوادث سیل اخیر خودش را بخوبی نشان داد، ظرفیت بسیج‌شوندگی می‌تواند بسیاری از قابلیت‌های پنهان ما را بروز دهد ضمن این که بسیاری از ظرفیت‌های ما آشکار است یکی دیگر از ظرفیت‌های دیگر ما ظرفیت‌های علمی و دانشی است ما در مواجهه با تمامی مشکلات داخلی این قابلیت را داریم تا از ظرفیت علمی و دانشی کشور برای رفع همه مشکلات کشور استفاده کنیم. نیروهای مسلح ما در حوزه دفاعی مرزهای تحریم را جابه‌جا کردند، ما در حوزه موشکی در لایه تحریم بودیم و در این شرایط موشکی را تولید کردیم کاملاً ایرانی و بومی بود، لذا اگر ما از ظرفیت‌های آشکار و پنهان خود در زمینه‌های مختلف استفاده کنیم تحریم‌ها به فرصت تبدیل خواهند شد.

رونق تولید کلید حل مشکلات کشور

وی با اشاره به نام‌گذاری سال جدید توسط رهبر معظم انقلاب، گفت: رهبری در نام‌گذاری سال ۱۳۹۸ بسیار هوشمندانه این انتخاب را انجام دادند. رونق تولید به حق که می‌تواند بسیار از مشکلات کشور را حل کند رونق تولید می‌تواند مشکلات اقتصادی و تحریم‌ها را رفع کند، بنظر بنده اساسی‌ترین راه مقابله با تحریم‌ها رونق تولید است با رونق تولید می‌توان مشکل معیشت و اشتغال را حل کرد، امروز داشتن شغل واجب حیاتی برای هر بشر است، هیچ خانواده‌ای و هیچ جوانی نمی‌تواند بدون شغل زنده باشد، زندگی بسازد و زندگی کند ما با تولید داخلی بر همه مشکلات اینچنینی می‌توانیم فائق بیاییم، اینکه صحبت از تولید داخلی می‌کنیم چیز تازه‌ای نیست ما قطعات فنی و پیچیده‌ای را در داخل کشور تولید کردیم و به مرز صادرات رسیدیم، در دفاع مقدس ما از سه کشور موشک را به التماس و با مشکلات فراوان می‌گرفتیم، بعد از جنگ تحمیلی ما موشک‌های تولیدی خودمان را فروختیم، به عبارتی نیاز خودمان را به فرصت تبدیل کردیم و امروز می‌توانیم صادرات نیز داشته باشیم، باید توجه داشته باشیم ما یک بازار ۸۰ میلیونی در داخل کشور داریم که می‌توانیم کلیه نیازهای داخلی کشور خودمان را تامین کنیم.

الزامات تحقق رونق تولید

رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور، تصریح کرد: اولین الزام برای رونق تولید این است که مسئولان ما جنگ اقتصادی را باور کنند و بپذیرند که ما در حال جنگ هستیم، باور به این معنا که بدانیم و یقین داشته باشیم که اگر یک جنسی که مشابه داخلی دارد را بخریم پول آن در جیب دشمن می‌رود و اگر در شرایط جنگ به دشمن کمک کنیم یعنی به کشور خیانت کرده‌ایم، باور به این داشته باشیم که ما در جنگ اقتصادی هستیم، یعنی؛ اجازه اشراف اطلاعاتی به سامانه‌های مالی و بانکی و اقتصادی ما از طریق FATF و پالمو خیانت است، اگر جنگ اقتصادی را باور داشته باشیم این اجازه‌ها را به هیچ وجه به دشمن نخواهیم داد، کاری که ما باید انجام بدهیم این است که در شرایط جنگ اقتصادی بایستی کالای خارجی را خودمان تحریم کنیم. اگر ما بخواهیم در جریان جنگ اقتصادی پیروز شویم باید با کالای ایرانی زندگی کنیم، بنده می‌توانم با قاطعیت بگویم که فاصله محصولات داخلی و محصولات خارجی آن چنان نیست که نتوان آن را برای زندگی مطلوب انتخاب کرد.

سردار جلالی، اظهار داشت: ما باید جنگ اقتصادی را مقدس بدانیم. بنده از علمای قم سوال پرسیده‌ام که اگر در شرایطی که ما کالای داخلی داشته باشیم اجازه استفاده از کالای خارجی را داریم؟ حضرت آیت‌الله یزدی فرمودند: اگر استفاده کنید قطعاً حرام است، تفاوت استفاده از این حرام و حرام‌های دیگر چیست؟! در خرید و استفاده از ملزومات زندگی در شرایط کنونی نیز همین است استفاده از کالای خارجی در صورت وجود مشابه داخلی حرام است. ما باید برای تحقق رونق تولید از زندگی‌های اشرافی و خوی اشرافی‌گری به شدت دوری کنیم، افتخار به اشرافی‌گری برای دوران قبل از اسلام است. در جامعه اسلامی اشرافی‌گری ممنوع است، حالا اگر کسی یک روزی انقلابی بوده و امروز تبدیل شده به یک شخصیت اشرافی و برای خود الزامات زیادی را تعریف کرده است باید در انقلابی‌گری آن فرد شخص شک کرد، در تعریف نیروی انقلابی وابستگی به مال، ثروت، پست و مقام نیست. الزام آخر هم قناعت و کم مصرف کردن است که متأسفانه بعضاً برخی از ما آن را رعایت نمی‌کنیم، این نیازمند یک رویکرد فرهنگی در الزام پیاده‌سازی موضوع رونق تولید هستیم.

همکاری سازمان پدافند غیرعامل با دستگاه‌ها

وی تشریح کرد: رهبری فرمودند در پدافند غیرعامل باید یک جدید در اعمال ملاحظاتی پدافند غیرعامل اتخاذ شود، ایشان اصرار دارند که همکاری دو طرفه سازمان پدافند غیرعامل با دستگاه‌ها و ارگان‌ها چه نظامی و غیرنظامی ایجاد شود، ما در بخش تعامل و همکاری با ارگان‌های نظامی طرحی را به ستادکل ارائه دادیم. سردار جلالی عنوان کرد: بنا به تعبیر رهبر معظم انقلاب اهمیت پدافند غیرعامل روز به روز بیشتر خواهد شد و باید بررسی کنیم که چرا هر چه از موضوع پدافند غیرعامل از می‌گذرد اهمیت بیشتری برخوردار می‌شود، شاید دلیل پیچیده شدن تهدیدات و علوم و فناوری‌ها است و یا شاید به دلیل نزدیک شدن تهدیدات و یا شاید موارد دیگر باشد که باید همه این موارد مورد بررسی دقیق کارشناسی قرار گیرد. رهبری عزیز فرمودند که حتماً یک رویکرد علمی و پژوهشی در حوزه پدافند غیرعامل پیگیری شود، بنابراین بنده چند نکته که به عنوان رویکردهای پدافند غیرعامل در سال جدید خواهند بود را خدمت شما عرض می‌کنم، سازمان پدافند غیرعامل در سال ۱۳۹۸ یک تغییر رویه خواهد داشت.

رویکردهای پدافند غیرعامل در سال ۱۳۹۸

رئیس سازمان پدافند غیرعامل تشریح کرد: سازمان پدافند غیرعامل در مواجهه با زیرساخت‌ها بر اساس طبقه‌بندی حیاتی، حساس و مهم امورات را پیگیری می‌کند لذا بایستی در سال جدید میزان جدیدیت خود را در هر یک از زیرساخت‌ها متناسب با طبقه‌بندی و در سطح خود پیاده‌سازی و دنبال کنیم، در طبقه‌بندی

حیاتی پیگیری ما باید بالاترین جدیدت دنبال شود تا جایی که حتی اگر مسئول و هر شخصی که مجری آن است کم‌کاری و یا آن امور را اجرا نکرد آن فرد را در تاحد پیگیری قضایی و یا تشکیل پرونده برای او در سیستم قضایی دنبال نماییم، لذا اگر الزامی را در پدافند غیرعامل برای دستگاه و یا شخصی در راستای قانون ایجاد شود، باید آن را پیگیری کنیم تا حصول انجام کار برای ما محرز شود. در همین راستا برای زیرساخت‌های حساس تمام الزامات قانونی را برای انجام فعالیت‌های پدافند غیرعامل پیگیری و دنبال خواهیم کرد و برای حوزه‌های مهم با رویکرد ایجابی جلو خواهیم رفت.

در ذات سازمان پدافند غیرعامل خستگی، واماندگی و ناامیدی وجود ندارد

وی در ادامه افزود: چون سازمان پدافند غیرعامل یک سازمان پیشران در علم و تکنولوژی است باید رویکرد خود را بیش از آنچه که در سال گذشته بوده نسبت به مسائل علمی و دانشی معطوف نماییم، در مجموعه و سازمان پدافند غیرعامل نباید خستگی بوجود بیاید در ذات سازمان پدافند غیرعامل خستگی و واماندگی و ناامیدی مطلقاً وجود ندارد و حتی باید با تلاش مضاعف و انرژی بیشتر فعالیت‌ها در سال جدید دنبال شود، در سازمان پدافند غیرعامل کلمه نمی‌توانیم وجود ندارد، همانطور که امام عظیم‌الشان فرمودند: ما می‌توانیم بنده هم به تاسی از ایشان عرض می‌کنم: ما می‌توانیم به شرط آن که توکل، تلاش، پشتکار و امید و ایمان خودمان را تقویت کنیم. برخی از رویکردهای سازمان پدافند غیرعامل همانطور که در سال گذشته اعمال شد ادامه پیدا خواهد کرد، سازمان پدافند غیرعامل تا حدودی جوان شد و قطعاً در سال جدید نیز این روند جوان شدن ادامه پیدا خواهد کرد منتها به صورت تدریجی و به صورت انتقال تجربه این کار انجام خواهد شد.

سازمان پدافند غیرعامل سازمان پیشرو و موفق در نیروهای مسلح ایران

رئیس سازمان پدافند غیرعامل ادامه داد: در سال گذشته سازمان پدافند غیرعامل در ستادکل نیروهای مسلح به عنوان سازمان پیشرو و موفق ارزیابی شد، در همین راستا سازمان پدافند غیرعامل توسط رئیس ستادکل نیروهای مسلح تشویق شد. به اعتبار این موضوع در روزهای پایانی سال مدیران میانی سازمان را بر اساس ارزیابی طرح و برنامه سازمان پدافند غیرعامل و بازرسی تشویق کردیم. در سال جدید نیز برنامه‌ها محور فعالیت معاونت‌ها و قرارگاه‌ها هستند و طبق آن برنامه‌ها ارزیابی خواهند شد.

پدافند غیرعامل در سال جدید نباید دچار غافل‌گیری شود

وی خاطرنشان کرد: در سال جدید معاونت اطلاعات و عملیات برآوردی از تهدیدات و حوادث پیش روی کشور در سال ۱۳۹۸ با همکاری همه معاونت‌ها و قرارگاه‌ها تهیه و تدوین کرده است، این برآورد اطلاعاتی و عملیاتی این پیام را به ما می‌دهد که سازمان پدافند غیرعامل در سال جدید نباید دچار غافل‌گیری شود این برآورد به همه معاونت‌ها و قرارگاه‌ها ابلاغ شده است، اولین اولویت آن این است که هر آنچه در این برآورد اطلاعاتی و عملیاتی ارائه شده توسط قرارگاه‌های مربوطه مورد بررسی و تحقیق قرار گیرد و پیش‌بینی‌ها و آمادگی‌های لازم را کسب کنند. سازمان پدافند غیرعامل بنا به الزامی که دارد باید کلیه امور در این سازمان را مبتنی بر انجام فعالیت‌ها به صورت کاملاً علمی و دانشی پیگیری کند لذا بایستی دانش خود را در حیطه کاری سازمانی خود به روز کرده و از دانش روز دنیا در پیش برد اهداف و شناسایی تهدیدات نهایت استفاده را

کنیم. در این راستا کارشناسان این سازمان توسط معاونت آموزش دوره‌ها و کلاس‌های آموزشی متناسب با دانش روز را سه ماهه نخست سال جدید خواهند گذراند تا یک آموزش ضمن خدمت همگانی در راستای بروز شدن در اطلاعات و دانش علمی در سطح کارشناسان ایجاد شود.

راهاندازی شبکه ارتباطی سلمان

رئیس سازمان پدافند غیرعامل همچنین گفت: در سال ۱۳۹۸ ما از همه ظرفیت‌های فناورانه که در مرحله نخست ۱۵ نرم افزار و سامانه پشتیبانی است رونمایی خواهیم کرد و مورد بهره‌برداری قرار خواهیم داد که مبنای برنامه‌های اجرایی سال جدید در سازمان پدافند غیرعامل خواهد بود. این نرم‌افزارها در چهار فاز پیاده‌سازی، آموزش و بهره‌برداری آزمایشی و در نهایت بصورت کامل و عملیاتی اجرایی خواهد شد، خبر بعدی که باید به همکاران و هم‌زمان گرامی بدهم این است که در سال جاری سازمان پدافند غیرعامل یک شبکه اجتماعی درون سازمانی با عنوان شبکه ارتباطی سلمان را طی دو الی سه ماه آینده طراحی و راهاندازی خواهد کرد که یک جمعیت ۲۰۰-۳۰۰ هزار نفری اعم از شرکت‌ها، دانشگاه‌ها، اساتید، دانشجویان، کارکنان، مدیران، مسئولین در آن سازماندهی خواهند شد و می‌توانند از ظرفیت‌های آن در راستای ارتباطات درون سازمانی امن، فعالیت‌های پژوهشی، فرهنگ‌سازی، برگزاری همایش‌های مجازی، آموزش‌های مجازی و استفاده از اخبار، جراید الکترونیکی و دیگر خدمات آن بهره‌مند گردند.

سردار جلالی در پایان اولین جلسه دیدار با کارکنان سازمان پدافند غیرعامل در سال ۱۳۹۸ ضمن تبریک مجدد سال جدید و آرزوی توفیق روزافزون برای کشور و تمام زحمات کشان نظام مقدس جمهوری اسلامی برای سلامتی فرماندهی کل قوا دعا کردند.

توصیه‌ها و تذکرات اقتصادر رهبر انقلاب خطاب به مردم و خانواده‌ها در ایران

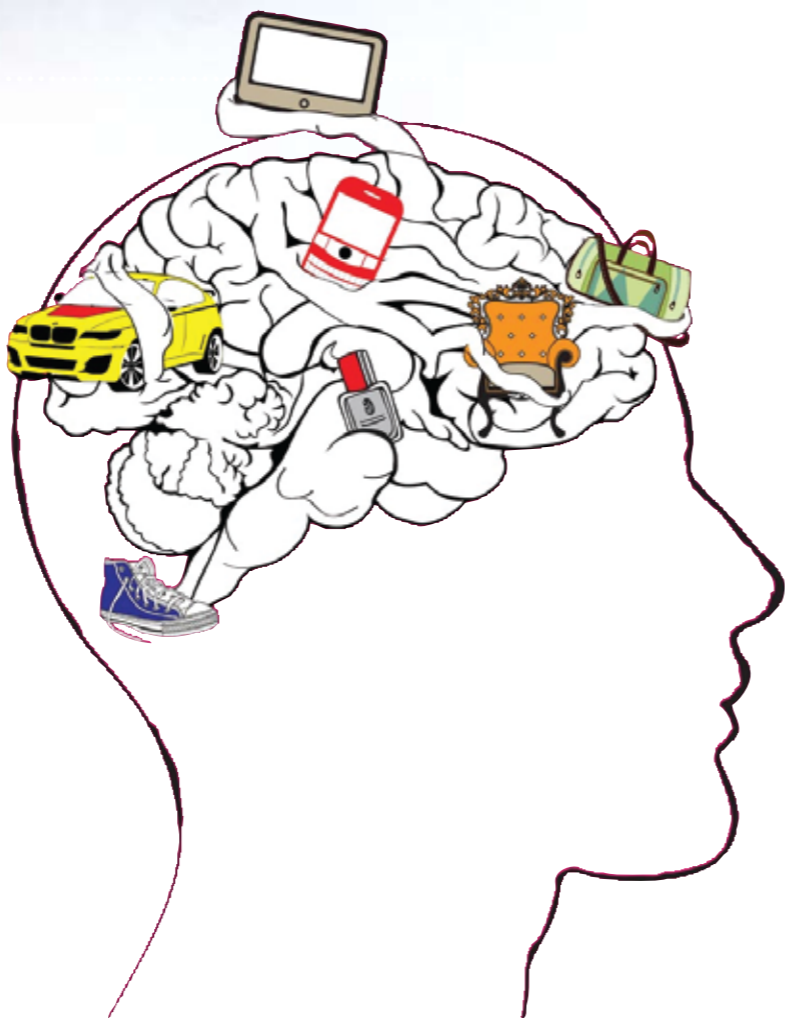
پرهیز از اسراف سرمایه‌گذاری در تولید

نام‌گذاری شعارهای سال بر مبنای رویکردهای اقتصادی، مسیری است که مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) طی چند سال گذشته بر آن اصرار و پافشاری داشته‌اند. ایشان تلاش دارند تا سو و گرایش کلی کشور به سمت بهبود وضعیت اقتصادی کشور باشد. تجربه سال ۹۷ و ۹۸ نیز نشان می‌دهد که عمده تلاش دشمن برای مقابله با انقلاب اسلامی متکی

بر ابزار اقتصادی است و اگر کشور بتواند در حوزه اقتصادی، تاب‌آوری خود را افزایش دهد آنگاه عملاً تیر دشمنی‌ها به سنگ خواهد خورد. با این حال باید مدنظر داشت که اگر قرار است اتفاقی در عرصه اقتصادی کشور بیفتد، در گام نخست رفتار اقتصادی مردم باید تغییر کند. این واقع یکی از ابعاد اصلی زندگی، مسئله‌ی «اقتصاد و معیشت» است. این موضوع در چارچوب مناسبات و مسائل حوزه‌ی «خانواده» نیز از اهمیت خاصی برخوردار است. رهبر انقلاب اسلامی همواره توصیه‌ها و تذکراتی در زمینه‌ی موضوعات و مسائلی چون مدیریت مصرف، خرید کالای ایرانی، پرهیز از ریخت‌وپاش مالی، مبارزه با اسراف و... داشته‌اند. برای مثال یکی از دغدغه‌های ایشان در خصوص مساله غلط تفاخر به به مارک خارجی است. ایشان در این خصوص می‌فرمایند: «این تفاخر غلطی است که ما مارک‌های خارجی را در پوشاکمان، در وسائل منزلمان، در مبلمانمان، در امور روزمره‌مان، در خوراکی‌هایمان ترجیح بدهیم به مارکهای داخلی؛ در حالی که تولید داخلی در خیلی از موارد بسیار بهتر است. من شنیدم پوشاک داخلی را که در بعضی از شهرستان‌ها تولید می‌شود، می‌برند مارک خارجی می‌زنند، برمی‌گردانند! اگر همین‌جا بفروشند، ممکن است خریدار ایرانی رغبت نکند؛ اما چون مارک فرانسوی دارد، خریدار ایرانی همان لباس را، همان کت و شلوار را، همان دوخت را انتخاب می‌کند؛ این غلط است. تولید داخلی مهم است.» (۱۳۹۱/۰۱/۰۱)

در واقع یکی از اصلی‌ترین دلایل عدم توفیق در تقویت تولید ملی، نوعی نگاه فرهنگی غالب در بین مصرف‌کنندگان است که الزاماً کیفیت جنس خارجی را برتر از جنس داخلی می‌داند در حالی که شاید در برخی موارد عکس آن صادق باشد. بر این مبنای رهبری همواره در توصیه‌هایشان هست که «وسایل زندگی‌تان را ایرانی بخرید»

ایشان در این خصوص می‌فرمایند: «شما می‌روید یک جنسی را از بازار تهیه کنید- یک لباس، یا فرض بفرمایید یک وسیله‌ی خانه؛ یک ظرف- نوع داخلی‌اش هست، نوع خارجی‌اش هم هست؛ یک مقداری به خاطر تبلیغات خارجی، یک مقدار به خاطر پُر دادن به اینکه این جنس خارجی است، یک مقدار به خاطر رسوبات فرهنگی قبلی که جنس داخلی فایده‌ای ندارد و یک مقدار هم شاید به خاطر مرغوبتر بودن جنس خارجی- این مرغوبتر بودن هم ممکن است یکی از عوامل باشد، لیکن به هر حال تعیین‌کننده نیست- شما آن را انتخاب

می‌کنید. یعنی چه کار می‌کنید: یک کارگر ایرانی را بیکار می‌کنید و یک کارگر غیر ایرانی را به کار وادار می‌کنید. خوب، مگر بیکاری امروز، مشکل عمده‌ی جامعه‌ی ما نیست. وقتی شما این‌طور کردید، بنده این‌طور کردم، آن برادر دیگر، آن خواهر دیگر، و یکی‌یکی از این روش پیروی کردیم، نتیجه چه می‌شود؟ نتیجه، ورشکستگی کارخانه‌ی داخلی، بیکاری کارگر داخلی و در نهایت باعث ناامیدی سرمایه‌گذار داخلی می‌شود. بیکاری هم که به دنبال خودش اعتیاد، فساد و اختلافات خانوادگی می‌آورد و به دنبال آن، حوادث سیاسی و اجتماعی فراوان به وجود می‌آید. بنابراین، از یک چیز کوچکی شروع می‌شود؛ از یک اراده‌ی شخصی من و شما.» (۱۳۸۵/۰۸/۱۸)

یکی دیگر از رفتارهای غلطی که بعضاً در میان برخی از اقشار جامعه نهادینه شده است مساله تبعیت از مد است. در حالی که سرمایه‌داری در تلاش برای افزایش بازارهای فروش خود است، مد می‌تواند یکی از بهترین راهکار برای گشایش در بازارهایی باشد که از کالا اشباع شده‌اند. به تعبیر رهبر انقلاب: «ما الگوی مصرفمان غلط است. چه جوری بخوریم؟ چه بخوریم؟ چه بپوشیم؟ تلفن همراه توی جیبمان گذاشته‌ایم؛ به مجرد اینکه یک مدل بالاتر وارد بازار می‌شود، این را کانه دور می‌اندازیم و آن مدل جدید را باید بخریم؛ چرا؟! این چه هوس‌بازی‌ای است که ما به آن دچار هستیم.» (۱۳۸۸/۰۱/۰۱)

از سوی دیگر باید در نظر داشت که جامعه ایرانی در نوع رفتار مصرفی خود نیز گاهی درگیر یک سری انحرافات می‌شود که بزرگترین آن اسراف است. این یک واقعیت است که جامعه ما تقریباً در تمامی منابع خود دچار اسراف شده است. چه در انرژی، چه آب چه غذا و... عملاً با اسراف ضربه دشمن در جنگ اقتصادی را تکمیل می‌کنیم.

رهبری در هشدار در این خصوص می‌فرمایند: «ببینید اسراف چه کار می‌کند! اسراف در نان، اسراف در آب، اسراف در برق، اسراف در مصالح ساختمانی، اسراف در انواع و اقسام کالاهای گوناگون، اسراف در اسباب بازی بچه و در وسایل تجملاتی! عزیزان من! این اسراف همان کاری را با کشور می‌کند که دشمن می‌خواهد! او از آن طرف به وسیله‌ی نفت،

به‌وسیله‌ی تحریم اقتصادی و انواع و اقسام ضربه‌ها بر ملت ایران ضربه وارد می‌کند؛ از این طرف هم خود ما با اسراف و صرفه‌جویی نکردن، ضربه‌ی او را تکمیل می‌کنیم! حرف من این است.» (۱۳۷۱/۰۱/۰۱)
ایشان در جای دیگری در خصوص آثار سوء اسراف بر زندگی مردم می‌فرمایند: «ما متأسفانه گرفتار اسراف و زیاده‌روی شده‌ایم... اسراف در لباس، در خوراک، در تجملات زندگی، در زینت‌ها و آویزه‌های گوناگون... همینها است که زندگی را خراب می‌کند و در جامعه بی‌عدالتی به وجود می‌آورد، و در نهایت همینها است که اقتصاد را نابود می‌کند.» (۱۳۹۵/۰۶/۳۰)
از دیگر چالش‌ها در حوزه رفتار اقتصادی جامعه می‌تواند به بی‌اعتمادی و نوعی رفتار احساساتی اشاره کرد. کشور ما به دلیل موقعیت جغرافیایی و دسترسی به آب‌های آزاد عملاً هیچ‌گاه در محاصره و تحریم غذایی قرار نمی‌گیرد اما در طول سال‌های اخیر دیده شده است که گاهی یک شایعه سبب می‌شود تا مردم نسبت به خرید یک کالای خاص اقدام کنند که همین امر سبب افزایش قیمت آن خواهد شد.

به تعبیر رهبری «تا یک شایعه‌ای درست می‌شود که فلان چیز کم است، مردم هجوم می‌آورند برای اینکه بیشتر آن را جمع کنند، که بنیاد دچار کمبود آن شوند؛ در حالی که آن شیء ممکن است جزو چیزهای لازم زندگی هم نباشد. خوب، اگر آن جنس کم هم نیست، همین هجوم مردم آن را کم می‌کند. ما به این مسئله توجه نمی‌کنیم. این یکی از ضعفهای ماست؛ ما این ضعف را باید برطرف کنیم.» (۱۳۹۰/۱۱/۱۴)

یکی دیگر از مباحثی که می‌تواند به عنوان یکی از ضرورت‌های تحول در حوزه اقتصاد خانوار مطرح شود، بحث ترغیب مردم برای سوق دادن اندوخته‌هایشان به سمت تولید و بازارهای سالم است. متأسفانه بخش‌های آموزشی ما در ارتقای سواد اقتصادی خانوارها عملاً ناتوان بوده‌اند و همین عامل باعث شده تا اغلب خانوارها برنامه مشخصی برای پس‌انداز و سرمایه‌گذاری آنها در بخش‌های مولد نداشته باشند. در حالی که اساس پس‌انداز و سرمایه‌گذاری کلیدواژه‌های اساسی توسعه اقتصادی در دنیای امروز به حساب می‌آیند. رهبر انقلاب در این خصوص می‌فرمایند: «در مصارف گوناگون شخصی و خانوادگی، اسراف فردی صورت می‌گیرد. تجمل‌گرایی‌ها، چشم و هم‌چشمی‌ها، هوسرانی افراد خانواده، مرد خانواده، زن خانواده، جوان خانواده، چیزهای غیر لازم خریدن؛ اینها از موارد اسراف است. وسائل تجملات، وسائل آرایش، مبلمان خانه، تزئینات داخل خانه؛ اینها چیزهایی است که ما برای آنها پول صرف می‌کنیم. پولی که می‌تواند در تولید مصرف شود، سرمایه‌گذاری شود، کشور را پیش ببرد، به فقرا کمک کند، ثروت عمومی کشور را زیاد کند، این را ما صرف می‌کنیم به این چیزهای ناشی‌شده‌ی از هوس، چشم و هم‌چشمی، آبروداری‌های خیالی. مسافرت می‌روند، می‌آیند، میهمانی درست می‌کنند - گاهی خرج آن میهمانی، از مسافرت مکه‌ای که رفته‌اند، بیشتر است! - عروسی می‌گیرند، عزا می‌گیرند؛ هزینه‌ای که برای این میهمانی‌ها مصرف می‌کنند، هزینه‌های گزافی است؛ انواع غذاها! چرا؟ چه خبر است؟ در کشور ما هنوز هستند کسانی که از اولیات هم محرومند. باید کمک کنیم کشور پیش برود. نمی‌گوئیم پول را بردارید بروید حتماً اتفاق کنید - البته اگر انسان اتفاق بکند، بهترین کار است - اما حتی اگر اتفاق هم نکنند، همین پولی که صرف این تجملات می‌شود، در تولید برای خودشان به کار بی‌نماید، در کارخانجات سهمیم شوند و تولید کنند، باز برای کشور مفید است.» (۱۳۸۸/۰۱/۰۱)

در نهایت باید گفت که ما برای دستیابی به یک تحول واقعی در حوزه اقتصادی در گام نخست نیاز به یک تحول در حوزه رفتار اقتصادی مصرف‌کنندگان داریم و این هدف نیز جز با تغییر نگرش و دیدگاه‌های مردم حاصل نخواهد شد. مساله که مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) طی سال‌های اخیر تلاش داشته‌اند تا آن را اصلاح کرده و ریل جدیدی در پیش روی مسیر اقتصاد کشور ایجاد نمایند.

در گفت و گو عضو هیئت رئیسه کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس با «صیانت پایدار» عنوان شد

توصیه به مسئولان برای رعایت اصول پدافند غیرعامل در حوزه اقتصادی

گفت و گو از زهرا رضایی

تهدیدات اقتصادی پیش روی کشورها بر اثر وقوع بحران‌ها، موجب شده است تا سیاستمداران به بحث افزایش مقاومت، انعطاف پذیری و تاب آوری اقتصاد در برابر تکانها علاقه مند شوند و مطالعات گسترده‌ای در سال‌های اخیر به ویژه بعد از بحران‌های مالی ۲۰۰۸ در محافل علمی مطرح شود. اقتصاد ایران نیز بعد از تحریم‌های بین‌المللی، دنبال افزایش مقاومت اقتصادی بوده و در این راستا سیاست‌های اقتصاد مقاومتی را با هدف تأمین رشد پویا و بهبود شاخص‌های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز ۲۰ ساله با رویکردی جهادی، مولد، درون‌زا و پیشرو در بهمن سال ۹۲ ابلاغ کرده است، از این رو «صیانت پایدار» با دکتر جهانبخش محبی نیا عضو هیئت رئیسه کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی و عضو هیئت علمی دانشگاه گفت و گویی را ترتیب داده است، مشروح این گفت و گو و نظر این استاد دانشگاه را در ادامه می‌خوانیم:

رهبر معظم انقلاب اقتصاد مقاومتی را با عبارت «درون‌زای برون‌نگر» تبیین کرده‌اند. چه کاری باید کرد تا به این مدل اقتصادی، دست پیدا کنیم؟

ببینید به نظر من اقتصاد وابسته به خارج که عدم استقلال شاخص عینی آن است نمی‌تواند یک ملت را به سعادت برساند. اقتصادی که از درون ستون‌های خود را محکم و استوار کند و با رعایت حقوق متقابل و قوانین بتواند با اقتصاد جهانی پیوند برقرار کند، در حقیقت مبانی نظری یک اقتصاد مستقل و ملی را داراست، لذا برای تحقق اقتصاد مستقل و ملی باید منابع تأمین اقتصادی کشور که شامل بخش‌هایی است که در اقتصاد کشور ارزش افزوده آفرین هستند مثل حوزه‌های صنعت، کشاورزی، آی تی، مخابرات و ... را در نظر بگیریم و تقویت کنیم، تا بتوانیم بازارهای منطقه‌ای و جهانی را به تصرف خود در بیاوریم در صورت احقاق این امور در تقویت صنایع ارزش افزوده آفرین در کشور و ایجاد یک رابطه کاملاً منطقی و مبتنی بر قوانین شفاف در این حوزه می‌توان این نوع

دکتر محبی نیا مختصات یک اقتصاد تاب‌آور در برابر بحران‌هایی با منشا داخلی و خارجی چیست؟!

اساساً اقتصاد تاب‌آور به معنای اقتصادی است که بر پایه دو بُعد یعنی پایداری منابع و مدیریت هزینه‌ها مطرح می‌شود، لذا بررسی دقیق و علمی منابع اقتصادی و مدیریت هزینه‌ها می‌تواند برای ارزیابی یک نظام اقتصادی تاب‌آور مورد توجه محققان و اقتصاددانان قرار گیرد، البته مدیریت هزینه در اقتصاد تاب‌آور باید با اطمینان، بینش و آگاهی انجام و نباید

پدافند غیر عامل می‌تواند، آسیب‌ها، تهدیدات و بحران‌هایی که در زمینه‌های گوناگون برای ما ایجاد می‌شود را دفع، کنترل و یا خنثی نماید، این واضح و ضروریست که تمامی زیرساخت‌های اقتصادی و تاسیسات مهم صنعتی خود را باید در برابر هرگونه تهدید با اصول پدافند غیرعامل صیانت کنیم چرا که اگر این امر حاصل نشود، دچار شکست خواهیم شد و خدای ناکرده در صورت جنگ بخش اعظمی از دارایی‌ها و ثروت ملی ما از بین خواهد رفت

اقتصاد را که تشریح شد به عنوان یک اقتصاد «درون‌زای برون‌نگر» قلمداد کرد. **به نظر شما در شرایط کنونی چقدر پدافند اقتصادی می‌تواند موثر باشد و آیا مسئولان اقتصادی کشور ما امروزه به ماهیت جنگ اقتصادی اشراف دارند و برای مقابله با آن برنامه‌ریزی می‌کنند؟**

پدافند غیرعامل بسیار موضوع مهم و جدی است، همه مسئولان و آحاد جامعه باید به آن توجه کنند، این موضوع مختص به زمان جنگ نیست، درست است ما در زمان جنگ بیشتر با مباحث پدافند غیرعامل سروکار داریم ولی این موضوع در زمان صلح نیز کاربردهای فراوانی دارد که می‌توان از آن برای زندگی بهتر استفاده کرد، پدافند غیر عامل می‌تواند، آسیب‌ها، تهدیدات و بحران‌هایی که در زمینه‌های گوناگون برای ما ایجاد می‌شود را دفع، کنترل و یا خنثی نماید، لذا نباید اجازه دهیم پدافند غیرعامل ملعبه‌ای برای امتیازدهی و امتیازگیری در بین مناطق جغرافیایی، نخبگان، نمایندگان ملت، اعضای دولت و ... شود، این واضح و ضروریست که تمامی زیرساخت‌های اقتصادی و تاسیسات مهم صنعتی تأمین اقتصادی خود را باید در برابر هرگونه تهدید با اصول پدافند غیرعامل صیانت کنیم چرا که اگر این امر حاصل نشود، دچار شکست خواهیم شد و خدای ناکرده در صورت جنگ بخش اعظمی از دارایی‌ها و ثروت ملی ما از بین خواهد رفت.

در پایان اگر صحبتی دارید بفرمایید:

باید در پایان به این نکته مهم اشاره کنم که اگر مسئله پدافند غیرعامل به شرطی که به‌عنوان فنی کلمه از آن استفاده شود، مورد نیاز تمامی زیرساخت‌ها، تاسیسات، و پروژه‌ها و به عبارتی یکی از استراتژی‌های ما در برابر تهدیدات است.

ممنون که وقتتان را در اختیار ما قرار دادید.

من هم سپاسگزارم

یادداشت تخصصی

گام دوم و انقلاب اقتصادی

حمید اسدی - کارشناس اقتصادی

شرایط و مشکلات چند ماهه اخیر اقتصاد کشور دشمنان را به گونه‌ای هیجان زده و البته خوشبین کرده بود که آشکار بیان می‌کردند که انقلاب اسلامی ایران جشن چهل سالگی خود را برگزار نخواهد کرد و در سرآشوبی انحطاط قرار دارد. در میانه این فضا سازی کینه‌توزانه و عنادورزی صریح و درست در نقطه عکس این اظهار نظرها، انقلاب اسلامی چهل سالگی خود را با غرور پشت سر گذاشت و علاوه بر این جشن باشکوه بیانیه گام دوم انقلاب توسط رهبر فرزانه انقلاب ارائه شد که به کابوس دشمنان تبدیل شد و به عبارتی بیان کرد که انقلاب نه تنها چهل ساله شد بلکه تازه وارد دوران نشاط و اعتلا شده است و در مسیر فتح قله‌های جدید اعتلا پیشرفت و سر بلندی قرار دارد. این بیانیه محورهای متعددی دارد که از جمله اصلی‌ترین و شاید مهمترین توصیه آن راجع به مسائل اقتصادی است. در این بیانیه رهبر معظم انقلاب خاطر نشان می‌کنند که «اقتصاد یک نقطه‌ای کلیدی تعیین کننده است. اقتصاد قوی، نقطه‌ای قوت و عامل مهم سلطه‌ناپذیری و نفوذناپذیری کشور است و اقتصاد ضعیف، نقطه‌ای ضعف و زمینه‌ساز نفوذ و سلطه و دخالت دشمنان است. فقر و غنا در مادّیات و معنویات بشر، اثر می‌گذارد. اقتصاد البته هدف جامعه‌ی اسلامی نیست، اما وسیله‌ای است که بدون آن نمی‌توان به هدف‌ها رسید. تأکید بر تقویت اقتصاد مستقل کشور که مبتنی بر تولید انبوه و با کیفیت، و توزیع عدالت‌محور، و مصرف به‌اندازه و بی‌اسراف

و مناسبات مدیریتی خردمندانه است و در سال‌های اخیر از سوی اینجانب بارها تکرار و بر آن تأکید شده، به‌خاطر همین تأثیر شگرفی است که اقتصاد می‌تواند بر زندگی امروز و فردای جامعه بگذارد. مهم‌ترین عیوب، وابستگی اقتصاد به نفت، دولتی بودن بخشهایی از اقتصاد که در حیطه‌ی وظایف دولت نیست، نگاه به خارج و نه به توان و ظرفیت داخلی، استفاده‌ی اندک از ظرفیت نیروی انسانی کشور، بودجه‌بندی معیوب و نامتوازن، و سرانجام عدم ثبات سیاست‌های اجرایی اقتصاد و عدم رعایت اولویتها و وجود هزینه‌های زائد و حتی مسرفانه در بخشهایی از دستگاه‌های حکومتی است. نتیجه‌ی اینها مشکلات زندگی مردم از قبیل بیکاری جوانها، فقر درآمدی در طبقه‌ی ضعیف و امثال آن است. راه‌حل این مشکلات، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است که باید برنامه‌های اجرایی برای همه‌ی بخش‌های آن تهیه و با قدرت و نشاط کاری و احساس مسئولیت، در دولت‌ها پیگیری و اقدام شود. درون‌زایی اقتصاد کشور، مولد شدن و دانش‌بنیان شدن آن، مردمی کردن اقتصاد و تصدیگری نکردن دولت، برون‌گرایی با استفاده از ظرفیتهایی که قبلاً به آن اشاره شد، بخشهای مهم این راه‌حل‌ها است. بی‌گمان یک مجموعه‌ی جوان و دانا و مؤمن و مسلط بر دانسته‌های اقتصادی در درون دولت خواهند توانست به این مقاصد برسند. دوران پیش‌رو باید میدان فعالیت چنین مجموعه‌ای باشد».

این بیانات حکیمانه و راهگشا از چندین منظر قابل بحث و واکاوی است نخست آنکه اقتصاد قوی مانع سلطه و نفوذ دشمنان می‌شود و اقتصاد ضعیف راه را برای نفوذ و دخالت دشمنان باز می‌کند. در تشریح این موضوع همانطور که در جای جای بیانیه راهبردی گام دوم مشاهده می‌شود ظرفیت‌های اقتصادی کشور است. وقتی از ظرفیت اقتصادی صحبت به میان می‌آید منظور حداکثر میزان تولیدی است که یک اقتصاد با استفاده از امکانات سرمایه‌ها، زیرساخت‌ها، منابع انسانی و سایر منابع فعلی می‌تواند داشته باشد. برای برداشت گام دوم به نظر می‌رسد بیش از هر چیز ما نیازمند شناخت

■ اقتصاد ایران از لحاظ بزرگی و حجم GDP نزدیک به ۵۰۰ میلیارد دلاری، در رتبه ۲۷ جهان قرار دارد و اگر تولید ناخالص داخلی را بر مبنای برابری قدرت خرید (PPP) محاسبه کنیم، ایران با اقتصاد حدود ۱.۵ تریلیون دلاری در رتبه ۱۸ جهان قرار دارد

■ صنعت گردشگری ایران از لحاظ اماکن و آثار ثبت‌شده میراث فرهنگی در رتبه ۹ جهان قرار دارد و طبق آمار سازمان جهانی گردشگری و سفر به لحاظ رقابت‌پذیری قیمت‌ها که با استفاده از شاخص‌هایی مانند مالیات بر بلیط و هزینه فرودگاه‌ها، شاخص قیمت هتل، برابری قدرت خرید و قیمت سوخت مورد سنجش قرار گرفته است در رتبه اول این رده‌بندی قرار دارد

دارد و این صنعت، با سهم حدود ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی، دومین بخش بزرگ اقتصادی کشور است که در صورت شکوفایی می‌تواند رونق اقتصادی را برای کشور به همراه داشته باشد. از نظر صنعت گردشگری ایران از لحاظ اماکن و آثار ثبت‌شده میراث فرهنگی در رتبه ۹ جهان قرار دارد و طبق آمار سازمان جهانی گردشگری و سفر به لحاظ رقابت‌پذیری قیمت‌ها که با استفاده از شاخص‌هایی مانند مالیات بر بلیط و هزینه فرودگاه‌ها، شاخص قیمت هتل، برابری قدرت خرید و قیمت سوخت مورد سنجش قرار گرفته است در رتبه اول این رده‌بندی قرار دارد و این نشان می‌دهد که ایران مقصدی ارزان و اقتصادی برای گردشگران است. اشاره به موارد یاد شده تنها ذکر بخشی از توان‌های اقتصادی کشور ایران است و می‌توان ظرفیت‌های متعدد دیگری در حوزه صنعت خدمات و کشاورزی را ذکر کرد. شکوفایی این بخش‌ها و بالابردن توان تولیدی این بخش‌ها می‌تواند اقتصاد کشور را در وضعیتی ایمن و آسیب‌ناپذیر قرار دهد. ذکر این ظرفیت‌ها نه امید واهی بلکه یادآوری توان‌های واقعی سرزمینی کشور است. البته در کنار یادآوری ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل اقتصادی نباید از پیشرفت‌های چشمگیر اقتصادی کشور در طی ۴ دهه انقلاب اسلامی غافل شد. در برخی از حوزه‌ها پیشرفت‌ها متحیرکننده بوده است و بسیاری از نهادها و سازمان‌های جهانی به سرعت پیشرفت کشور اذعان کرده‌اند. در حقیقت در کنار پتانسیل‌های خداداد کشور بخشی قابل توجهی از این ظرفیت‌ها ساخته و پرداخته تلاش‌های دوران انقلاب است. به هر حال چنانچه پویایی اقتصادی در کشور به راه بیفتد و گفت‌وگو با اقتصاد مقاومتی تمام و کمال اجرا شود می‌توان با قطعیت گفت که خواب دشمنان برای به زانو درآوردن کشور در میدان جنگ اقتصادی تعبیر نخواهد شد.

ظرفیت‌های اقتصادی کشور هستیم. اقتصاد ایران از لحاظ بزرگی و حجم GDP نزدیک به ۵۰۰ میلیارد دلاری، در رتبه ۲۷ جهان قرار دارد و اگر تولید ناخالص داخلی را بر مبنای برابری قدرت خرید (PPP) محاسبه کنیم، ایران با اقتصاد حدود ۱.۵ تریلیون دلاری در رتبه ۱۸ جهان قرار دارد. کشور ما دارای منابع سرشار نفت و گاز است و در بین پنج کشور برتر دنیا در این زمینه قرار دارد. ایران با ۱۵۸ میلیارد بشکه ذخایر نفتی کشف شده، نزدیک به ۱۰ درصد از کل منابع کشف‌شده نفتی جهان را دارا است. در واقع از لحاظ جایگاه انرژی، ایران دومین کشور دارای ذخایر ثابت شده نفت (بعد از عربستان) در جهان، چهارمین کشور بزرگ تولیدکننده نفت خام (بعد از عربستان، روسیه و ایالات‌متحده) و دومین کشور بزرگ تولیدکننده و صادرکننده نفت اوپک بعد از عربستان است. شاخص‌های گاز طبیعی نیز به همین نحو چشمگیر هستند. ذخایر گاز اثبات شده ایران ۱۲۰۱ تریلیون فوت مکعب می‌باشد. ایران دومین کشور بزرگ دارای ذخایر ثابت شده گاز (بعد از روسیه) و چهارمین کشور بزرگ تولیدکننده گاز جهان (بعد از روسیه، ایالات‌متحده و کانادا) می‌باشد. اهمیت بخش انرژی زمانی بیشتر می‌شود که بدانیم قدرت‌های درحال‌رشد در منطقه آسیا؛ یعنی چین، هند و ژاپن از یک سو و قدرت‌های آتلانتیک؛ یعنی اروپا و آمریکا نیز به طور هم‌زمان به همین منابع انرژی برای رشد و توسعه خود نیازمند می‌باشند. مصرف انرژی جهانی بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۴۰، ۲۸ درصد رشد خواهد داشت. بیشتر تقاضای افزایش مصرف انرژی مربوط به کشورهای غیرعضو در سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) خواهد بود که رشد مصرف انرژی ۴۱ درصدی را تجربه خواهند کرد. چین و هند به تنهایی مسئول ۵۰ درصد افزایش مصرف انرژی جهان تا سال ۲۰۴۰ خواهند بود. از منظر نیروی انسانی ۳۶ میلیون نفر در سنین میانه‌ی ۱۵ و ۴۰ سالگی، نزدیک به ۱۴ میلیون نفر دارای تحصیلات عالی، رتبه‌ی دوم جهان در دانش‌آموختگان علوم و مهندسی را دارا می‌باشیم. همچنین کشور ایران با یک درصد جمعیت جهان، دارای ۷ درصد ذخایر معدنی جهان است: منابع عظیم زیرزمینی، موقعیت استثنائی جغرافیایی میان شرق و غرب و شمال و جنوب، بازار بزرگ ملی، بازار بزرگ منطقه‌ای با داشتن ۱۵ همسایه با ۶۰۰ میلیون جمعیت، سواحل دریایی طولانی، حاصل‌خیزی زمین با محصولات متنوع کشاورزی و باغی، اقتصاد بزرگ و متنوع، بخش‌هایی از ظرفیتهای کشور است. در زمینه صنعت خودرو ایران بزرگ‌ترین صنعت خودروسازی را در خاورمیانه

صیانت پایدار بر سر می کند

واقعیت‌هایی از «اقتصاد دفاع» ایران و جهان

محمد اسکندری

برخی مواقع وقتی پای صحبت از مشکلات و نارسایی‌های اقتصادی در کشور به میان می‌آید برخی افراد و گروه‌ها که ممکن است بیان آنها عامدانه و با سوءنیت و یا سهوا و از روی ساده‌لوحی باشد هزینه‌های دفاعی کشور را عاملی برای کندی رشد اقتصاد کشور و بندی بر پای آن می‌دانند و به هزاران دلیل متوسل می‌شوند که اگر این هزینه‌های دفاعی صرف امور دیگری شود اقتصاد کشور به یکباره متحول می‌شود. این گزاره از چندین جهت جای بحث و بررسی دارد و می‌توانیم از طریق تجزیه و تحلیل به صحت و سقم این ادعا پی ببریم. ابتدا باید بدانیم که به لحاظ هزینه دفاعی و به طور کلی بودجه نظامی کشور ما در چه وضعیتی به سر می‌برد و سایر کشورهای بزرگ و کوچک چه مسیری را در زمینه مذکور طی کرده و می‌کنند. بر مبنای گزارش موسسه SIPRI برآورد شده که هزینه‌های نظامی جهان در سال ۲۰۱۷ به ۱۷۳۹ میلیارد دلار رسیده است که بالاترین

سطح بعد از پایان جنگ سرد است. بعد از یک دوره نسبتاً ثابت و کم‌نوسان در هزینه‌های نظامی جهان یعنی بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۶ در سال ۲۰۱۷ این هزینه‌ها به طور چشمگیری افزایش یافته است. هزینه‌های نظامی حدود ۲,۲ درصد از تولید ناخالص جهانی را شامل می‌شود. یعنی سالانه به ازای هر نفر ۲۳۰ دلار هزینه نظامی وجود دارد. بار نظامی جهانی یعنی میزان منابع اختصاص یافته به فعالیت‌های نظامی از کل GDP از پایان جنگ سرد از ۳,۳ درصد در سال ۱۹۹۲ تا ۲,۱ درصد در سال ۲۰۱۴ در نوسان بوده است. و در این شاخص بار نظامی کشورهای خاورمیانه از جمله عربستان، عمان، کویت و اردن بیشتاز هستند. جالب است بدانیم ۱۵ کشور با بالاترین میزان هزینه‌های نظامی در سال ۲۰۱۷ شامل کشورهای ایالات متحده آمریکا، چین، عربستان سعودی، روسیه، هندوستان، فرانسه، بریتانیا، ژاپن، آلمان، کره جنوبی، برزیل، ایتالیا، استرالیا، کانادا و ترکیه می‌باشند که جمعا ۱۳۹۶ میلیارد دلار هزینه نظامی داشته‌اند. یعنی بیش از ۸۰ درصد هزینه نظامی جهان مربوط به این ۱۵ کشور بوده است. همچنین پنج کشور اول ۶۰ درصد هزینه‌های نظامی جهان را شامل می‌شده‌اند. عربستان با اختصاص ۱۰ درصد از کل GDP کشورش به هزینه‌های نظامی در این زمینه رکورددار است و ایالات متحده نیز ۴,۲ درصد از کل تولید ناخالص داخلی خود را به هزینه‌های نظامی تخصیص داده است. ایالات متحده با هزینه نظامی ۶۱۰ میلیارد دلاری در سال ۲۰۱۷ (۷۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۸) به تنهایی ۳۵ درصد کل هزینه نظامی جهان را شامل و بیش از تمامی هفت کشور بعد از خود هزینه نظامی دارد. نکته قابل توجه عدم حضور جمهوری اسلامی در بین ۱۵ کشور اول جهان از نظر هزینه‌های نظامی است. طبق گزارش موسسه مذکور هزینه نظامی ایران در سال ۲۰۱۷ حدود ۱۴,۵ میلیارد دلار بوده است که تنها ۸۳ صدم درصد از کل هزینه‌های نظامی جهان می‌باشد و اگر تولید ناخالص داخلی کشور را ۵۰۰ میلیارد دلار در نظر بگیریم ایران تنها ۲,۹ درصد از GDP

کشور را به مسائل نظامی اختصاص داده است. در حالی که کشوری مانند عربستان سعودی که هزینه نظامی آن بین سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۷ حدود ۳۵ درصد رشد داشته است، با ۶۹ میلیارد دلار هزینه به تنهایی ۴ درصد از کل هزینه نظامی جهان را شامل شده است. ملاحظه می‌شود که در بین این ۱۵ کشور بیشترین آمار مربوط به مناطق آمریکا و اروپاست و کشورهای که مدام دولت‌های دیگر را به هزینه‌های هنگفت نظامی و مداخله محکوم می‌کنند خود بالاترین هزینه‌های نظامی را داشته‌اند. در بسیاری از دیگر کشورها نیز وضع به همین منوال است به عنوان مثال بودجه دفاعی چین از سال ۲۰۰۸ تاکنون ۱۱۰ درصد افزایش یافته و این افزایش برای دولت هند ۴۵ درصد بوده است. قضاوت در مورد بالا رفتن هزینه‌های نظامی جهان محل مناقشه است برخی آن را مطلوب و برخی مانند جان الیسون مدیر موسسه SIPRI بر این باور است که بالا رفتن هزینه‌های نظامی یک نگرانی جدی است و راه را برای راه‌حل‌های مسالمت‌آمیز درگیری‌ها تضعیف می‌کند. این آمار و ارقام پیام‌های مختلفی را صادر می‌کند اول اینکه افزایش بودجه نظامی کشورها امروزه یک اصل پذیرفته شده است کشورهایی که در نگاه عموم در آرامش و ثبات قرار دارند بیشترین هزینه‌ها را در زمینه نظامی می‌کنند چرا که به هیچ وجه نمی‌خواهند از موازنه قدرت عقب بیفتند. جدای از آمریکا که با فاصله زیاد از دیگر کشورها قرار دارد و صد البته هزینه بالای نظامی این کشور نه برای تقویت بنیه دفاعی

این کشور و مقابله با تهدیدات واقعی بلکه برای اقدامات مداخله‌جویانه و سلطه‌طلبانه در اقصی نقاط دنیاست، رقابت کشورهای مانند چین، هند، روسیه، برزیل، کره جنوبی و عربستان سعودی در این خصوص چشمگیر و قابل اشاره است. شاید حقارت‌بارترین وضعیت در این زمینه مربوط به کشور عربستان باشد که فقط خریدار دست به نقد سلاح‌های جنگی است و به لحاظ تکنولوژیکی و تولید در جهان جایگاهی ندارد بلکه تلاش می‌کند از طریق واردات بی‌رویه تسلیحات امنیت خود را تامین کند و ایالات متحده آمریکا با زیرکی و سوء استفاده از حماقت آنها و با دمیدن در شیور نامنی در منطقه این کشور را به خرید تسلیحات فوق مدرن حریص و حریص‌تر می‌کند. پیام دوم اینکه نه تنها هزینه دفاعی در کشور جمهوری اسلامی بالا نیست بلکه بسیار پایین است و با توجه به شرایط واقعی کشور و واقع شدن در میانه تهدیدات روز افزون باید بسیار بیشتر شده و مورد توجه جدی‌تر قرار بگیرد. سرمایه‌گذاری فعلی کشور در صنعت بومی موشکی و هوافضا که آوازه جهان شده است اگرچه غرور آفرین بوده اما به هیچ وجه کافی نمی‌باشد. نکته مهمتر و بسیار قابل توجه در این خصوص بررسی رابطه بین هزینه‌های نظامی و مسئله تهدید و امنیت است. پاسخ به این سوال که آیا هزینه بالای نظامی ریسک را پایین می‌رود و تامین‌کننده امنیت بیشتر است اغلب با جواب منفی همراه است و شواهد زیادی موید این امر است که گاه نتیجه معکوس است. در حقیقت بودجه‌های بالای نظامی تامین‌کننده

امنیت یک کشور چه در برابر حملات نظامی خارجی و چه در برابر امنیت داخلی نبوده و یک بازدارنده موثر در این زمینه به شمار نمی‌رود. آنچه که یک کشور را در برابر تهدیدات داخلی و خارجی ایمن می‌کند پشتوانه اجتماعی و اعتماد عمومی مردم است. جمهوری اسلامی ایران با نگاه دفاعی و بازدارندگی تمام توان خود را برای خودکفایی و مدرنیسایون صنعت نظامی به کار خواهد گرفت و در این خصوص از کسی اجازه نخواهد گرفت. رویکرد ما در این باره نه برای واردات چشم بسته تسلیحات و برهم‌زدن امنیت منطقه، بلکه تولید و بومی‌سازی صنعت دفاعی برای تقویت بنیان دفاعی کشور و منطقه است. همچنین جمهوری اسلامی ایران صنایع دفاعی خود را برای رقابت در بازار جهانی اسلحه و تجارت کثیف جنگ‌افزار که ۸۰ درصد بازار آن در اختیار آمریکا است اقدام به تقویت و نوآوری در صنایع دفاعی خود نکرده بلکه تولید تحقیق و توسعه و نوآوری و خلاقیت در این حوزه صرفا با نگاه دفاعی است و اگر کشورهای دیگر ایران را جزیره ثبات در دریای طوفانی خاورمیانه می‌نامند به خاطر همین نگاه است و کسانی که سهوا یا عمدا سرمایه‌گذاری در صنعت دفاعی را مانعی برای توسعه کشور می‌دانند باید آگاه باشند که تقویت بنیه دفاعی کشور نه تنها منافاتی با توسعه کشور ندارد بلکه خود بخش مهمی از آن به شمار می‌رود و اگر تاکنون کشور ما از گزندهای بسیاری مصون مانده بخاطر داشتن یک بخش دفاعی قدرتمند و دارای پشتوانه عظیم اجتماعی بوده است.

- بر مبنای گزارش موسسه SIPRI هزینه‌های نظامی جهان در سال ۲۰۱۷ به ۱۷۳۹ میلیارد دلار رسیده است که بالاترین سطح بعد از پایان جنگ سرد است
- ۱۵ کشور با بالاترین میزان هزینه‌های نظامی در سال ۲۰۱۷ شامل کشورهای آمریکا، چین، عربستان سعودی، روسیه، هندوستان، فرانسه، بریتانیا، ژاپن، آلمان، کره جنوبی، برزیل، ایتالیا، استرالیا، کانادا و ترکیه می‌باشند که جمعا ۱۳۹۶ میلیارد دلار هزینه نظامی داشته‌اند
- تقویت بنیه دفاعی کشور نه تنها منافاتی با توسعه کشور ندارد بلکه خود بخش مهمی از آن به شمار می‌رود

مرتضی احمدوند - مدرس دانشگاه و کارشناس ارشد اقتصاد

رونق تولید که امسال به عنوان شعار سال توسط مقام معظم رهبری انتخاب شد یک مفهوم کلی است که باید در درون آن به کنکاش و تحلیل پرداخت. جستجو و تجزیه و تحلیل اینکه چگونه می‌توان رونق تولید را ایجاد کرد و از کجا می‌توان متوجه شد که تولید در مسیر رونق و اعتلا قرار دارد نیاز به واکاوی بیشتری دارد. رونق تولید ممکن است ابتدا ساده و سهل‌الوصول بنماید اما در واقع نیازمند یک تحول بنیادین است. مختصر و مفید باید گفت برای رونق تولید باید برنامه‌ریزی راهبردی کرد. یکی از گام‌های اساسی در این زمینه نوسازی تولید است. نوسازی تولید موضوعی است که مورد توافق اقتصاددانان و متخصصان توسعه قرار داشته است. جوزف شومپیتر در سال ۱۹۳۹ عنوان کرده است که پیشرفت و تعالی همراه با تغییر و تحولات ساختاری میسر است. جین جاکوبز در ۱۹۶۹ گفته است که اجداد ما از طریق نوسازی ابزار کار اقتصاد خود را متحول کرده‌اند ما نیز باید همین کار را انجام دهیم. نیاز به توضیح ندارد که پیشرفت و رونق مادی غرب و جایگاهی که اکنون در آن ایستاده است مرهون تولید و بازسازی و نوسازی مداوم آن است. در کشور ما تولید اعم از تولید کالا، خدمات، تولیدات صنعتی و کارخانه‌ای تا تولیدات کشاورزی اکثراً همچنان به شیوه‌ای سنتی و با تکنولوژی‌های کهنه پیش می‌روند و این یکی از دلایل اصلی ضعف تولید در کشور است. این نوسازی صرفاً به ماشین آلات محدود نمی‌شود بلکه باید در کلیت ساختار تولید اعم از منابع انسانی، تحقیق و توسعه، سازوکارهای مالی، شیوه‌های مدیریتی، شبکه توزیع و ... به طور توأمان انجام شود. در حقیقت رونق تولید را نباید تنها مترادف با تخصیص اعتبار به بخش تولید دانست بلکه باید نگاهی کلی به آن داشت. در راستای بسترسازی قانونی جهت نوسازی فرایند تولید وزارت صنعت، معدن و تجارت در اجرای بند "ح" ماده (۴۶) قانون برنامه پنج‌ساله ششم کشور مصوب ۱۳۹۵ (وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه، طرح نوسازی و بازسازی صنایع را به نحوی که منجر به کاهش مصرف و شدت انرژی و آلودگی و افزایش بازدهی و ارتقای کیفیت تولیدات داخلی و رقابت‌پذیری آنها شود، تدوین و پس از تصویب هیأت وزیران اجرائی نماید ملاحظه می‌شود که به لحاظ قانونگذاری هم ضرورت این کار کاملاً احساس شده است و ظرفیت‌های قانونی برای آن تدارک دیده شده است اما در عرصه عمل باید شتاب بیشتری در این زمینه رخ دهد. نوسازی تولید چه تولیدات صنعتی و چه خدمات در همه جای دنیا امری است که بسیار مورد توجه است و آنچه که آنها را در کوران رقابت جهانی نگه می‌دارد نوسازی است. ذکر مثال‌هایی از غفلت از نوسازی فرایند تولید و نادیده انگاشتن نوآوری شاید خالی از لطف نباشد. شرکت نوکیا غول اقتصاد فنلاند که به ضرب دشمن استیو جابز از پا درآمد مثالی جالب توجه است. از اوایل سال ۱۹۹۰ تا سال ۲۰۱۲، نوکیا یکی از قدرتمندترین کمپانی‌های دنیا و بزرگترین تولیدکننده گوشی‌های تلفن همراه در جهان با در اختیار داشتن ۸۰ درصد سهم بازار بود. رهبران نوکیا، به دنبال یادگیری مداوم و تغییر و نوآوری سریع نبودند. آنها نتوانستند تغییرات مداوم و سریع صنعت تلفن همراه را که به واسطه شرکت‌های سامسونگ و اپل آورده شدند را پیش‌بینی کنند به همین دلیل از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳ نوکیا از رتبه اول بازار به رتبه دهم سقوط کرد. سهم بازار ۸۰ درصدی نوکیا به ۳ درصد رسید. هزاران کارمند سخت‌کوش نوکیا از کار برکنار شدند. ارزش شرکت نوکیا با کاهش ۹۹ درصدی از ۲۵۰ میلیارد یورو به ۳،۷۹ میلیارد یورو رسید. صنعت خودروسازی شهر دیترویت آمریکا که به مدت یک قرن قلب خودروسازی جهان بود و در قرن ۲۱ رو به افول نهاد مثال دیگری در همین زمینه است. دیترویت در قرن بیستم یک شهر پرجمعیت بود کارخانه فورد تنها بزرگترین کارخانه در بین ۱۲۵ کارخانه خودروسازی آن شهر بود.

جمعیت این شهر از ۸۰ هزار نفر به یک و نیم میلیون نفر در سال ۱۹۳۰ رسید. صنعت خودرو و غول‌هایی مانند فورد، جنرال موتورز و کرایسلر دیترویت را تحت سلطه قرار داده بودند اما این شهر به دلیل عدم همراهی با تحولات در سال ۲۰۱۳ بزرگترین ورشکستگی شهری آمریکا را رقم زد و بسیاری از کارخانه‌ها و جمعیت خود را از دست داد. البته که این افول یک شبه رخ نداد بلکه به مرور زمان صنعت خودرو در این شهر دچار رکود و خمود شد و رقابت را بیرحمانه واگذار کرد. نوسازی فرایند تولید به کارگران ماهر خبره و آموزش دیده که توانایی انطباق بیشتری با تغییرات تکنولوژیکی دارند مجال بیشتری می‌دهد تغییرات تکنولوژیکی منجر به تغییر مهارت و تغییر اکوسیستم منابع انسانی شده است. موضوع مهم دیگر در برنامه‌ریزی رونق تولید افزایش بهره‌وری است. سطح بهره‌وری در تولید میزان سودآوری کارایی و عملکرد یک سازمان یا مجموعه را تعیین می‌کند اگر تولید بر مبنای میزان و حجم و تعداد خروجی‌ها قضاوت می‌شود بهره‌وری میزان مواد اولیه و نسبت ورودی به خروجی را محاسبه می‌کند. در حقیقت بهره‌وری شاخصی برای سنجش کارایی در تولید است که استفاده بهینه از منابع را نشان می‌دهد. صد البته تغییرات بهره‌وری فقط به تلاش کارگر بستگی نداشته بلکه حاصل برهم کنش تعدادی از عوامل جداگانه اما مرتبط با یکدیگر است که می‌توان به پیشرفت تکنولوژیکی کارایی مدیریت بهبود جریان مواد و مصالح و نیز مهارت و مجاهدت کارگران اشاره کرد. بنابراین ارتقای بهره‌وری نیز به نوعی از همان مجرای نوسازی تولید عبور می‌کند. کشورهایی مانند لوکزامبورگ، نروژ، سوئیس دانمارک و ایسلند در صدر بالاترین میزان بهره‌وری در جهان قرار دارند اما متأسفانه علیرغم تأکیدات مکرر اسناد فرادست در خصوص ارتقای بهره‌وری، در کشور ما بهره‌وری هنوز بسیار پایین است. در برنامه پنجم و ششم توسعه سهم ۳۰ درصدی بهره‌وری در رشد اقتصادی پیش‌بینی شده و در بند ۳ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی محور قرار گرفتن رشد بهره‌وری در اقتصاد مورد تأکید قرار گرفته است اما عملاً بهره‌وری در اقتصاد ما نزدیک به صفر و حتی منفی است. با این تفاسیر یکی از مهمترین راهکارهای رونق تولید و جامه عمل پوشاندن به شعار سال همانا افزایش بهره‌وری است. عامل مهم دیگری که در رابطه با رونق تولید تحول قرار بگیرد نظام بانکی کشور است چراکه تولید در کشور بانک‌محور و وابسته به تسهیلات بانکی است. روند هدایت نقدینگی به سمت تولید به خوبی انجام نمی‌شود و بانک‌ها به فعالیت‌های غیرمولد روی آورده‌اند. پرهیز بانک‌ها از بنگاهداری و هدایت سرمایه مردم به سمت تولید بی‌تردید گامی اساسی در رونق تولید خواهد بود. در شرایطی که بنگاه‌های تولیدی با کمبود نقدینگی و سرمایه مواجه هستند ارائه تسهیلات هدفمند و کم‌سود می‌تواند بسیار راهگشا باشد. فاز مهم دیگری از برنامه‌ریزی برای رونق تولید در حقیقت برنامه‌ریزی فروش است. پیدا کردن بازارهای هدف متناسب با قیمت و کیفیت محصولات تولیدی تلاش برای به دست گرفتن بازارها و پیروزی در رقابت برای فروش می‌تواند رونق تولید را به دنبال داشته باشد. به هر تقدیر زمانی که پای صحبت رونق تولید به میان می‌آید باید بدانیم با یک سیستم ظریف و پیچیده سروکار داریم. سیستمی که فرایند تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی در آن بسیار مهم است. باید شرایط متغیر این سیستم به خوبی مورد سنجش قرار گیرد. موانع و محدودیت‌ها شناسایی شوند. سیستم تولید همانطور که گفته شد دارای روابط متقابل با فرایندهای مختلفی از جمله فرایند تأمین، فرایند پشتیبانی، فرایند توزیع و فرایند مدیریتی است و در یک کلام شامل برنامه‌ریزی سازماندهی کنترل هدایت و انگیزش نیروی انسانی می‌باشد. به نظر می‌رسد رونق تولید که سر مطلع آن توسط مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بیان شد یک ضرورت حیاتی برای عبور از شرایط خطیر فعلی کشور است و نگاهی جامع دقیق و واقع‌بینانه را می‌طلبد.

یکی از مهمترین راهکارهای رونق تولید و جامه عمل پوشاندن به شعار سال همانا افزایش بهره‌وری است

عامل مهم دیگری که در رابطه با رونق تولید باید اساساً مورد تحول قرار بگیرد نظام بانکی کشور است چراکه تولید در کشور بانک‌محور و وابسته به تسهیلات بانکی است

«صیانت پایدار» گزارش می‌دهد

هزار راه نرفته برای «رونق تولید»

اقتصاد کشور باشد، به نظر بنده برای رونق تولید بایستی تمامی امکانات تامین مالی کشور در خدمت این بخش از اقتصاد قرار گیرد یا سازوکاری را ایجاد کنیم تا تولید بتواند به راحتی تامین مالی شود و نقدینگی خود را تامین نماید. دولت باید تمهیداتی را برای هر دو طرف یعنی مصرف کننده و تولیدکننده ایجاد کند تا تولیدکننده بتواند شیوه‌های مختلف فروش اعم از نقد و اقساط را در خدمات خود بگنجانند و دچار کمبود نقدینگی نشود از این رو مصرف کننده نیز باید به سمت مصرف کالای داخلی تشویق گردد و با روش‌های خرید مطلوب خود بتواند از محصولات تولید داخل بهره‌مند شود.

کشور ما در سال ۹۷ درگیر یک جنگ اقتصادی تمام عیار بود. نقاط قوت و ضعف مسوولان در برخورد با این جنگ چه بود؟

بله درست است ما در کشور درگیر یک جنگ اقتصادی تمام عیار هستیم، لذا بایستی ابعاد این جنگ شناسایی و ارزیابی شود چرا که با ارزیابی دقیق و شناسایی نوع جنگ و استراتژی دشمن می‌توان نقاط ضعف را شناسایی و برطرف نمود و نقاط قوت را تقویت کرد و در نقطه مقابل اگر شناخت درستی از نحوه جنگ دشمن نداشته باشیم نمی‌توانیم عکس‌العمل متناسب را با استراتژی دشمن داشته باشیم پس پیروزی در این جنگ تمام عیار منوط به شناخت استراتژی دشمن است که به حمدالله این تهدیدات شناخته و ارزیابی شده است، کارشناسان و نخبگان اقتصادی کشور توانسته‌اند تهدیدات اقتصادی را رمزگشایی کنند و امیدوار هستم راهکارهای متناسب برای تقابل با آن اتخاذ شود.

تحلیل و ارزیابی شما از وضعیت اقتصادی کشور در سال ۹۸ چیست؟! چگونه می‌توان این سال را سال گشایش اقتصادی قرار داد؟!

گفت‌وگویی «صیانت پایدار» با محمد آرام‌بنیار کارشناس ارشد اقتصاد بازار سرمایه

چگونه در میانه تحریم‌ها «گشایش اقتصادی» ایجاد کنیم؟!

گفت‌وگو از سمیرا جهان‌بخش

رهبان معظم انقلاب اسلامی در پیام نوروزی خود به ملت ایران سال ۱۳۹۸ را «سال رونق تولید» نام‌گذاری کردند ایشان در بیانات نوروزی خود فرمودند: «سال ۹۷ را ما سال «حمایت از کالای ایرانی» اعلام کردیم. نمی‌توانم بگویم که این شعار به طور کامل عملی شد، اما می‌توانم بگویم این شعار به صورت وسیعی مورد توجه قرار گرفت و در بسیاری از موارد، این شعار از سوی مردم مورد استقبال قرار گرفت و عمل شد و همین قطعاً تأثیر خواهد داشت. امسال مسئله‌ی «تولید» مطرح است. می‌خواهم مسئله‌ی تولید را به عنوان محور فعالیت قرار بدهم. مقصود خود از تولید را ان‌شاءالله در سخنرانی روز اول سال توضیح خواهم داد که منظور از تولید چیست. تولید اگر چنانچه به راه بیفتد، هم می‌تواند مشکلات معیشتی را حل کند، هم می‌تواند استغناء کشور از بیگانگان و دشمنان را تأمین کند، هم می‌تواند مشکل اشتغال را برطرف کند، هم حتی می‌تواند مشکل ارزش پول ملی را تا حدود زیادی برطرف کند»، با توجه به بیانات معظم له گفت‌وگویی را با محمد آرام‌بنیار کارشناس ارشد بازار سرمایه انجام داده‌ایم، در ادامه گفت‌وگویی «صیانت پایدار» را با ایشان می‌خوانیم:

رهبان معظم انقلاب اسلامی سال ۹۸ را به عنوان رونق تولید ملی نام‌گذاری کردند. به نظر شما مهمترین راهکار برای عملیاتی‌سازی این راهبرد چیست؟!
قطعاً نام‌گذاری سال جدید توسط رهبر معظم انقلاب به عنوان «رونق تولید» می‌تواند نقطه عطفی در

اساساً هر فاکتور اقتصادی یک وجه مثبت و یک وجه منفی دارد، وجه منفی اقتصاد کشور نیز اکنون ممکن است تحریم‌های ظالمانه باشد، که به موجب آن کاهش ارزش پول ملی نسبت به دلار ایجاد شده است، البته این به صورت مقطعی است ولی اگر بدرستی مدیریت نشود می‌تواند آثار بلند مدتی را نیز داشته باشد، به عبارتی این یک پیامد منفی است که امروز کشور با آن درگیر شده است، اما نقطه مقابل پیامدهای منفی، فرصت‌های اقتصادی است که ایجاد می‌شود، که باید توجه ویژه‌ای به این فرصت‌ها شود و این فرصت‌ها بخوبی شناخته شوند، ما برای تامین ارز مورد نیاز داخلی کشور باید صادرات را افزایش دهیم این فرصتی است که می‌توان از آن استفاده کرد، با رونق تولید و افزایش کیفیت محصولات داخلی می‌توان افزایش صادرات و به تبع آن افزایش ارزی را شاهد باشیم. وجه دیگری که رونق تولید می‌تواند داشته باشد ایجاد اشتغال است، اگر بدرستی فرصت‌های پیش آمده از ارزیابی و استفاده کنیم سال ۹۸ همانطور که رهبری معظم انقلاب فرمودند سال فرصت‌ها خواهد بود و آثار خوبی در اقتصاد کشور پدید می‌آید، کما اینکه این آثار در بورس قابل مشاهده است.

به نظر شما مهمترین تهدید اقتصادی برای کشور ما چیست و چه تمهیداتی باید در برابر آن اتخاذ شود؟!
بنظر من یک تهدید به‌تنهایی متوجه ما نیست و چند تهدید بصورت هم‌زمان در برهه کنونی ما را تحت تأثیر اثرات و پیامدهای منفی خود قرار می‌دهد، من معتقدم اگر درک درستی از تهدیدات و زیان‌های آنان نداشته باشیم خسارات جدی را متحمل خواهیم شد. اولویت ما بایستی شناخت تهدیدات و ارزیابی زیان آنها باشد، اثرات و زیانهای هر پیامد منفی در اقتصاد می‌تواند با مدیریت صحیح به حداقل برسد، اگر فرض کنیم تحریم‌ها ۱۰۰ واحد بر اقتصاد کشور اثر منفی گذاشته است، می‌توانیم با مدیریت درست و راهکارهای مقابله‌ای صحیح اثرات این پیامدهای منفی تحریم را به ۲۰ واحد کاهش دهیم، برای به حداقل رساندن اثرات تحریم باید مدیریت بهینه، جهادی و عزم جدی داشته باشیم.

به عنوان سوال آخر. ما چگونه می‌توانیم یک اقتصاد مقاومتی و دفاعی و تاب‌آور را محقق کنیم؟!
تحقق اقتصاد مقاومتی نیازمند باور ملی است، این که ما بدانیم و باور داشته باشیم که می‌توانیم نیاز اول برای تحقق اقتصاد مقاومتی است، کشور ما از لحاظ ظرفیت نیروی انسانی متخصص بسیار غنی است، فضای کسب و کار باید با بکارگیری نیروهای متخصص تغذیه و تقویت شود، هر چقدر این مواردی که عرض کردم سیستماتیک‌تر جلو رود قطعاً به تحقق اقتصاد مقاومتی نزدیک‌تر خواهیم شد، آفت اقتصاد مقاومتی که باید مراقب آن باشیم نیز وابستگی است هرچقدر این وابستگی به بیرون از کشور بیشتر باشد، از مسیر اقتصاد مقاومتی دور خواهیم شد.

با تشکر از شما

من هم سپاسگزارم.

گفت‌وگو از مهسا احمدی

دکتر مهدی پازوکی استاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی، در گفت‌وگو با خبرنگار ماهنامه «صیانت پایدار» با اشاره به نام‌گذاری سال جدید توسط رهبر معظم انقلاب اسلامی به عنوان «رونق تولید»، اظهار داشت: رونق تولید، بایستی به نفع بخش تولید باشد.

وی در ادامه افزود: منظور از فضای مناسب کسب و کار یعنی فضایی که اقتصاد آن برای تولیدکنندگان شفاف باشد، تا تولیدکنندگان و بنگاه‌های اقتصادی بتوانند در یک فضای شفاف به یک رقابت سالم در عرصه تولید بپردازند.

کارشناس ارشد برنامه‌ریزی کشوری در ادامه، گفت: باید جلوی انحصار گرفته شود، انحصار و انحصارطلبی در اقتصاد موجب بروز مشکلاتی می‌شود که امروزه در برخی از مناطق کشور شاهد آن هستیم، ما نباید تولیدکنندگان را با ایجاد موانع تولید اذیت کنیم و بایستی فضا را برای تولیدکنندگان برای انجام فعالیت تجاری و تولیدی امن بسازیم.

این مدرس دانشگاه در ادامه با بیان اینکه کشور ما در سال ۹۷ درگیر یک جنگ اقتصادی تمام عیار بود، متذکر شد: انضباط اقتصادی باید در کشور حاکم شود و به تبع آن باید جلوی بی‌انضباطی اقتصادی گرفته شود و اگر مجموعه حکومت بتواند، یک انضباط پولی را در سیستم بانکی کشور ایجاد کند، همچنین انضباط مالی را در سند بودجه برقرار کند قطعاً گام‌های بزرگی در این رابطه برداشته است، البته انضباط اداری، جذب نخبگان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی در دستگاه‌های دولتی در راستای شایسته‌سالاری و جوان‌سازی بدنه مدیریتی و اجرایی کشور می‌تواند نتایج بسیار خوبی را در اقتصاد کشور رقم بزند و بسیاری از آفت‌های اقتصادی را از بین ببرد.

دکتر مهدی پازوکی با اشاره به راهکارهای رفع مشکلات اقتصادی در سال ۹۸، موثرترین اقدام در ایجاد گشایش اقتصادی در سال جاری را، برخورد علمی و کارشناسی با مشکلات اقتصادی دانست و افزود: اگر با مشکلات اقتصادی جاری برخورد علمی صورت گیرد، قطعاً راه‌حلی برای آن یافت خواهد شد، لذا راهکارهای علمی رفع موانع اقتصادی بایستی در چهارچوب منافع ملی کشور باشد، نباید برای رفع معضلات اقتصادی با نگاه غیرملی توقع حل آنان را داشت.

گفت‌وگویی «صیانت پایدار» با دکتر مهدی پازوکی استاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی

سال ۹۷ سال شروع جنگ اقتصادی تمام عیار بود

در شرایط جنگ نیازمند انضباط مال هستیم

- همه مسئولین و مردم باید با وحدت در چهارچوب منافع ملی تصمیم‌گیری نمایند و جلوی زیاده‌خواهی دشمنان را بگیرند و با درایت در جهت منافع ملی کشور قدم برداریم و سعی کنیم در واقع منطقی و علمی با مشکلات برخورد داشته باشیم، اگر برخورد ما اینگونه باشد قطعاً موفق خواهیم بود

وی در پایان با تأکید بر لزوم مبارزه همه‌جانبه با تهدیدات اقتصادی، گفت: همه مسئولین و مردم باید با وحدت در چهارچوب منافع ملی تصمیم‌گیری نمایند و جلوی زیاده‌خواهی دشمنان را بگیرند و با درایت در جهت منافع ملی کشور قدم برداریم و سعی کنیم در واقع منطقی و علمی با مشکلات برخورد داشته باشیم، اگر برخورد ما اینگونه باشد قطعاً موفق خواهیم بود.

شرط تحقق و فواید

رونق تولید ۱۳۹۸

رهبر معظم انقلاب اسلامی در سخنرانی نوروزی خود توصیه‌هایی در خصوص راهکارهای رونق تولید ارائه کردند. در این اطلاع‌نگاشت این توصیه‌ها را با هم مرور می‌کنیم

انواع تولید

- غفلت نکردن از سوء استفاده‌ها
- جلوگیری از واردات بی‌رویه و کنترل آن

شرط‌های رونق تولید

- کمک به تولیدکننده
- کمک به سرمایه‌گذار
- کمک به فعال اقتصادی سالم
- کمک به ثروت آفرینان برای کشور
- تلاش در بهبود فضای کسب و کار

توصیه‌های رهبر انقلاب

- تمرکز دستگاه‌های دولتی در رونق بخشیدن به تولید
- وضع مقررات لازم توسط مجلس
- ورود مردم توانا در تولید
- ایفای نقش قوه قضائیه و دیگر دستگاه‌های نظارتی
- همکاری مسئولان در شورای هماهنگی اقتصادی سران قوا

فواید رونق تولید

- حل مشکلات معیشتی طبقات مختلف مردم
- بی‌نیاز شدن از بیگانگان و دشمن
- حل مشکل قدرت خرید مردم
- حل معضله نظام بانکی
- کاهش تورم
- حل مشکل فقر
- افزایش ارزش پول ملی
- حل مشکل کم‌کاری یا تعطیلی کارخانه‌جات
- توازن بودجه و رفع مشکل کسری بودجه دولت

تسهیل جریان سرمایه به سمت پروژه‌های با درصد پیشرفت فیزیکی بالاتر و زودبازده و تشویق حرکت بخش خصوصی به سمت تولید با اهرم‌هایی همچون معافیت‌های مالیاتی، یارانه‌های تولید و وام‌های کم‌بهره از جمله اولویت‌ها و راهکارهای موثر رونق تولید خواهد بود

صیانت و نگهداشت بنگاه‌های تولیدی کوچک و متوسط، امهال وام‌ها و اقساط عقب افتاده آنها، بخشودگی جرائم و بدهی‌های مالیاتی و ... می‌تواند در رونق تولید بخصوص در جلوگیری از بیکاری گسترده موثر باشد

«صیانت پایدار» گزارش می‌دهد

«رونق تولید» اسم رمز عبور از جنگ اقتصادی

سعید غلام‌حسینی - کارشناس اقتصادی

به مانند سال‌های اخیر رهبر فرزانه و گرانقدر انقلاب شعار سال را به مفهومی کاملاً اقتصادی اختصاص دادند، رونق تولید شاید عبارتی تشکیل شده از دو کلمه باشد اما همه کاستی‌ها و گرفتاری‌ها و تنگناهای کشور بخصوص در برهه کنونی را نمایان و متجلی می‌سازد. اگر تحریم اقتصادی را به مانند یک بلیه طبیعی مانند سیل یا زلزله در نظر بگیریم بدون کمترین تردیدی، تولید نقش استحکامات سازه و رعایت اصول فنی ساختمان را دارد. تولید شاه کلید پیشرفت و آسیب‌ناپذیری در اقتصاد جهانی و موج شکنی محکم در برابر سیل تهدیدات دشمن است. هیچ کدام از کلیدواژه‌های اقتصادی چنین جایگاهی را ندارند اگر نگاهی به بزرگی اقتصاد ایران بیندازیم انتظار داریم که چنین اقتصادی کمتر در برابر تکانه‌های خارجی متلاطم شود. به لحاظ ذخایر هیدروکربوری ایران با ۱۵۸ میلیارد بشکه ذخایر نفتی کشف شده، نزدیک به ۱۰ درصد از کل منابع کشف‌شده نفتی جهان را دارا است. همچنین دومین کشور بزرگ دارای ذخایر ثابت شده گاز و چهارمین کشور بزرگ تولیدکننده گاز جهان می‌باشد. به مزیت‌های فوق باید ظرفیت‌های انسانی، نیروی انسانی جوان و متخصص، قابلیت‌های جغرافیایی و ژئوپلیتیکی از جمله داشتن ۱۵ همسایه با ۶۰۰ میلیون نفر جمعیت و بسیاری پتانسیل‌های دیگر را اضافه کرد. این مزیت‌ها را بسیاری از کشورها حتی کشورهای پیشرفته ندارند اما چرا با داشتن چنین مزیت‌های اقتصادی کشور ما هنوز هم در شرایط خاص اقتصادی دچار تلاطم می‌شود؟ پاسخ بی‌شک در یک گزاره نهفته است و آن ضعف تولید است. در کشور ما سهم بخش صنعت از کل تولید ناخالص داخلی کشور بسیار پایین است. رشد متوسط سالانه سرمایه‌گذاری در این بخش کمتر از ۱،۵ درصد طی سالیان اخیر بوده است و سهم این بخش کمتر از ۱۵ درصد و حدود ۱۲ درصد کل GDP کشور بوده است این در حالیست که در کشورهای شرق آسیا سهم تولیدات صنعتی از تولید ناخالص داخلی نزدیک به ۲۵ درصد است. ضعف تولید در کشور ما آشکار تر از آن است که نیاز به توضیح داشته باشد اما در برهه‌هایی مانند اوج گرفتن تحریم‌های دشمن علیه اقتصاد کشور نمایانتر می‌شود. باید اشاره کرد تحریم سلاحی نخواهد بود آمریکا در مورد کشورهای مختلفی به کار می‌گیرد. روسیه و چین از جمله این کشورها هستند. در این زمینه در سال ۲۰۱۸ اعمال تعرفه بر روی ۵۰ میلیارد دلار کالای وارداتی از چین که تقریباً معادل ده درصد کل واردات این کشور از چین بود قابل ذکر است اما چرا اقتصاد چین و روسیه در اثر تحریم نه تنها آشفته نمی‌شوند بلکه به مقابله با مثل می‌پردازند؟ بستن تعرفه ۲۵ درصدی کشور چین بر روی برخی کالاها از جمله محصولات کشاورزی آمریکا بخشی از این پاسخ بود و یا در پاسخ به دستگیری یکی از مدیران هوآوی در ماه دسامبر سال گذشته در کانادا توسط آمریکا، کشور چین نیز برای مقابله مثل خرید گوشی اپل را بایکوت کردند و در نتیجه سهام این شرکت ۸ درصد کاهش یافت و حتی شرکت‌ها به کارکنان و مدیران خود برای استفاده از گوشی‌های تلفن همراه هوآوی یارانه دادند تا از این طریق در مناقشه اقتصادی با آمریکا موضع قدرت خود را نشان داده باشند. شواهد نشان می‌دهد که تحریم‌های آمریکا در کشورهای فوق بی‌اثر و یا کم‌اثر است. بخاطر اینکه تولید در این کشورها پر رونق و پیشرفته است. رونق تولید که در افزایش صادرات تبلور می‌یابد باعث می‌شود که کشور به جای قرار گرفتن در حاشیه اقتصاد همبسته جهانی در متن و مرکز آن قرار بگیرد. امروزه در کشور ما بخصوص در یک سال اخیر بخش تولید متحمل فشارها و آسیب‌های جدی قرار گرفت که این

آسیب‌ها بلافاصله در قالب کاهش رشد اقتصادی، افزایش تورم، پایین آمدن بهره‌وری، گسترش فقر، کاهش اشتغال و ... خود را نشان می‌دهد. بخش تولید در کشور ما بخاطر تحولات اخیر بازار ارز و کاهش ارزش پول ملی قسمتی از توان و رمق خود را از دست داده است. بخشی از نیروی کار خود را تعدیل کرده است و در فروش محصولات خود وارد کردن مواد اولیه دچار مشکل شده است. همین امر باعث شده است که در بعد داخلی نیز با موانعی چون مسائل مالیاتی، عوارض گمرکی، بدهی به دیگر بخش‌ها و دستگاه‌ها، عدم توان بازپرداخت تسهیلات، نبود و کمبود سرمایه بخصوص سرمایه در گردش و مانند اینها مواجه باشد. در چنین اوضاعی حمایت از بخش تولید باید بسیار هدفمند و حساب شده و واقع بینانه باشد چرا که به نظر می‌رسد سناریوی پیش روی اقتصاد کشور در سال جاری ادامه تحریم‌های ظالمانه و کاهش درآمدهای نفتی و غیرنفتی کشور باشد و بر مبنای پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۸ منفی ۳،۶ درصد و تورم بالغ بر ۳۴ درصد خواهد بود و شاهد یک رکود تومی نسبتاً عمیق خواهیم بود. بنابراین جای هیچ‌گونه لغزش و آزمون و خطا وجود ندارد. صیانت و نگهداشت بنگاه‌های تولیدی کوچک و متوسط، امهال وام‌ها و اقساط عقب‌افتاده آنها، بخشودگی جرائم و بدهی‌های مالیاتی و ... می‌تواند در رونق تولید بخصوص در جلوگیری از بیکاری گسترده موثر باشد. تسهیل جریان سرمایه به سمت پروژه‌های با درصد پیشرفت فیزیکی بالاتر و زودبازده و تشویق حرکت بخش خصوصی به سمت تولید با اهرم‌هایی همچون معافیت‌های مالیاتی، یارانه‌های تولید و وام‌های کم‌بهره از جمله اولویت‌ها و راهکارهای موثر رونق تولید خواهد بود.

رونق تولید مورد نظر مقام رهبری در طول شعار سال قبل یعنی حمایت از تولید داخل و در درون گفتمان اقتصاد مقاومتی قرار دارد چنانچه حمایت همه‌جانبه از کالای ایرانی مدنظر قرار بگیرد تولید نیز شکوفا خواهد شد. مدیریت مصرف در کشور باید به اقتضای شرایط فعلی کشور تحول یابد اصلاح الگوی مصرف، صرفه‌جویی و جلوگیری از هدر رفت منابع و مصارف گام مهمی در رونق تولید است. بخش مهم دیگری از رونق تولید به سرمایه‌گذاری گسترده در این بخش توسط دولت و بخش خصوصی بر می‌گردد. اگر بنابر وضعیت فعلی دولت توان بالایی برای شکوفایی بخش تولید نداشته باشد بخش خصوصی می‌تواند مددکار دولت باشد. بخش خصوصی چنانچه به رونق تولید همت گمارد بسیاری از مشکلات کشور حل خواهد شد البته موانع پیش‌روی سرمایه‌گذاری این بخش از جمله مقررات دست و پاگیر می‌بایست حذف یا اصلاح شوند. امروز باید تلاش کرد سرمایه‌ها به جای حرکت به سمت بخش‌های کم‌تحرک و کم‌اثر به سوی تولید گسیل داشته شوند. نظام بانکی کشور باید بیش از پیش عرصه را بر سوداگری و دلالی ببندد و نقدینگی افسار گسیخته را مهار کند. بخش دیگری از مأموریت رونق تولید به عهده مراکز علمی و تحقیقاتی، دانشگاه‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان است که رهبری معظم انقلاب نیز بارها به اهمیت و نقش آنها اشاره فرموده‌اند. این نهادها باید به لحاظ تئوریک مسیر رونق تولید را به خوبی کندوکاو کرده و راه را به درستی نشان دهند. پیدا کردن مزیت‌های نسبی، نشان دادن فرصت‌ها و تنگناها و ترسیم سناریوها و تعیین استراتژی‌های بهتر و کارآمدتر بخشی از مأموریت‌های آنهاست. مردم، همبستگی، مشارکت و اتحاد آنها در رونق تولید و حمایت از تولید پایان بخش چرخهای است که در پایان می‌تواند اعتلا و توسعه کشور را به همراه داشته باشد.

پوریا شاهمنصوری - کارشناس ICT

امروزه بسیاری از کاربران اینترنت به طور مداوم از شمار زیادی از شبکه‌های اجتماعی دیدن می‌کنند و افکار، تصاویر، مطالب، نقطه نظرات و مباحث زندگی روزمره خود را با هم به اشتراک می‌گذارند. سابقه شبکه‌های اجتماعی به اولین ایمیلی می‌رسد که از یک رایانه شخصی در سال ۱۹۷۱ فرستاده شد. اگرچه اولین شبکه‌های که به افراد قابلیت برقراری ارتباط با دیگران را از طریق اینترنت می‌داد در سال ۱۹۹۵ و مربوط به راهاندازی theglobe.com بود اما بعد از سال ۲۰۰۰ و با ورود به هزاره جدید است که شبکه‌های اجتماعی همچون فیسبوک و یوتیوب گسترشی خیره‌کننده پیدا می‌کنند. هم‌اکنون شبکه‌های اجتماعی واقعیتی مسلم و بخش بزرگی از زندگی روزمره ما هستند و به نظر می‌رسد این سیطره همچنان ادامه داشته باشد. در حال حاضر شبکه فیسبوک با بیش از ۲ میلیارد و ۲۰۰ میلیون کاربر پرکاربردترین شبکه اجتماعی است. به دنبال آن شبکه یوتیوب با یک میلیارد و ۹۰۰ میلیون نفر، واتساپ با یک میلیارد و ۵۰۰ میلیون نفر فیسبوک مسنجر با یک میلیارد و ۳۰۰ میلیون نفر وی چت با یک میلیارد و ۸۳ میلیون نفر و اینستاگرام با یک میلیارد نفر پرمشتری‌ترین شبکه‌های اجتماعی جهان هستند، کیوکیو، کیوزون، تیک‌توک، ردیت، توییتر، دوبان، لینکدین، بایدوتیبا، اسکایپ، اسنپ چت و ... در رده‌های بعدی قرار دارند. ملاحظه می‌شود که اینک با یک فضای گسترده و پرنفوذ به نام شبکه‌های اجتماعی مواجه هستیم. رسانه‌های اجتماعی امروز جای پای خود را در بسیاری از عرصه‌های مختلف اقتصادی، تجاری، فرهنگی و سیاسی مستحکم کرده‌اند. شرکت‌های تجاری خدماتی و بازاریابی در این شبکه‌ها جولان می‌دهند اما در این مسیر فقط کسب سود و شهرت نیست بلکه قضیه پیچیده‌تر و بغرنج‌تر است و گاهی زبان‌های هنگفتی نیز در مسیر وجود دارد. در حقیقت شبکه‌های اجتماعی بخصوص در عرصه اقتصادی همانند یک تیغ دولبه است. همچنانکه یک پیام تبلیغاتی مفید می‌تواند سودی هنگفت را به بار آورد یک اشتباه یا شایعه ریسک‌های فراوانی را به همراه دارد که گاه تا مرز فاجعه و بحران پیش می‌روند. در تحقیقات انجام گرفته نشان داده شده است که بسیاری از سازمان‌ها و شرکت‌ها از کنترل‌های امنیتی لازم و سیاست‌های قابل اجرا در زمینه کنترل ریسک برخوردار نیستند. می‌توان گفت بحران امروزه به جزء جدایی‌ناپذیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی به شمار می‌رود برخی از این بحران‌ها می‌تواند به حیات اقتصادی یک برند یا شرکت پایان دهد و آن را نابود سازد. در دنیای حرفه‌ای هر چیزی که بتواند تاثیر منفی بر روی شهرت کسب و کار شما داشته باشد یک بحران است. از رده خارج شدن محصولات و خدمات، سرقت اطلاعات، اتهامات دروغین می‌تواند برای یک شرکت یا فرد فاجعه‌بار باشد براین اساس مردم و مشتریان انتظار دارند که مدیران توان پاسخگویی سریع و تبادل صادقانه اطلاعات را داشته باشند. شبکه‌های اجتماعی هم می‌توانند عامل بحران باشند و هم در مواقع بحران کمک کار مدیران باشند. گاه بحران می‌تواند ناشی از یک اشتباه باشد. ارسال یک ایمیل اشتباه به لیست کاربران پرشمار یک مجموعه، زدن یک برچسب اشتباه در یک تویییت، فراموش کردن به اشتراک‌گذاری یک پیام مهم و ... می‌تواند وقوع حتمی یک بحران را به دنبال داشته باشد. به عنوان نمونه در تابستان ۲۰۱۶ و در فصل اوج سفرها ایر لاین ساوت وست به طور ناگهانی دچار یک خطای تکنولوژیکی شد و وب سایت آن به مدت ۱۲ ساعت مختل شد و موجب شد این ایرلاین هزاران پرواز را کنسل کند. در طول ۴ روز این شرکت به طور مستمر و موثر با استفاده از رسانه‌های اجتماعی به شکایات و اعتراضات مشتریان پاسخ داد و به کمک این رسانه‌ها بحران را جمع و جور کرد.

در گزارشی که با عنوان نظرسنجی جهانی امنیت اطلاعات در سال ۲۰۱۸ و در بین ۱۴۰۰ شرکت انجام گرفته است عنوان شده است که حدود ۷۷ درصد از سازمان‌ها هنوز در زمینه امنیت سایبری خود در سطحی محدود عمل می‌کنند و امنیت داده‌ها و اطلاعات خود را به عنوان مهمترین دارایی به خوبی تامین نمی‌کنند

تدوین دستورالعمل‌های دقیق استفاده از شبکه‌های اجتماعی، داشتن سیاست رسانه‌ای، تدوین سازوکار مسئولیت‌پذیری سایبری، رعایت قوانین محرمانگی اطلاعات و داده‌ها، دستورالعمل‌های مربوط به تعیین رمز عبور و تغییر آن، استفاده از نرم‌افزارهای به‌روز آموزش مردم و کارکنان شرکت‌ها و سازمان در ارتباط با شیوه‌ها و شگردهای مختلف سرقت و کلاهبرداری‌های سایبری، آموزش مدیریت شایعات سایبری و نحوه جمع کردن آنها و ... همگی می‌توانند در قالب طرح‌های کلان استفاده از فضای سایبری به کار گرفته شوند

امنیت سایبری در سطح جهان برای پاسخگویی به ریسک‌های سایبری نیاز است و در این زمینه رقابت بسیار بالایی بین شرکت‌ها و سازمان‌ها در زمینه استخدام متخصصان سایبری وجود دارد و ۵۳ درصد شرکت‌ها و سازمان‌ها سالانه بودجه حفاظت از داده‌های خود را افزایش داده‌اند در این نظرسنجی اطلاعات مشتریان، اطلاعات مالی و برنامه استراتژیک مهمترین و ارزشمندترین داده‌های شرکت‌ها قلمداد شده‌اند و در زمینه تهدیدها نیز فیشینگ (روشی که تبهکاران، اطلاعاتی نظیر کلمه کاربری، رمز عبور، شماره ۱۶ رقمی‌عابر بانک، رمز دوم و CVV۲ را از طریق ابزارهای الکترونیکی ارتباطات به سرقت می‌برند) و ویروس‌ها و حملات سایبری اصلی‌ترین دلمشغولی و ترس صاحبان شرکت‌ها بوده‌اند.

تامین امنیت سایبری امروزه یک دلمشغولی بزرگ به شمار می‌رود که هزینه سالانه نقض امنیت سایبری تا سال ۲۰۲۱ به ۶ تریلیون دلار خواهد رسید. تهدیدات سایبری روز به روز در حال تکامل هستند و مجموعه‌ای که خود را در امنیت کامل سایبری تصور کند احتمالاً مستعد یک خسارت بزرگ سایبری و در آستانه یک شوک سایبری قرار دارد. در زمینه علل و زمینه‌های تهدیدات سایبری عوامل مختلفی دخیل هستند که یکی از مهمترین آن‌ها خطاهای انسانی است. در دنیای شلوغ و پرازدحام

امروزی کارمندان یک شرکت ممکن است یک اشتباه را مرتکب شوند که همین یک اشتباه می‌تواند زمینه‌ساز یک تهدید سایبری باشد و ۷۷ درصد از شرکت کنندگان در نظرسنجی تایید کرده‌اند که بی‌مبالاتی و بی‌دقتی یک کارمند یا رئیس اصلی‌ترین ریسک سایبری است. در گزارش مذکور به عنوان نمونه ذکر شده است که بیش از ۱۴۰۰ نفر از مدیران و روسای ادارت و شرکت‌ها در تنها یک ایالت آمریکا از رمز یک، دو، سه برای حساب‌های خود استفاده کرده‌اند. این درحالیست که هرکس پیچیده‌ترین رمزها را نیز باز می‌کنند و هک کردن حساب توییتر مجله فوربس و یا سازمان عفو بین‌الملل نمونه‌ای از مهارت هکرها در این زمینه می‌باشد. عامل دیگر بدون تردید ضعف و نقص تکنولوژی می‌باشد. فناوری‌های ارتباطات و اطلاعات قدیمی و آسیب‌پذیر متأسفانه توسط بسیاری از شرکت‌ها و سازمان‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد و تعداد کمی از سازمان‌ها به دنبال به روزترین و امن‌ترین تکنولوژی‌های دنیای IT هستند. به گفته یکی از معاونان موسسه گارتنر تا سال ۲۰۲۰ تقریباً همه تهدیدات شناخته شده همچنان به عنوان تهدید به شمار می‌روند و شرکت‌ها راه بستن درب به روی آن‌ها را نیاموخته‌اند. بی‌شک راه مقابله با تهدیدات سایبری که امروز

پرشمار و پیچیده هستند در وهله نخست شناخت ماهیت تهدیدات است چیزی که بسیاری از مدیران و مسئولان شرکت‌ها و سازمان‌ها کاملاً از آن بی‌خبر هستند. مادامی که شناختی دقیق از سرشت این تهدیدات وجود ندارد نمی‌توان انتظار سیاست و استراتژی مدون در این زمینه داشت. باید اذعان داشت که در کشور ما نیز عدم آشنایی با تهدیدات سایبری و نداشتن راهکارهای به روز و استراتژی‌های حساب شده یکی از آسیب‌های جدی نه تنها پیش روی کاربران شبکه‌های اجتماعی بلکه پیش روی شرکت‌ها و سازمان‌ها و مدیران و تصمیم‌گیران آن‌ها به شمار می‌رود و برای رفع آن بایستی به چاره‌اندیشی پرداخت. تدوین دستورالعمل‌های دقیق استفاده از شبکه‌های اجتماعی، داشتن سیاست رسانه‌ای، تدوین سازوکار مسئولیت‌پذیری سایبری، رعایت قوانین محرمانگی اطلاعات و داده‌ها، دستورالعمل‌های مربوط به تعیین رمز عبور و تغییر آن، استفاده از نرم‌افزارهای به‌روز آموزش مردم و کارکنان شرکت‌ها و سازمان در ارتباط با شیوه‌ها و شگردهای مختلف سرقت و کلاهبرداری‌های سایبری، آموزش مدیریت شایعات سایبری و نحوه جمع کردن آنها و ... همگی می‌توانند در قالب طرح‌های کلان استفاده از فضای سایبری به کار گرفته شوند.

صیانت پایدار «گزارش» می‌دهد

سوی تاریک فضای سایبری برای فعالان اقتصادی

- در گزارشی که با عنوان نظرسنجی جهانی امنیت اطلاعات در سال ۲۰۱۸ و در بین ۱۴۰۰ شرکت انجام گرفته عنوان شده است که حدود ۷۷ درصد از سازمان‌ها هنوز در زمینه امنیت سایبری خود در سطحی محدود عمل می‌کنند و امنیت داده‌ها و اطلاعات خود را به عنوان مهمترین دارایی به خوبی تامین نمی‌کنند
- تدوین دستورالعمل‌های دقیق استفاده از شبکه‌های اجتماعی، داشتن سیاست رسانه‌ای، تدوین سازوکار مسئولیت‌پذیری سایبری، رعایت قوانین محرمانگی اطلاعات و داده‌ها، دستورالعمل‌های مربوط به تعیین رمز عبور و تغییر آن، استفاده از نرم‌افزارهای به‌روز آموزش مردم و کارکنان شرکت‌ها و سازمان در ارتباط با شیوه‌ها و شگردهای مختلف سرقت و کلاهبرداری‌های سایبری، آموزش مدیریت شایعات سایبری و نحوه جمع کردن آنها و ... همگی می‌توانند در قالب طرح‌های کلان استفاده از فضای سایبری به کار گرفته شوند

درگفتگوی تفصیلی «صیانت پایدار» با نایب رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی عنوان شد

ملی سازی فضای مجازی چرا و چگونه؟!

به وجود آمده است، که شبکه‌های اجتماعی مستقیماً بر روی فرهنگ ما اثرگذار هستند. به نظر شما شبکه‌های اجتماعی چه آسیبهایی را می‌توانند بر سلامت روانی مردم ایجاد کنند؟

مباحث مختلفی وجود دارد گاهی اوقات مطالبی که در شبکه‌های مجازی مطرح می‌شود کاملاً مشخص نیست با واقعیت چقدر فاصله دارند. گاهی اوقات این مطالب منتشر شده در فضای مجازی قسمت‌هایی از واقعیت هستند، گاهی اوقات قلب واقعیت هستند و همچنین گاهی اوقات مشاهده می‌کنیم که یک سری مطالب واقعیت را نمایش می‌دهند، ولی انتشار آنها باعث آسیب‌های روانی جدی بر جامعه می‌شود.

لذا با توجه داشته باشیم که فرهنگ استفاده از فضای مجازی بایستی در بین آحاد جامعه نهادینه شود، از این رو فراگیری سواد رسانه‌های در همه سطوح در جامعه لازم و ضروری است، ما باید تشخیص دهیم هرپیمایی که در شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی دریافت می‌کنیم، دارای وجوه مختلفی است، که باید آن را بررسی کنیم و صحت این پیام‌ها را تشخیص دهیم. البته کاربرانی که برخی از این پیام‌ها را در این فضا با دیگران به اشتراک می‌گذارند باید این قدرت تشخیص را با استفاده از سواد رسانه‌ای بدست بیاورند که آیا مصلحت است این پیام‌ها به اشتراک گذاشته شود یا خیر؟ تبعات انتشار این گونه پیام‌ها چیست و آیا ضروری را متحمل می‌شود؟

چیزی که اکنون با آن مواجه هستیم این است که به دلیل عدم و یا ناکافی بودن سواد رسانه‌ای برخی کاربران با مشکلاتی مواجه می‌شویم که موجب تخریب سلامت روانی جامعه می‌شود. از این رو با فرهنگ‌سازی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی می‌توان از بسیاری از این ناهنجاری‌ها جلوگیری کرد.

ما اگر فرهنگ استفاده از مطالب مفید و علمی در این فضا را بدانیم می‌تواند مثبت باشد ولی بسیاری از کسانی که از فضای مجازی استفاده می‌کنند خیلی از مطالب را بدون تحقیق منتشر می‌کنند که موجب فساد اخلاقی می‌شود. همچنین رده‌بندی سنی در این خصوص وجود ندارد، فضایی که الان یک فرد بزرگ سال از آن استفاده می‌کند دقیقاً همان فضایی است که کودکان ما از آن استفاده می‌کنند. یکی از مشکلات این است که اینترنت کودکان شکل نگرفته است.

نبود اینترنت مختص به هر یک از گروه‌های سنی موجب شده تا بیگانگان بهره بیشتری از این فضا ببرند که کنترل این موضوع هم می‌تواند توسط آموزش و پرورش انجام شود و این نهاد آموزشی قطعاً می‌تواند نقش بسزایی را در این ایجاد فرهنگ صحیح استفاده از آن را اشاعه دهد.

آیا شبکه‌های اجتماعی موجب بحران‌های هویتی و دینی در بین کاربران می‌شود؟ قطعاً این بحران‌ها می‌تواند شکل بگیرد، لذا ما نیاز به آموزش‌های متفاوتی داریم ولی آموزش به تنهایی کافی نیست و بایستی نظارت نیز با آموزش توأمان باشد، یکی دیگر از الزامات این است که نیاز نیست همه به یک میزان دسترسی در اینترنت داشته باشند، به عنوان مثال دانش آموز عزیز ما که هنوز به سن بلوغ نرسیده است نباید دسترسی‌ای که یک فرد بالغ به اینترنت دارد را داشته باشد، اگر دسترسی‌ها برای همه افراد به یک میزان باشد و محدودیت‌هایی که دیگر کشورها

برای استفاده گروه‌های مختلف سنی در اینترنت برای مردم خود در نظر گرفته‌اند اعمال نشود، قطعاً برخی از کاربران این فضا دچار بحران‌های هویتی و دینی خواهند شد. شما چه میزان از ناهنجاری‌های سطح جامعه را متاثر از عملکرد این شبکه‌ها می‌دانید؟

بسیاری از روابطی که در این فضا شکل می‌گیرد، بسیاری از مشکلات اخلاقی که امروزه ما با آن مواجه هستیم، ناشی از این مسائل است. من فکر می‌کنم که امروزه در جامعه ما فضای مجازی یک حقیقت تبدیل شده است که راه‌گریزی از آن نیست و باید آن را به عنوان یک پدیده جدید بپذیریم، البته این به آن معنای رها کردن این فضا نیست و باید با امکانات و توانایی‌های خود از این فضا استفاده کنیم، راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات، همانطور که قبلاً عرض کردم اینترنت کودکان و ایجاد چنین بسترهایی می‌تواند متقاضیان این فضا را اقناع نماید.

در این حوزه چند پیام‌رسان داخلی نیز معرفی شده‌اند که نسبت به پیام‌رسان‌های خارجی کمبودهایی دارند، لذا باید با تقویت پیام‌رسان‌های داخلی فضایی را ایجاد کنیم تا بتوانند با نمونه‌های خارجی رقابت کنند.

چه فرصت‌هایی در بستر شبکه‌های اجتماعی برای نشر فرهنگ اسلامی-ایرانی وجود دارد؟

در واقع نمی‌توان گفت که این فضا بطور قطعی خوب و یا بد است، فضای مجازی مثل یک چاقو است که می‌تواند میوه‌ای را پوست بکند و یا انسانی را بکشد، از این رو شیوه استفاده از این فضا نیز بسیار مهم است، نهادهای فرهنگی و افرادی که دغدغه فرهنگی دارند می‌توانند کمک‌های بسیار زیادی در اشاعه فرهنگ اسلامی ایرانی در این فضا داشته باشند، صدا و سیما، آموزش پرورش همگی می‌توانند در این فضا نقش آفرینی کنند، تولید محتوای سالم و با ارزش یکی از راهکارهایی است که می‌توان با استفاده از آن از فضای ایجاد شده استفاده کرد و آسیب‌های آن را کاهش و به نشر فرهنگ اسلامی-ایرانی کمک بسزایی کرد.

با تشکر از شما که در این مصاحبه حضور داشتید. من هم از شما تشکر می‌کنم.

در گفت‌وگو با فعال حوزه سایبر عنوان شد

ظرفیت‌های سایبری برای «رونق تولید»

یک فعال حوزه IT و تجارت الکترونیک مهمترین چالش برای رونق تولید در سال ۹۸ را توسعه بازار برای بخش‌های تولیدی می‌داند که با وجود شرایط کنونی، بدون استفاده از فضای مجازی و ظرفیت شبکه‌های اجتماعی عبور از آن ممکن نیست. علیرضا بزرگمهری در گفت‌وگو با خبرنگار ماهنامه صیانت پایدار با اشاره به

اهمیت جایگاه فضای مجازی در رونق تولید اظهار کرد: یکی از مزیت‌های شبکه‌های اجتماعی، ایجاد فضای مناسب برای چرخه اقتصادی و رقابت در بین کسب و کارهاست. شبکه‌های اجتماعی محیطی مجازی متشکل از افراد و کاربران پر شمار است.

وی ادامه داد: امروز در شرایطی زندگی می‌کنیم که افراد جامعه برای انجام

کارهای روزمره از ظرفیت تلفن‌های همراه استفاده می‌کنند که نشان‌دهنده تحول جدی و ایجاد زیرساخت‌های لازم است. بزرگمهری بیان کرد: خوشبختانه در حال حاضر کسب و کارها، خدمات و محصولات را در محل به مشتری ارائه می‌کنند که نشان از تغییر سلیقه مشتریان و استفاده از امکانات رقابتی دارد.

این مدیرعامل و فعال در حوزه IT خاطر نشان کرد: در بخش زیادی از صنایع تولیدی، ایجاد بسترهای فروش الکترونیکی و استفاده از ظرفیت فضای مجازی مغفول مانده و تعداد معدودی از شرکت‌ها به درستی از این ظرفیت استفاده می‌کنند. بزرگمهری ضمن تأکید بر اهمیت نوآوری و خلاقیت در کسب و کارها عنوان کرد: فناوری اطلاعات در حال حاضر برای رشد و رونق کالای ایرانی، بستری پر قدرت در شبکه‌های اجتماعی مختلف را به وجود آورده است. شبکه‌های اجتماعی مختلف از بومی گرفته تا غیربومی در سال‌های اخیر توانسته‌اند در خدمت معرفی کالاها و خدمات مختلف نقش اساسی داشته باشند.

وی ادامه داد: بستر و ظرفیت انواع شبکه‌های مجازی متفاوت بوده و این مهم باید به درستی اطلاع‌رسانی شود؛ متأسفانه به علت عدم آگاهی از ظرفیت هر یک از شبکه‌های اجتماعی، در مواقعی تبلیغات واحد تولیدی با بستر شبکه هماهنگی ندارد که این امر باید مورد توجه قرار گیرد. این فعال حوزه IT گفت: هنگامی که شبکه فروش ارتقاء یابد؛ تولید، اشتغال، ثبات مالی و اشتغال نیز بهبود می‌یابد و امروز تمام دنیا به این ظرفیت‌ها روی آورده‌اند. وی عنوان کرد: در شرایط کنونی، مردم کشور جدا از شخصیت حقیقی خود دارای شخصیت مجازی هستند اقتصاد دانش بنیان می‌تواند راهکاری برای تسریع دستیابی به این هدف باشد. اقتصاد دانش بنیان اقتصادی است که براساس «تولید و توزیع و کاربرد دانش و اطلاعات» شکل گرفته و سطح بالایی از سرمایه‌گذاری در آن به «ابداع» و «نوآوری» اختصاص می‌یابد و فناوری‌های کسب شده با شدت بالایی مصرف می‌شوند و نیروی کار از تحصیلات عالی برخوردار است. بزرگمهری تصریح کرد: در سال‌هایی که از لحاظ اقتصادی، شرایط سختی حاکم است، واحدهایی موفق می‌شوند که بتوانند از فرصت‌ها به درستی و حداکثر استفاده را داشته و تهدیدات را به فرصت تبدیل کنند. وی افزود: مهمترین چالش سال ۹۸، توسعه بازار برای بخش‌های تولیدی بوده که بدون استفاده از فضای مجازی و ظرفیت شبکه‌های اجتماعی ممکن نیست و مسئولان مربوط در این زمینه باید اقدامات لازم را انجام دهند. این فعال حوزه IT و تجارت الکترونیک با بیان اینکه فضای مجازی می‌تواند در بخش تولید و اشتغال تحرک ایجاد کرده و در رونق تولید ملی تأثیرگذاری مثبتی داشته باشد، گفت: باید در راستای تدوین برنامه‌های موثر برای رفع موانع و مشکلات از مسیر توسعه کسب و کار و تولید توسط شرکت‌های دانش بنیان، تلاش کنیم.

«صیانت پایدار» بر سه می کند

شهرهای هوشمند قلعه‌هایی ناامن

■ بر مبنای گزارش‌ها و اظهارات شرکت IDC، سرمایه‌گذاری جهانی در زمینه فناوری‌های هوشمند شهری در سال ۲۰۱۸ بیش از ۸۰ میلیارد دلار بوده و در سال ۲۰۲۱ به ۱۳۵ میلیارد دلار خواهد رسید

سعید مظفری - کارشناس امنیت سایبری

نقش آفرینی بنیادین تکنولوژی در عرصه زندگی روزمره ما چند دهه‌ای است که آغاز شده و در تمام ارکان و زیرساخت‌های زندگی ما اعم از انرژی، حمل و نقل، آموزش، بهداشت، کسب و کار، تجارت، مدیریت و امنیت رسوخ کرده است. جولانگاه فناوری‌ها عمدتاً شهرها هستند. فناوری‌های شهر هوشمند شیوه‌های غیرحرفه‌ای مدیریت عملیات و خدمات روزمره را در بسیاری از شهرهای جهان تغییر داده و یا در حال تغییر آن است. گسترش IOT موجب شده است که صدها هزار سیستم متصل به هم در درون زیرساخت‌های شهری جاسازی شده و از طریق این سیستم‌ها مدیران و برنامه‌ریزان شهری بتوانند مسائل روزمره زندگی شهروندان را به طور واقعی حل کرده و شرایط را بهبود بخشند. بر مبنای گزارش‌ها و اظهارات شرکت IDC، سرمایه‌گذاری جهانی در زمینه فناوری‌های هوشمند شهری در سال ۲۰۱۸ بیش از ۸۰ میلیارد دلار بوده و در سال ۲۰۲۱ به ۱۳۵ میلیارد دلار خواهد رسید. اهمیت شهر هوشمند و مواهبی که پروژه هوشمندسازی شهری برای شهروندان مدیران و محیط زیست به دنبال دارد بر کسی پوشیده نیست و در ارتباط با آن بسیار گفته و نوشته شده است اما موضوعی که کمتر محل بحث بوده است مسئله امنیت در شهرهای هوشمند است. در واقع این فناوری‌ها اگرچه بهره‌وری را

بالا می‌برند و کیفیت زندگی را ارتقاء می‌بخشند اما از نظر امنیتی راه را برای حمله نیز باز می‌کنند. می‌توان گفت شهرهای هوشمند عرصه یک نمایش دیجیتال توسط داده‌ها و اطلاعات و حسگرها هستند اما این نمایش خیلی زود می‌تواند به تراژدی تبدیل شود. در ابتدای سال ۲۰۱۸ شرکت IBM از طریق برنامه تست امنیتی ایکی فورس در بیش از ۱۷ مورد آسیب‌پذیری را در سنسورهای شهرهای هوشمند گزارش کرد. به گفته یکی از کارشناسان IBM هرگونه آسیب‌پذیری حسگرها اجازه ورود و دستکاری داده‌ها را هکرها خواهد داد و مهم است که بخاطر بسیاری که حتی یک هشدار اشتباه توسط یک سنسور چگونه می‌تواند وحشت عمومی را در پی داشته باشد. به عنوان نمونه هکرها می‌توانند با ورود به مرکز داده‌های کنترل ترافیک و زیرساخت‌ها و اطلاعات آن و دستکاری این داده‌ها و دادن اطلاعات اشتباه همزمان تمام شهر را به ترافیکی گسترده دچار کنند و مسیرهای اصلی و کلیدی شهر را مسدود کنند. ارسال گزارش‌های نادرست برای شهروندان مبنی بر قطع شدن آب، در بیش بودن طوفان، محتمل بودن زلزله و دستکاری دیگر علائم هشدار دهنده مخاطرات، می‌تواند باعث اختلال در نظم عمومی شهر شده و خسارات جبران‌ناپذیری را به بار آورد. همین طور و به عنوان مثالی دیگر، کشاورزی هوشمند نیز محل دیگری برای وقوع این ناامنی‌ها است. کشاورزان از حسگرهای هوشمند برای اندازه‌گیری رطوبت، بارش درجه حرارت آب

برای آبیاری تعیین زمان بهینه کاشت و برداشت و ... استفاده می‌کنند. دستکاری داده‌های این سنسورها می‌تواند آسیب‌های برگشت‌ناپذیری را متوجه محصولات کشاورزی و کشاورزان نموده و ناامنی غذایی را در پی داشته باشد. به هر صورت زمانی که از شهر هوشمند و مزایای آن صحبت می‌کنیم نباید خلایق و پافشاری بازیگران بد این عرصه را دستکم بگیریم. شکل دفاع سنتی در چنین محیطی کارساز نخواهد

بود. مجرمان و تبهکاران سایبری شبانه‌روزی بر روی تکنیک‌های جدید کار می‌کنند و تهدیدات دیجیتال و سایبری روزبه‌روز پیچیده‌تر می‌شوند و شکست دادن آنها به مراتب سخت‌تر می‌شود وقتی داده‌ها و اطلاعات به مانند رودی جاری و مداوم به فضاهای عمومی روانه می‌شوند و بلافاصله توسط گوشی‌های هوشمند قابل دریافت هستند فایروال‌ها کارایی چندانی نخواهند داشت. تهدیدات پیشرفته سیستم دفاعی پیشرفته را می‌طلبند. واضح است که ما اصلاً نمی‌توانیم پیش‌بینی کنیم چه تهدیدهای در راه خواهند بود و یک عدم قطعیت در این زمینه وجود دارد بنابراین کنترل‌های امنیت سایبری باید روز به روز سختگیرانه تر شوند.

ایمیل‌های تجاری، حساب‌های شبکه‌های تجاری و کسب و کار یکی از نقاط آسیب‌پذیر می‌باشد. امروزه اکثر شهرهای هوشمند شهروندان خود را به آنلاین بودن ترغیب می‌کنند. بسیاری از مراکز و سازمان‌ها و شرکت‌ها کارمندان خود را به داشتن حساب در شبکه‌های اجتماعی تشویق و حتی اجبار می‌کنند اما کمتر چیزی در مورد امنیت این فضاها به آنها آموزش داده می‌شود. خطر اینکه کاربران تنظیمات مربوط به حریم خصوصی و امنیت اطلاعات را نادیده بگیرند ضریب توفیق کلاهبرداران و هکرها و سارقان سایبری را افزایش می‌دهد.

در این خصوص باید گفت اگرچه ممکن است راه حل منحصر بفردی برای حفاظت از شهرهای هوشمند وجود نداشته باشد اما روش‌ها و فنون اثبات شده‌ای وجود دارد که می‌تواند در زمینه پیشگیری شناسایی و جلوگیری

بین‌ساختارها را بیشتر کنند متأسفانه دشمنان و تبهکاران سایبری نیز فعالیت‌های بدافزاری خود را به همان شدت پیگیری می‌کنند. بنابراین دولت‌های ملی و محلی باید کنترل دقیق‌تری بر روی این موضوع داشته و سیستم یکپارچه و هماهنگ امنیتی را پیاده کنند. برای مدیریت ریسک کارآمد در شهرهای هوشمند نیاز است که تعریف و شناخت روشنی از این اکوسیستم و محدودیت‌های آن داشته باشیم. همچنین نیاز است که ما تصمیم بگیریم آیا فقط می‌خواهیم محدودیت‌ها را در چارچوب شهری خاص و شهروندان آن مدیریت کنیم و یا افراد دیگری خارج از قلمرو ما نیز از مدیریت ما بهره‌مند شوند. ناامنی سخت‌افزاری و سنسورها و سیگنال‌هایی که در معرض هک شدن هستند، شبکه فوق‌العاده گسترده در شهرهای هوشمند که به دلایل مختلف آسیب‌پذیری را افزایش می‌دهد، مصرف پهنای باند و هزاران سنسوری که به یک سرور واحد متصل هستند، ریسک نرم‌افزارها و اپلیکیشن‌ها از جمله چالش‌های امنیتی شهرهای هوشمند هستند. باید بدانیم که ما در شهر هوشمند با اشکالات و نقائص ساده و دارای دامنه تاثیر بزرگ مواجه هستیم. صدها سیستم و دستگاه مدیریت بحران با یک اشکال نرم‌افزاری ساده می‌تواند مختل شده و مشکل‌آفرین و گمراه‌کننده شوند. به عنوان مثال یک مشکل نرم‌افزاری در سیستم‌های مترو یا BRT می‌تواند ده‌ها دستگاه قطار و مترو و اتوبوس و هزاران مسافر را تحت تاثیر قرار دهد. بر این اساس مدیریت ریسک در چنین محیط‌هایی بسیار پر اهمیت است و از راه‌حل‌های مختلفی باید برای غلبه بر این چالش‌ها بهره گرفت. در این راستا نیاز است نگاه ما به تامین امنیت به عنوان یک هزینه تغییر کرده و از آن به عنوان ارزش اضافی تعبیر کنیم.

از تهدیدات پیچیده سایبری کمک کند. استفاده از شیوه‌های بیومتریک امنیتی برای احراز هویت در محیط‌های اداری و سازمانی می‌تواند اعتبار آنها را بالا ببرد. همچنین به‌روزرسانی نرم‌افزارها و سیستم‌های حساس برای ادارات بخصوص ادارات مهم دولتی و پیروی از چارچوب‌ها و پروتکل‌های امنیتی باید یک الزام بوده و عدم رعایت آنها با جرائم شدید و سنگین همراه باشد. بسیار حیاتی است که متخصصان فناوری اطلاعات تمام ذینفعان را در مورد خطرات سایبری آموزش دهند و بهداشت سایبری را برای آنها تشریح کنند و آنها را از مسئولیت خود آگاه سازند. همه ارگان‌ها و سازمان‌ها باید به عنوان قسمتی از یک ارکستر امنیتی و در چارچوب یک سیستم جامع امنیتی وظیفه و نقش خود را ایفاء کنند. به عنوان یک تشبیه همانطور که وقتی هر عضوی از بدن تحت حمله و تهدیدی قرار می‌گیرد بلافاصله پیام عصبی به سیستم عصبی مرکزی می‌رسد و سپس سیستم آنتی‌بادی برای گردآوری سایر اطلاعات در مورد آن مسئله خاص فعال می‌شود و سپس به اولویت‌بندی و درمان می‌پردازد. سیستم امنیت سایبری نیز در یک کشور باید بسان بدن انسان عمل کند و حافظان شبکه بلافاصله متوجه وجود تهدید و نقص شده راهکار رفع آن را طراحی کنند و تهدید را حذف نمایند. در حقیقت به همان میزانی که شهرهای هوشمند تلاش می‌کنند که هوشمندتر شوند و ارتباطات دیجیتالی و اینترنتی درون ساختارها و

■ به همان میزانی که شهرهای هوشمند تلاش می‌کنند که هوشمندتر شوند و ارتباطات دیجیتالی و اینترنتی درون ساختارها و بین‌ساختارها را بیشتر کنند دشمنان و تبهکاران سایبری نیز فعالیت‌های بدافزاری خود را به همان شدت پیگیری می‌کنند

بین‌ساختارها را بیشتر کنند متأسفانه دشمنان و تبهکاران سایبری نیز فعالیت‌های بدافزاری خود را به همان شدت پیگیری می‌کنند. بنابراین دولت‌های ملی و محلی باید کنترل دقیق‌تری بر روی این موضوع داشته و سیستم یکپارچه و هماهنگ امنیتی را پیاده کنند. برای مدیریت ریسک کارآمد در شهرهای هوشمند نیاز است که تعریف و شناخت روشنی از این اکوسیستم و محدودیت‌های آن داشته باشیم. همچنین نیاز است که ما تصمیم بگیریم آیا فقط می‌خواهیم محدودیت‌ها را در چارچوب شهری خاص و شهروندان آن مدیریت کنیم و یا افراد دیگری خارج از قلمرو ما نیز از مدیریت ما بهره‌مند شوند. ناامنی سخت‌افزاری و سنسورها و سیگنال‌هایی که در معرض هک شدن هستند، شبکه فوق‌العاده گسترده در شهرهای هوشمند که به دلایل مختلف آسیب‌پذیری را افزایش می‌دهد، مصرف پهنای باند و هزاران سنسوری که به یک سرور واحد متصل هستند، ریسک نرم‌افزارها و اپلیکیشن‌ها از جمله چالش‌های امنیتی شهرهای هوشمند هستند. باید بدانیم که ما در شهر هوشمند با اشکالات و نقائص ساده و دارای دامنه تاثیر بزرگ مواجه هستیم. صدها سیستم و دستگاه مدیریت بحران با یک اشکال نرم‌افزاری ساده می‌تواند مختل شده و مشکل‌آفرین و گمراه‌کننده شوند. به عنوان مثال یک مشکل نرم‌افزاری در سیستم‌های مترو یا BRT می‌تواند ده‌ها دستگاه قطار و مترو و اتوبوس و هزاران مسافر را تحت تاثیر قرار دهد. بر این اساس مدیریت ریسک در چنین محیط‌هایی بسیار پر اهمیت است و از راه‌حل‌های مختلفی باید برای غلبه بر این چالش‌ها بهره گرفت. در این راستا نیاز است نگاه ما به تامین امنیت به عنوان یک هزینه تغییر کرده و از آن به عنوان ارزش اضافی تعبیر کنیم.

برای نهادینه سازی پدافند سایبری نیاز به اجماع ملی داریم

حملات پیشرفته سایبری، خطرهای جدی را برای اقتصاد و امنیت ملی کشورها پدید آورده است. امروزه کشورها، استفاده از پدافند غیرعامل را به تنهایی برای مقابله با حملات سایبری کافی نمی دانند. پدافند سایبری، شامل اقداماتی در جریان حمله یا قبل از حمله دشمن است که می تواند موجب بهبود تشخیص، جلوگیری و پاسخگویی به حملات سایبری دشمن می شود. در طبقه بندی جدید سازمان پدافند غیرعامل، ۸ رویکرد تعریف شده که یکی از مهمترین رویکردها پدافند سایبری است و باید در مواجهه با اینگونه تهدیدات و جنگ های سایبری اقدامات دفاعی لازم انجام شود.

تهدیدات سایبری را می توان در چند بخش مختلف تقسیم بندی کرد؛ تهدیدات صنعتی یکی از این موارد است و در گذشته بخش زیادی از حملات سایبری متوجه این بخش بوده که حمله به تاسیسات هسته ای، مالی و پولی و همچنین تاسیسات حوزه نفتی از جمله این تهدیدات است. خوشبختانه پس از چند حمله ابتدایی، هوشیاری و زیرساخت های لازم فراهم و در مقابل این تهدیدات مقاومت و پایداری لازم ایجاد شده است.

بخش دیگری از تهدیدات سایبری مربوط به دستگاه های اجرایی بوده که دارای گستردگی زیاد اما عمق کمتری هستند و معمولا شبکه های اداری، اتوماسیون ها، وب سایت ها و شبکه های محلی را تحت تاثیر تهدیدات قرار می گیرند.

بخش سوم و مهمترین بخش از تهدیدات سایبری در حوزه فضای مجازی بوده که تهدیدات فرهنگی و نرم با استفاده از شبکه های اجتماعی در بستر اینترنت و یا تلفن همراه گسترش می یابد.

چه اقداماتی در حوزه پدافند سایبری و مقابله با تهدیدات باید انجام شود؟

در حوزه تهدیدات سایبری که امروز در سطح جوامع فراگیر شده است به نظر می رسد باید اقدامات زیادی از جمله اقدامات فرادستگاهی انجام شود؛ این اقدامات باید با همکاری دستگاه های فرهنگی و اجتماعی و همچنین دستگاه های حوزه فضای مجازی انجام شود.

فعالیت ترکیبی در حوزه تهدیدات سایبری باید صورت گیرد چرا که این امر از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده و امروز بخش عمده ای از این تهدیدات در بستر تلفن های هوشمند اتفاق می افتد.

در گذشته تلفن به عنوان تهدید نبوده چراکه بستر لازم برای اعمال حملات سایبری وجود نداشت اما از زمانی که بستر هوشمندسازی و این ظرفیت در تلفن ها ایجاد شده، تلفن های همراه به عنوان یکی از ابزارهای ایجاد تهدید قابل شناسایی هستند.

امروزه حملات سایبری، فقط یک حادثه مجزا و تک مرحله ای نیستند. به همین دلیل دفاع در برابر آن ها، احتیاج به مهارت های سایبری دارد.

آیا بومی سازی در پیشرفت حوزه پدافند سایبری موثر است؟

تهدیدات سایبری در چند حوزه زیرساخت های نرم افزار، سخت افزار، شبکه افزار شامل شبکه، ساختار و سازمان و همچنین حوزه مغز افزار از جمله کاربران و نیروی انسانی تقسیم می شوند که در این ۴ حوزه باید اقدامات بومی سازی صورت گیرد. یکی از مهمترین راهکارها و راهبردهای حوزه پدافند سایبری، بومی سازی بوده تا از این طریق بتوان بخش عمده ای از تهدیدات را مدیریت و کاهش دهیم.

برخی تحلیل گران معتقدند اگر در یک حمله سایبری چند فاکتور به کار گرفته شود، دفاع نیز باید متناسب با آن باشد. به عنوان مثال اگر در یک حمله، هم از عامل انسانی و هم از روبات استفاده شود، دفاع نیز باید متناسب با عوامل این حمله باشد.

در تمام حوزه های نام برده شده پدافند سایبری نیاز به بهبود وجود دارد. در مباحث قوانین داخلی و بین المللی مشکلاتی وجود دارد که نیازمند اصلاح است به طور مثال در حوزه بین الملل هیچ گونه قوانین حقوقی وجود ندارد که اگر کشوری مورد حملات سایبری از سوی کشوری دیگر قرار گرفت به چه صورت باید دفاع شود و یا چگونه اقامه دعوا صورت گیرد.

در طول روز هزاران حمله سایبری بین کشورهای مختلف اتفاق می افتد و کشور ما نیز در این حوزه مستثنی نیست؛ حمله ای که از طریق سلاح سایبری و ویروس استاکس نت (Stuxnet) به

گفت و گو از اعظم رمضان پور

در جوامع امروزی، سامانه های رایانه ای هر چند باعث گستردگی ارتباطات و تسریع در فرآیند عملیات های درون سازمان ها شده اند، اما تهدیدات گسترده ای را نیز به همراه دارند. با توجه به گسترش روزافزون شبکه های رایانه ای و قابلیت اتصال این شبکه ها در سطوح مختلف، آسیب پذیری و تهدیدات این حوزه نیز گسترش یافته و جلوه بین المللی پیدا کرده اند لذا پرداختن به پدافند غیرعامل و امنیت شبکه های رایانه ای از ضرورت های این حوزه بوده و پیش از راه اندازی هرگونه خدماتی در بستر فن آوری اطلاعات باید امنیت آن مد نظر قرار گیرد. محمد افشار مدیرکل پدافند غیرعامل استان قزوین به عنوان یکی از مدیران میدانی حوزه پدافند غیرعامل در گفت و گو با خبرنگار ما بر توجه ویژه به موضوع پدافند سایبری تاکید داشته و این مهم را جزو ضروریات جوامع کنونی عنوان می کند. مشروح این گفت و گو را در ادامه می خوانید:

به نظر شما پدافند سایبری در جوامع امروزی چه اهمیتی داشته و تهدیدات در این زمینه چگونه هستند؟

قوانین داخلی
حوزه پدافند سایبری
نقص هایی دارد که باید برطرف
شود. اگر چه قوانینی برای کنترل
و پیگیری جرائم سایبری در سطح
کشور وجود دارد اما در موضوع
دفاع سایبری باید قوانین و
سیاست های کلی در این
زمینه بهبود یابد

الزامات جهاد سایبری

احسان کبان خواه

موضوع علم سایبرپلیتیک، قدرت در جغرافیای سایبر است. در تعریف قدرت آمده است، توانایی اعمال اراده، اعمال اراده، برای دستیابی به نقطه مطلوبی است که فاعل قدرت در پی دستیابی به آن بوده و حیات و بقا خود را در وادار کردن دیگران به منظور دستیابی به منافع خود می بیند. در تعریف فلسفی، قدرت مفهومی ذومراتب دارد، یعنی قدرت بر اساس توان فاعل، غایت مورد انتظار و ساحت های اعمال آن، دارای شدت و ضعف است. قدرت در هر فضایی چه زمین باشد چه دریا، هوا یا فضا و چه در مفهوم نوپدید و چندساحتی همانند سایبر، همین معنا را دارد. بنابراین ساده نگری به قدرت و گذر با تسامح از کنار آن دو حالت بیشتر نمی تواند داشته باشد، یا هم سوی این قدرت باشی و خویشتر را در پناه آن انگاری و یا حداقل به هر دلیل این فضا را علیه خود نینداری. اگر چه شق سومی هم باید به آن افزود و آن ساده نگری در نداشت بصیرت در تحلیل این قدرت با موضوع خود است که این هم آفت بزرگی است که درمانش زمان بر و خطرش گاه ویران کننده است. همان گونه که جغرافیا دارای قله، قعر و فلات است، سایبر نیز دارای مفاهیم مشابه بوده و بر اساس منافع، منابع و گستره ی انسانی، علوم متنوعی نظیر جغرافیای انسانی و سیاسی و... بری آن قابل شکل گیری است. در نگاه سطحی در سایبر، پلتفرم ها عوارض طبیعی سایبر، زمین شناسی دربردارنده ی زیرساخت فناوریانه و انسان ها بر اساس موقعیت های منفعت خیز زمین سایبر، در عوارض (پلتفرم ها) آن به مسکن گزینی و پذیرش قواعد و بازی بر اساس قواعد می پردازند. حال در این عرصه ی سایبری برخی به شهرنشینی روی می آورند و برخی طبیعت بکر سایبری را آباد می کنند و برخی تنها گزین هستند. اینکه قدرت در این مصنوع چندساحتی بشر چیست و سؤالی است که می توان این گونه به آن پاسخ داد. در یک نگاه ماهوی به این فضا، سایبر سه ساحتی است، ساحتی از آن کالبد و فناوریانه است، ساحتی مناسباتی و انسانی-اجتماعی است و بالاخره ساحتی حاکمیتی و جهت دهنده است. ساحت کالبد از زیرساخت ارتباطی، رایانش و محتوا تشکیل شده و ساحت مناسباتی از تعاملات، زیست و هویت شکل یافته و ساحت حاکمیت از استانداردها سازی کالبد، هنجار سازی مناسبات و کنترل و جهت دهی شکل گرفته است. با این نگاه چندساحتی می توان قدرت سایبری را به صورت مُشکک بر اساس غایات مورد انتظار از سایبر ترسیم نمود. با این نگاه ماهوی و مقول به تشکیک دانستن قدرت سایبری می توان غایت الاعلی قدرت سایبر را تحقق عوالم سایبر دانست و غایت دانی آن را ابزار گونگی تعریف نمود. حال اگر بپذیریم اعلی مرتبه قدرت سایبر تحقق عوالم سایبری است، کسی در سایبر اعلی مراتب قدرت را دارد که بتواند عالم سایبری و همه ملزومات دانی آن را خلق کند. در غیر این صورت بازیگر دست گردانی خواهی بود که حول محور قدرت مدار به چرخش درآمده و خواسته و یا ناخواسته برای تحقق آرمان های او تلاش می کند. کسی اعلی مراتب قدرت سایبری را دارد که بتواند عالم سایبری و همه ملزومات دانی آن را خلق کند، از زیرساخت ارتباطی، سیستم عامل و پلتفرم تا فرهنگ و سبک زندگی. مسئله اصلی در کشور ما فهم قدرت سایبری است. که متأسفانه درست به آن توجه نمی شود. و هرچه زمان می گذرد کار را مشکل تر می سازد، ساده اندیشی است که تصور شود در زمین سایبری دشمن، در عین مصرف کننده بودن می توان با قواعد عالم سایبری او مخالفت ورزیده و در عین حال تولیدکننده هم بود.

برای تحول سایبری کشور نیاز به «جهاد همه جانبه» است. ذهن سیاست گذاران و مجریان کشور باید از وابستگی سایبری خالی شود. پذیرش مدل های به ظاهر خالی از اندیشه و فرهنگ همانند مدل «امادگی برای جهان شبکه شده» یا مدل «توسعه پایدار سازمان ملل موسوم به ۲۰۳۰» که با الفاظ زیبا آراسته شده یا بیانیهای که وزارت دفاع آمریکا در سال ۲۰۱۵ منتشر کرده و ضمن آن وظیفه ی خود را حفظ آزادی بیان، حریم خصوصی، خلاقیت و... در فضای سایبر عنوان کرده، بی کم و کاست ساده انگاری است. دشمن، دشمن است، چه با دست مخملین نمود کند و چه با گذر زمان چه واقعی دست چدنی خود را از زیر دستکش مخملین بی محابا هویدا سازد. فهم این مسئله از طرف سیاست گذار فوق العاده مهم است. متأسفانه برخی از سیاست گذاران ما چه در نسل جدید و چه در نسل قدیم کشور مجذوب و یا حتی مرعوب تکنولوژی هستند (دهه شصتی و غیر دهه شصتی هم نمی شناسد) و با این نگرش خود را در حال توسعه و رسیدن به کشورهای توسعه یافته می دانند، و خواسته و ناخواسته هم در مسیر و هم در هدف غر ب زده بوده (تقی زاده های سایبری) و فقط از اسلام، ظواهر را می نگرند (البته در دیانت شان شکی نیست ولی البته این گروه برای تصمیم سازی و تصمیم گیری در این مورد مناسب به نظر نمی رسند). ابتناء سیاست گذاری در فضای سایبر باید بر قاعده فقهی نفی سبیل باشد. فهم این قاعده فقهی برای سیاست گذار سایبر هم به لحاظ مفهوم فقهی و هم انطباق با موضوع بسیار مهم است (شاید فقهی قاعده را دقیق بداند ولی قدرت تطبیق نداشته باشد). از طرفی ممکن است مدیر در اجرا بسیار قوی و توانمند باشد اما در سیاست گذاری با انگاره، مقدمات و منطق نادرست کشور و سرمایه های آن را به بی راهه برد. کشور به یک جهاد همه جانبه برای تحقق فضای سایبر مطلوب انقلاب اسلامی نیاز دارد. این جهاد همه جانبه باید مبتنی بر نقشی راهی باشد تا قدرت سایبری انقلاب اسلامی که همان تمدن سازی جهانی است را تضمین کند. توانمندی سایبری کشور در ابعاد مختلف زیرساخت، پلتفرم، سبک زندگی، مهندسی فرهنگ و مهندسی فرهنگی مستلزم احصاء هم جهت سازی است (به طور مثال فرماندهان می تواند شبکه ی اجتماعی جهانی انقلابی باشند، این ظرفیت ها را در برند سازی سایبری نباید دست کم گرفت). در قدم اول باید به خودباوری رسید و مرعوب فناوری های به هم پیچیده ی جوامع مدرن نشد. کالبد فضای سایبر از فناوری موشکی پیچیده تر نیست. انقلاب اسلامی، این فناوری را بارو حیه ی انقلابی و جهاد همه جانبه به دست آورد، مهم این است که نقشی راه چندساحتی برای ترسیم عالم نوپدید مبتنی بر اسلام ناب شکل گیرد و در پدید آوران آن دامن همت به کمر زد. آری به طور حتمی «ما می توانیم». باید جهاد گونه تلاش کرد.

حسین جمشیدیان - کارشناس محیط زیست

در عصر نوین اقدامات خشنونت‌آمیز علیه کشورها و دولت‌ها شکل‌های متفاوتی پیدا کرده است که بیوتروریسم یکی از این اقدامات است. بیوتروریسم شگردهای است که به‌وسیله مخرب‌های نامحسوس منابع طبیعی کشوری را مورد تهدید قرار می‌دهند تا از طریق آلوده کردن منابع طبیعی جامعه ملتهب و آشفته شود. بیوتروریسم به عملیاتی گفته می‌شود که در آن از ابزار یا مواد کشنده بیولوژیک برای اهداف غیرنظامی استفاده می‌شود و خطرات زیادی برای عموم مردم دارد. این عملیات شامل انتشار عمدی عوامل بیولوژیک است. این عوامل، باکتری‌ها، ویروس‌ها، فلزات سنگین، عناصر رادیواکتیو یا سموم اند که ممکن است به‌شکل طبیعی‌شان یا به فرم دستکاری شده انسان باشند. از جمله هدف‌های مهم بیوتروریسم، منابع آبی هستند که توسط آلاینده‌های ذکر شده در معرض آلوده شدن قرار دارند.

آب از مهمترین منابع مورد استفاده مردم است که با آلوده کردن و ترور منابع آن، ضررهای جبران‌ناپذیری به کشورها می‌رسد. زیرساخت‌های آبی که برای رفاه انسان و توسعه اقتصادی ضروری هستند مدتهاست به هدفی برای تروریست‌ها تبدیل شده‌اند.

تاریخچه حمله به آب و منابع آن به ۴۵۰۰ سال پیش برمی‌گردد. اما در دنیای معاصر، در ۱۹۷۰ میلادی گروهی مخالف با امپریالیسم آمریکا و جنگ ویتنام تلاش‌هایی برای دستیابی به مواد میکروبی و آلوده ساختن شبکه‌های تأمین آب مراکز شهری این کشور صورت داده‌اند.

طبق آمار پایگاه جهانی اطلاعات تروریسم که اطلاعات بیش از ۱۷۰ هزار حادثه تروریستی را بین سال ۱۹۷۰ تا ۲۰۱۶ جمع‌آوری کرده است، ۶۷۵ مورد از این حوادث، در ۷۱ کشور مربوط به حوزه آب بوده است. این عملیات‌ها توسط ۱۲۴ گروه تروریستی انجام شده و در پی آن حدود ۳ هزار و ۴۰۰ نفر، کشته یا بیمار شده‌اند.

در سال ۲۰۱۴، گروه تروریستی الشباب، کنترل تعدادی از شهرهای سومالی را از دست داد. این گروه برای تثبیت قدرت و حضور خود در منطقه با قطع کردن آب شهرهایی که پیش از این در کنترلش بود تاکتیک خود را تغییر داد.

معمولترین شکل تروریسم آب، شامل حمله فیزیکی به زیرساخت‌ها مانند تصفیه‌خانه، لوله‌های انتقال و سدهای بزرگ تأمین‌کننده آب کلاتشهرها است. از دیگر اشکال تروریسم آب افزودن آلاینده‌های شیمیایی، بیولوژیکی، سموم کشنده و عناصر رادیواکتیو و هسته‌ای به منابع آبی مهم و استراتژیک است که عواقب گسترده‌ای به دنبال خواهد داشت.

اهداف اصلی تروریست‌ها در حوزه آبی، آلوده کردن لوله‌های آب، سدها و مراکز تصفیه آب است تا بتوانند مردم و مسئولان کشور مورد نظر را نگران کنند. تروریسم آب پدیده تازه‌ای نیست، آمارها می‌گویند این شیوه از تروریسم از سال ۱۹۷۰ تا سال ۲۰۱۶، ۲۶۳ درصد افزایش داشته است. ۶۸ درصد از این حوادث پس از حادثه ۱۱ سپتامبر ۱۸ درصد در طول جنگ سرد و ۱۳ درصد نیز پس از دوره جنگ سرد،

اتفاق افتاده است. تعدد این حوادث در مناطق مختلف نیز متفاوت است. بیش از ۸۰ عملیات تروریستی مربوط به حوزه آب در پاکستان، بیش از ۶۵ مورد در هند، بیش از ۶۰ حادثه آب در کلمبیا، بیش از ۵۵ مورد در عراق و بیش از ۴۰ حمله تروریستی مربوط به آب در پرو رخ داده است. منطقه آسیای جنوبی هم با داشتن بیش از ۲۰۰ حادثه تروریستی مربوط به آب اصلی‌ترین قربانی این شیوه تروریستی به حساب می‌آید. گروه‌های تروریستی داعش، طالبان، گروه‌های مسلح کلمبیا موسوم به فارک و «مسیر درخشان» در پرو تاکنون بیشترین حملات در حوزه تروریسم آب را انجام داده‌اند.

هم داعش و هم «مسیر درخشان» حملات زیادی به منابع آبی داشته‌اند. طالبان علاوه بر منابع آبی، افرادی را که با این منابع سر و کار دارند نیز هدف قرار داده است. مانند هدف قرار دادن نیروهای سدها یا تلاش برای ترور وزیر انرژی و آب افغانستان در سال ۲۰۰۹. گروه تروریستی فارک نیز با هدف قراردادن منابع نفتی در کلمبیا باعث آلوده شدن آب شده است.

منفجر شدن یکی از لوله‌های نفت در سال ۲۰۱۵ توسط این گروه تروریستی باعث ورود ۱۰ هزار بشکه نفت به رودخانه «میرا» شد که در نتیجه آن دسترسی بیش از ۱۵۰ هزار نفر به آب آشامیدنی قطع شد.

تروریسم هسته‌ای یکی از انواع بیوتروریسم است که در دنیای معاصر، موجب نگرانی جهانیان شده است. بدان معنا که احتمال آلودگی منابع آبی به دنبال یک فاجعه تروریسم هسته‌ای وجود دارد. هرچند در مقایسه با اهداف تروریستی دیگر، اهمیت و تاثیر این موضوع چندان واضح و آشکار نیست، اما در عصر نوین و آلودگی‌های نوین، دور از انتظار نیست و مسئولان و مدیران مربوطه باید آمادگی لازم برای مقابله با این حملات را داشته باشند. وجود اینگونه حملات موجب هرج و مرج، بی‌نظمی اجتماعی و مهمتر از همه عوامل روانشناختی در بین عموم مردم خواهد داشت. ریختن عناصر رادیواکتیو در منابع آبی مهم و استراتژیک، آزاد شدن ذرات رادیواکتیو به محیط و منابع آبی از طریق تخریب نیروگاه‌های اتمی، راکتورهای تحقیقاتی، مراکز و بیمارستان‌های هسته‌ای، وجود چشمه‌های آب گرم که به صورت طبیعی دارای اکتیویته هستند، از جمله تروریسم هسته‌ای برای آسیب زدن به منابع آبی است. چشمه‌های آب گرم زیادی در ایران وجود دارد که از جاذبه‌های گردشگری محسوب می‌شوند. در ایران نیز مطالعات مختلف نشان می‌دهد که در

مناطق مانند رامسر، اردبیل، قزوین، تالش و محلات رادیونوکلئیدهای طبیعی در منابع آب زیرزمینی وجود دارند. این چشمه‌ها به صورت طبیعی دارای اکتیویته هستند، هر چند که سطح اکتیویته در این مناطق پایین است اما از احتمالات موجود در مورد بیوتروریسم هسته‌ای افزایش سطح اکتیویته در این منابع آبی است که تعداد آنها در داخل کشور زیاد است و از قطب‌های گردشگری محسوب می‌شوند.

تروریست‌ها آلاینده‌های رادیواکتیو را در مخازن اصلی شهر به طرقی خاص وارد می‌کنند. این آلاینده‌ها در صورت مجهز بودن تصفیه‌خانه‌ها، به آشکارسازهای رادیواکتیو، مشخص می‌شوند و تا زمان پاکسازی آلودگی که فرآیندی پیچیده و زمانبر است، تصفیه‌خانه تعطیل می‌شود که موجب اختلال در خدمات آبرسانی و تشویش جامعه می‌شود.

چنانچه تصفیه‌خانه به آشکارساز رادیواکتیو مجهز نباشد، آلاینده مشخص نمی‌شود و مردم در معرض اثرات مستقیم و غیرمستقیم پرتویی قرار خواهند گرفت. این حالت نتایج غیرقابل‌بخشش و جبران‌ناپذیری در جامعه و نسل‌های آینده به جای خواهد گذاشت. لازم به ذکر است که میزان آلاینده باید قابل توجه، قابلیت جابجایی در آب، انحلال‌پذیری و در زمان مشخص تاثیرگذار باشد.

هدف تروریسم ایجاد رعب و وحشت است که موجب تخریب روانی، اجتماعی و اقتصادی افراد یک جامعه می‌شود و به دنبال این حملات اغلب آلوده، استرس، خشم و افسردگی به وجود می‌آید. ترس و آسیب‌های روانی-اجتماعی ناشی از بیوتروریسم می‌تواند ناتوان‌کننده باشد؛ به طوری که پاکسازی و آلودگی‌زدایی از محیط و کنترل و بررسی افراد حاضر در محیط، ممکن است وقت و هزینه قابل توجهی از سیستم‌های بهداشتی - درمانی و امنیتی - انتظامی را به خود اختصاص دهد. بنابراین علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد.

برخلاف برخی پیشرفت‌های اخیر بسیاری از جوامع در زمینه آماده‌سازی بهداشتی افراد علیه بیوتروریسم، در جهت تدوین طرح‌ها، خدمات بهداشت

روانی به منظور مقابله با این معضل، تلاش‌هایی شده که در مراحل ابتدایی آن است. آمادگی برای مقابله با تروریسم علاوه بر جنبه‌های پیشگیری، مراقبت بهداشتی و برآورده نمودن نیازهای افراد در معرض خطر، به پیامدهای روانشناختی آن نیز وابسته است و آمادگی روانی باید در ابعاد محلی، استانی، ملی و بین‌المللی برنامه‌ریزی شود. بیماری‌های ایجاد شده در اثر عوامل رادیولوژیک علیه نیروهای نظامی یا غیر نظامی می‌توانند ناتوان‌کننده یا کشنده باشند و دوره‌های بیماری طولانی‌تری نسبت به عوامل شیمیایی ایجاد کنند و آسیب آنها بر سیستم‌های بهداشتی-درمانی می‌تواند بسیار شدید و طولانی مدت باشد.

نگرانی در مورد استفاده از عوامل بیوتروریسم به‌عنوان ابزار جنگی یا بکارگیری این عوامل در اقدامات تروریستی، امری کاملاً جدی است و واکنش‌های متفاوتی از خود در برابر فجایع انسانی و طبیعی جوامع مختلف نشان خواهند داد. چنانچه برای مقابله و واکنش سریع به موارد ذکر شده راه حلی عملی وجود نداشته باشد، واکنش‌های مختلفی از جمله اختلالات روانی، جریحه‌دار شدن احساسات مردم و عدم اعتماد به مدیران و مسئولان را در پی خواهد داشت. برای مقابله و واکنش به این آسیب‌ها علاوه بر پیش‌بینی و جلوگیری از حملات، اطلاع‌رسانی دقیق و آموزش همگانی، استفاده از ابزار و تجهیزات دقیق و تکنولوژی‌های نوظهور برای شناسایی دقیق آلاینده و آلودگی و اطلاعات دقیق از ابعاد و نتایج حادثه از بار روانی به‌وجود آمده در بین مردم می‌کاهد. ترس و آسیب‌های روانی-اجتماعی ناشی از بیوتروریسم می‌تواند ناتوان‌کننده باشد، به طوری که پاکسازی و آلودگی‌زدایی از محیط و کنترل و بررسی افراد حاضر در محیط، ممکن است وقت و هزینه قابل توجهی از سیستم‌های بهداشتی - درمانی و امنیتی - انتظامی را به خود اختصاص دهد.

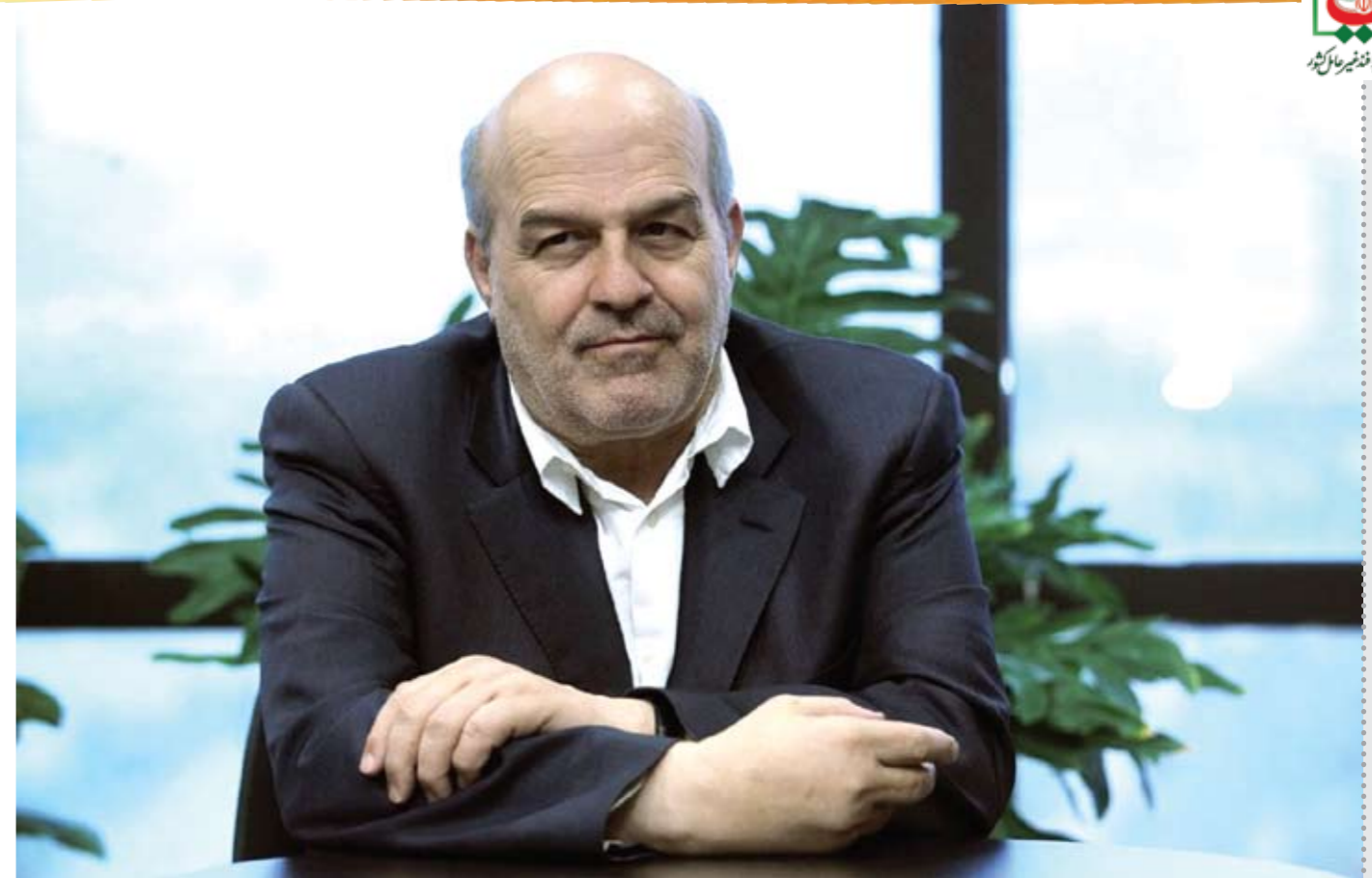
هدف تروریسم ایجاد رعب و وحشت است که موجب تخریب روانی، اجتماعی و اقتصادی افراد یک جامعه می‌شود و به دنبال این حملات اغلب آلوده، استرس، خشم و افسردگی به وجود می‌آید. ترس و آسیب‌های روانی-اجتماعی ناشی از بیوتروریسم می‌تواند ناتوان‌کننده باشد؛ به طوری که پاکسازی و آلودگی‌زدایی از محیط و کنترل و بررسی افراد حاضر در محیط، ممکن است وقت و هزینه قابل توجهی از سیستم‌های بهداشتی - درمانی و امنیتی - انتظامی را به خود اختصاص دهد.

برخلاف برخی پیشرفت‌های اخیر بسیاری از جوامع در زمینه آماده‌سازی بهداشتی افراد علیه بیوتروریسم، در جهت تدوین طرح‌ها، خدمات بهداشت

«صیانت پایدار» گزارش می‌دهد

بیوتروریسم آبی جنگ‌افزایی به قدمت تاریخ

■ تروریسم آب پدیده تازه‌ای نیست، آمارها می‌گویند این شیوه از تروریسم از سال ۱۹۷۰ تا سال ۲۰۱۶، ۲۶۳ درصد افزایش داشته است. ۶۸ درصد از این حوادث پس از حادثه ۱۱ سپتامبر ۱۸ درصد در طول جنگ سرد و ۱۳ درصد نیز پس از دوره جنگ سرد، اتفاق افتاده است. تعدد این حوادث در مناطق مختلف نیز متفاوت است. بیش از ۸۰ عملیات تروریستی مربوط به حوزه آب در پاکستان، بیش از ۶۵ مورد در هند، بیش از ۶۰ حادثه آب در کلمبیا، بیش از ۵۵ مورد در عراق و بیش از ۴۰ حمله تروریستی مربوط به آب در پرو رخ داده است

رئیس سازمان حفاظت محیط زیست در گفت و گویا «صیانت پایدار»:

تهدیدات زیستی می تواند امنیت ملی را خدشه دار کند

پدافند غیر عامل نباشد فرصت ها تبدیل به تهدید می شوند

دکتر عیسی کلانتری رئیس سازمان حفاظت محیط زیست می گوید تهدیدات زیست محیطی از جنس تهدیداتی است که در خدشه به امنیت ملی موثر است. در ادامه مشروح مصاحبه خبرنگار ماهنامه «صیانت پایدار» با رئیس سازمان محیط زیست که در قالب یک یادداشت شفاهی تنظیم شده است مرور می کنیم:

پدافند غیر عامل راهکاری در جهت حفظ و حراست از سرمایه ها و نه تحمیل هزینه بر دستگاه های اجرایی است و این اهمیت توجه به این مسئله را دو چندان می کند. بدان معنی که پدافند غیر عامل در جایگاهی بالاتر از پیشگیری قرار گرفته و در حقیقت مصونیت سازی است و اگر فرصت های در اختیار ما پیوست پدافندی نداشته باشند، به تهدیداتی مخرب تبدیل می شوند.

پدافند غیر عامل در واقع دفاع غیر تحریک آمیز است. امنیت و تهدید کفه های یک ترازو هستند و به هر میزان امنیت بالاتر رود، تهدیدات کاهش می یابد و هر چه تهدیدات تخصصی تر شود، روش دفاع و پدافند نیز تغییر یافته و تخصصی می شود.

افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب پذیری، تداوم خدمات ضروری و تسهیل در مدیریت بحران، چهار رکن اساسی و نتایج اجرای درست پدافند غیر عامل است که می توانیم با بهره مندی از آن نقاط ضعف را در برابر تهدیدات طبیعی و غیر طبیعی پوشش دهیم.

نوع تهدیدات باید در چهارچوب مشخصی به مردم معرفی شوند تهدیدات زیستی،

مسئله دیگر، آلودگی هوا در کلانشهر است که بسیار نگران کننده است. چون آلودگی هوا می تواند منشا بروز بسیاری از بیماری ها باشد که انسان را تهدید می کند از سوی دیگر، هوای پاک حق مسلم همه شهروندان است. در حال حاضر ۸۰ درصد آلودگی کلانشهری مانند تهران از سوی خودروها تولید می شود که سازمان حفاظت محیط زیست در اجرای وظایف قانونی برای سیاست گذاری و نظارت بر برنامه های کاهش آلودگی هوا اقدامات مناسبی را انجام داده و خواهد داد.

مسئله مهم دیگر در کشور، پسماند است که متاسفانه در زمینه پسماند در کل کشور مشکل داریم و پیشرفت قابل توجهی نداشتیم. امسال قرار بود ۱۰۰۰ میلیارد تومان از سوی وزارت صنایع و سازمان همیاری های برای ساماندهی مسئله پسماند اختصاص یابد که متاسفانه سال به پایان رسیده ولی هنوز این امر اجرایی نشده است. اگر این روند به این نحو ادامه پیدا کند قطعاً وضعیت پسماندها بهبود پیدا نخواهد کرد.

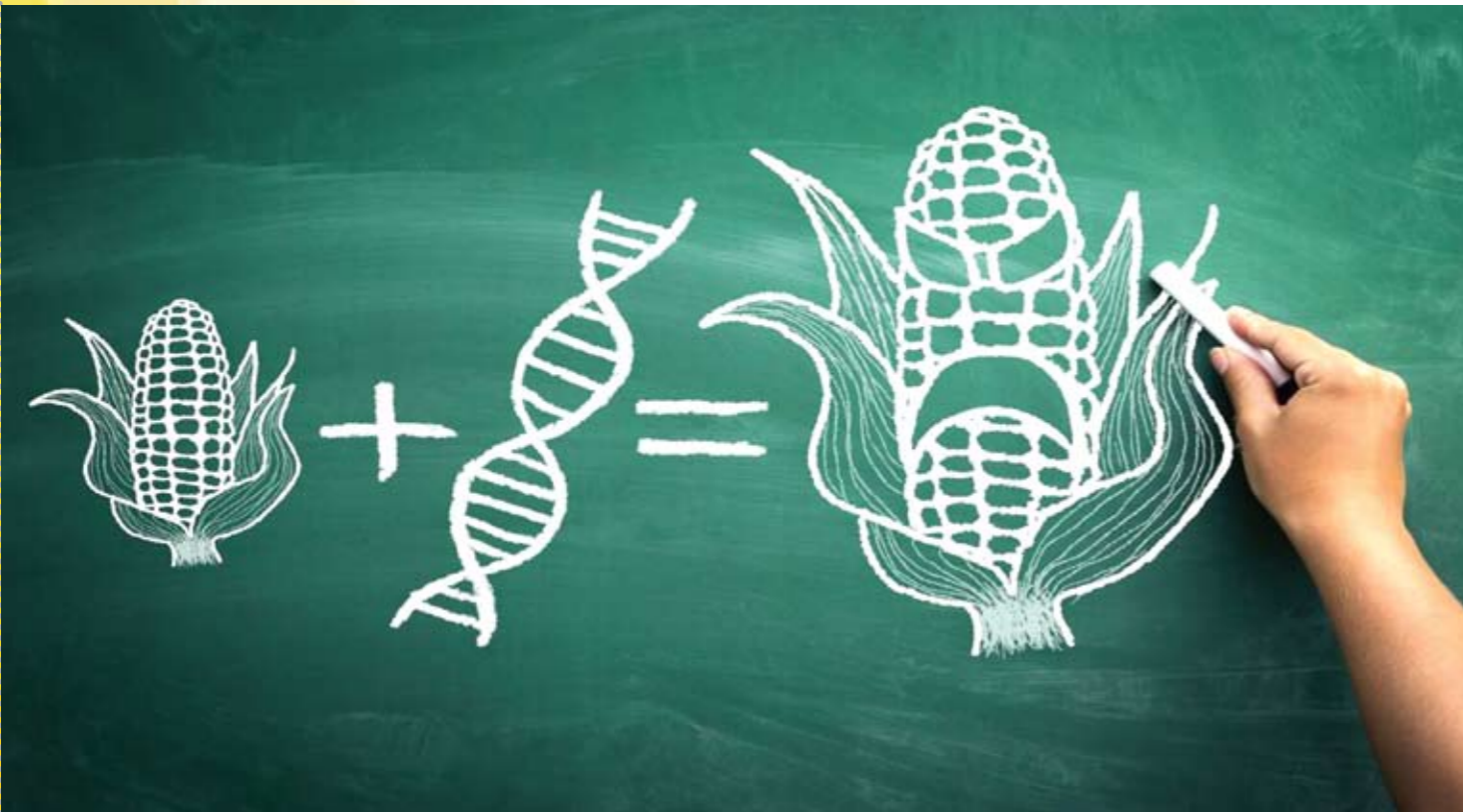
ما باید در فضای زیستی، قوانین بازدارنده برای منع عوامل زیستی به کار گیریم و از آنجایی که قدرت آسیب رسانی عوامل زیستی نسبت به سایر تهدیدات بالاتر است، باید تا آنجایی که می توانیم در برابر این تهدیدات، خود را آماده کنیم. تاکید محیط زیست در اجرای طرح جامع آمایش سرزمین است و جایگاه محیط زیست

و تهدید کننده حیات است. از همین رو هر چه بیشتر در مصرف آب صرفه جویی کنیم و بهره وری آن را بالاتر ببریم تهدیدات را کم اثرتر خواهیم کرد زیرا در غیر این صورت باید بدانیم که نخستین قربانی کمبود آن محیط زیست است و محیط زیست متعلق به شهروندان است.

هدف از پدافند غیر عامل استفاده از فرصت های بهتر برای حفظ پایداری بیشتر در جامعه است و اولویت اصلی ما آموزش و آگاهی رسانی در خصوص تهدیدات و پدافند غیر عامل است از همین رو، آموزش شهروندان نسبت به تهدیدات کم آبی و رعایت الزامات زیست محیطی در جهت استقرار صنایع آب بر باید بسیار جدی گرفته شود.

در حال حاضر با مشکلاتی در مورد منابع آبی روبه رو هستیم که سبب شده فشار بر منابع زیاد شود این فشارها باید کم شود. در شرایط عرف بین الملل نباید

پدافند غیر عامل در واقع دفاع غیر تحریک آمیز است. امنیت و تهدید کفه های یک ترازو هستند و به هر میزان امنیت بالاتر رود، تهدیدات کاهش می یابد و هر چه تهدیدات تخصصی تر شود، روش دفاع و پدافند نیز تغییر یافته و تخصصی می شود

در اجرای طرح آمایش سرزمین، اجرای قوانین زیست محیطی در امر استقرار واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی که برحسب نیاز و یا وجود زیرساخت و ایجاد الزامات زیست محیطی آن در حین احداث و بهره برداری آن از جمله ارزیابی زیست محیطی پروژه های کلان بسیار مهم و تاثیر گذار است.

آنچه مسلم است رعایت قوانین در پیشبرد اهداف محیط زیست موثر خواهد بود و انجام طرح آمایش سرزمین از الزامات اجرای اهداف پدافند غیر عامل محیط زیست است. از سوی دیگر ضرورت و توجه به برنامه های پدافند غیر عامل از دیدگاه محیط زیست امری مهم و ضروری است که باید به آن توجه جدی داشته باشیم.

بیش از ۴۰ درصد آب های تجدید پذیر را استفاده کنیم و این در حالیست که در کشور، این میزان بالای ۱۰۰ درصد است و این بزرگترین خطر برای محیط زیست است که عواقب آن خشکی تالابها و رودخانه هاست. زیرا به دنبال خشکی شدن محیط های آبی، کانون های ریزگرد تشکیل می شود. گرد و غبار و فرسایش خاک به علت فشار بیش از حد و تولید مواد غذایی در مرحله اول محیط زیست قرار دارند که در حال قربانی شدن هستند.

مر تضي نظری زاده- کارشناس ارشد شهرسازی

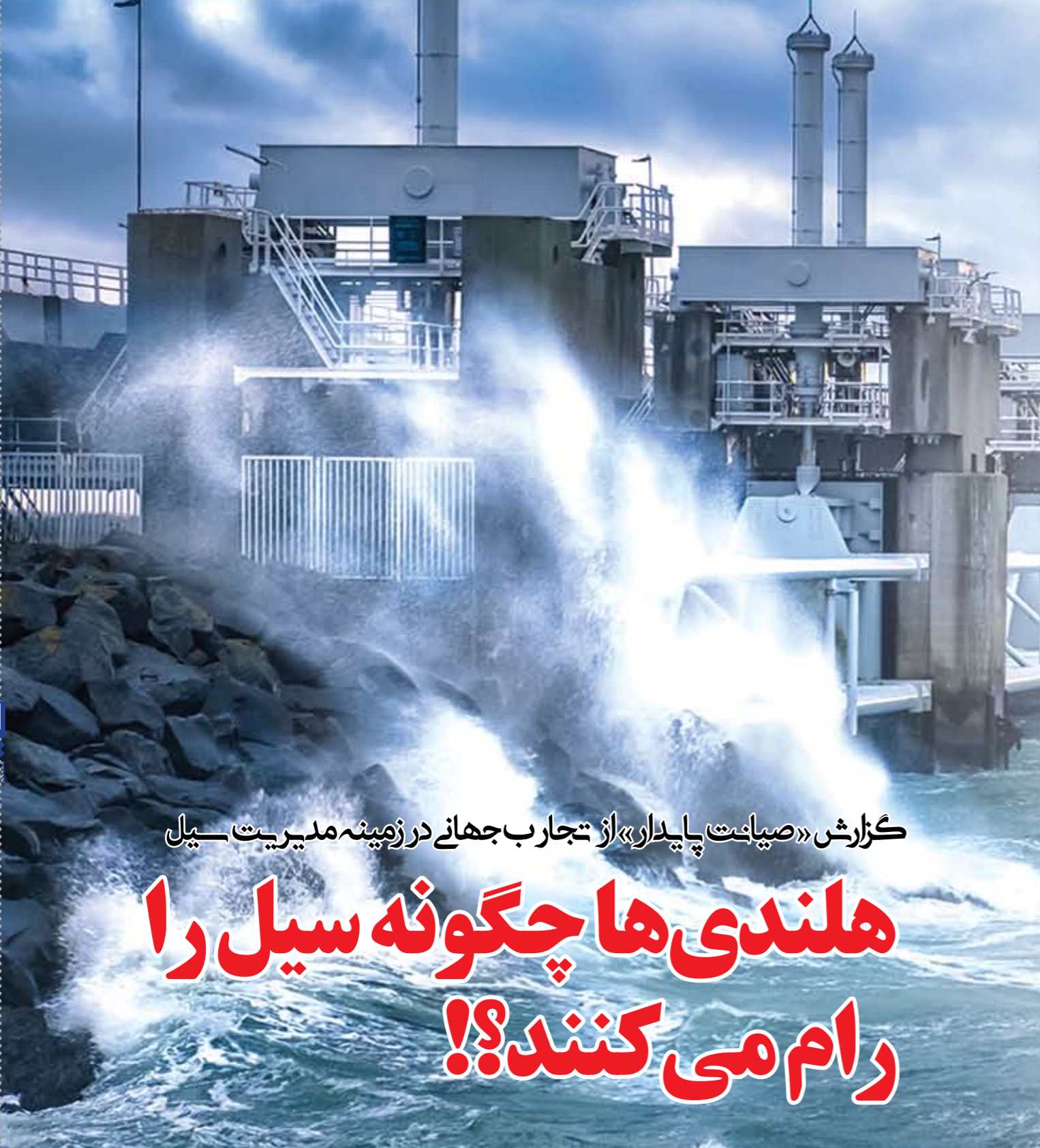
بارش‌های سیل‌آسا در ابتدای سال جدید منجر به بروز سیلاب در برخی مناطق کشور از جمله شمال و غرب کشور به‌خصوص استان‌های گلستان فارس لرستان و خوزستان و وارد ساختن خسارات جانی و مالی فراوان شد که علاوه بر تلفات جانی صحبت از ۳۰ تا ۳۵ هزار میلیارد خسارت وارده به زیرساخت‌های کشور در میان است به نحوی که دولت برای جبران خسارات مجبور به درخواست برداشت از صندوق توسعه ملی شد. بزرگی این رقم بخصوص در شرایط فعلی اقتصاد کشور به قدر کافی نگران‌کننده و تاسف‌بار است تا در باره سیاست‌های کلی مدیریت بحران و روش‌های مقابله با سیلاب یک بازنگری به عمل آوریم. آینده تغییرات آب و هوایی مبهم و نامعلوم است و پیش‌بینی اینکه دقیقاً بدانیم جریان آب و هوایی به کدام سو خواهند رفت دشوار است بنابراین بلایای طبیعی جزئی از سرنوشت جامعه جهانی خواهند بود و بر همین اساس نهادهای بین‌المللی به تدوین چارچوب‌های اقدام مشترک مانند سند هیوگو و چارچوب سندای برای مقابله با مخاطرات مبادرت ورزیده‌اند. در راس بلایای طبیعی در جهان سیل قرار دارد. بر مبنای گزارش‌های جهانی سیلاب طی سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۵ یعنی حدود ۲۰ سال به تنهایی ۴۷ درصد از کل مخاطرات و فجایع طبیعی ثبت شده را به خود اختصاص داده است. ۲٫۳ میلیارد نفر را تحت تاثیر قرار داده و باعث مرگ ۱۵۷ هزار نفر شده است. شواهد نشان می‌دهد که بهترین راه برای مقابله با عدم قطعیت فجایع، انعطاف‌پذیری است. در حالیکه پیش‌بینی اثرات دشوار است اما ما می‌توانیم اقدام کنیم و می‌بایست اقدام کنیم.

اکثر اقدامات مدیریت سیل در وضعیت فعلی مستلزم هزینه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های گزاف است. ساخت سد‌های عظیم، کانال‌های زهکشی و سیل‌بندها از جمله این اقدامات است که بار مالی فراوانی را بر جامعه متحمل می‌کند علاوه بر این، اقدامات فوق ایستا بوده، دامنه محدودی داشته و پهنه گسترده‌ای را در بر نمی‌گیرند. این رویکرد سنتی مدیریت سیل مترادف از دست دادن زمین است. ما برای مقابله با سیل بخصوص سیلاب‌های شهری به رویکردهای انعطاف‌پذیر نیاز داریم. همگام با طبیعت و ماهیت پویای شهرها و جوامع مدیریت سیلاب نیز بایستی پویا بوده و از هنر انعطاف بهره‌مند باشد و در طول زمان تکامل یابد. منظور از مدیریت انعطاف‌پذیر سیل یک نوع برنامه‌ریزی انطباقی است و ایجاد یک مجموعه وسیعی از مسیرها است که تحت شرایط تغییر اقلیم شناسایی و تعریف می‌شوند. در این برنامه‌ریزی انطباقی پاسخ به زیرمجموعه وسیعی از سناریوها پیش‌بینی می‌شود و گزینه‌ها و انتخاب‌های آینده را محدود و محروم نمی‌کند. نظارت هدفمند وجود دارد و سناریوها به طور مداوم ارزیابی و بازنگری می‌شوند. برنامه دلتا در هلند که به عنوان بزرگترین و پیچیده‌ترین سیستم دفاع در مقابل سیلاب شناخته می‌شود و در پاسخ به سیل ۱۹۵۳ دریای شمال که ۱۸۰۰ کشته بر جای گذاشته بود، طراحی شده است نمونه خوبی از بکارگیری رویکرد تطبیقی در مدیریت سیلاب است. آنها از یک سیستم پیش‌بینی و عمل سنتی به سمت یک رویکرد مبتنی بر پیش‌بینی آینده و سازگاری با تغییر حرکت کرده‌اند. هدف این برنامه حفظ هلند که یکی از کم‌ارتفاع‌ترین کشورهای جهان است و تقریباً یک چهارم وسعت آن پایین‌تر از سطح دریا قرار دارد به عنوان یک کشور ایمن و جذاب برای امروز و آینده است. برنامه دلتا به منظور حمایت از تصمیم‌گیری در رابطه با سیاست‌های آب اجرا شده و تصمیمات فعلی را به آینده پیوند می‌زند. از طریق این روش می‌توان اثرات تغییرات آب و هوایی را اندازه‌گیری کرد. میزان سازگاری و انطباق را سنجید و کارآمدی و انعطاف‌پذیری استراتژی‌ها آن را محاسبه کرد. مدیریت ریسک سیلاب روخانه تیمز لندن نیز مثالی روشن و

پیشگامانه از روش مسیرهای انطباقی است که دارای مجموعه‌ای از گزینه‌ها برای حداکثر حالت افزایش آب و جز و مد این رودخانه تا سال ۲۱۰۰ میلادی است. در ونیز ایتالیا و سن پترزبورگ روسیه نیز برنامه‌های جامع و خلاقانه‌ای برای مدیریت سیلاب پیاده شده است. در واقع اروپا به خاطر شرایط اقلیمی و ژئومورفولوژیکی در خط مقدم تکنولوژی کنترل سیل قرار دارد. وقوع سیلاب‌های شدید خصلت بسیاری از مناطق جهان است که در مقایسه با سیل اخیر که در کشور ما رخ داد بسیار وحشتناکتر می‌باشند. دبی سیلابی که شهر پلدختر لرستان را درنوردید و شهر را به ویرانه‌های تبدیل کرد طبق گزارش ایستگاه‌های هیدرومتری در اثر بارش ۱۰۰ میلی متری و دبی آب حدود ۵۰۰۰ متر مکعب بر ثانیه بوده است در حالیکه در بسیاری از شهرها و مناطق جهان این حجم بارش و دبی سیلاب روزانه بسیار عادی و پیش پا افتاده محسوب می‌شود. به نظر می‌رسد در کشور ما در زمینه سیلاب صورت مسئله بسیار ساده دیده شده است. تخریب چند هزار میلیاردی زیرساخت‌ها در سیل اخیر نشانگر این است که اصولاً سیل و سیل‌خیزی در طرح‌های عمرانی از جمله احداث راه‌ها، پل‌ها، سد‌های خاکی و دیگر تاسیسات مطرح نبوده و مطالعه‌ای در این خصوص صورت نگرفته است و این طرح‌ها با پیش‌فرض خشکسالی و با کمترین آینده‌نگری تدوین شده‌اند. مطالعات نشان می‌دهد که سالانه بیش از ۴۰ رخداد کوچک و بزرگ سیل در کشور به وقوع می‌پیوندد و در ۴ دهه اخیر ۱۸۹۰ سیل در کشور رخ داده است با این وصف می‌توان گفت کشور ما سیل‌خیز بوده و غفلت از آن و نادیده گرفتن آن بی‌معنی و زیانبار است. شواهد نشان می‌دهد که در زمینه سیل و پهنه‌بندی سیلابی کشور اشکالات اساسی وجود دارد. اولین مشکل به حوزه پایش و کمبود ایستگاه‌های هیدرومتری بر می‌گردد. تخمین و پیش‌بینی رواناب و دبی سیلاب یکی از عوامل مهم و مؤثر در مدیریت بهینه منابع آب است. تعیین مناطق مولد سیل و اولویت‌بندی زیرحوضه‌ها از نظر سیل‌خیزی در مدیریت حوضه‌های آبخیز نقش مهمی دارد. کمبود آمار و اطلاعات باعث می‌شود حجم آبی که به حوزه‌های پایین دست می‌رسد و بار سیل خروجی ناشناخته و غیرقابل پیش‌بینی باقی بماند. مسئله بعدی نداشتن سناریوهای مدیریتی است که این امر هم به موضع اول مربوط است. به عبارتی چون متولیان امر سیلاب شناخت و آگاهی دقیق از حوضه‌های آبریز ندارند میزان بارشها را به درستی نمی‌دانند. جنس خاک را مطالعه نکرده‌اند بنابراین در تشخیص شاخص سیل‌خیزی دچار اشتباه می‌شوند و به تبع آن در برنامه‌ریزی و مدیریت نیز گمراه می‌شوند. امروزه در دنیا سیلاب را دیگر به عنوان یک حادثه غیرمترقبه و ناگهانی نمی‌شناسند بلکه با اعداد و ارقام نسبت به آن واقف هستند. هیدروگراف‌های مشاهداتی، شبیه‌سازی‌های نرم‌افزاری و ترسیم سناریو برای دبی‌های متفاوت سیلاب باث شده است که سیلاب از امری ناشناخته به موضوعی مشخص و معلوم تغییر یابد. زندگی با سیلاب و همزیستی با آن بجای رویکردهای صرفاً فیزیکی مقابله با آن مانند سیل‌بند و سد امروز در جهان مرسوم است. در پایان باید گفت که برای جلوگیری از تکرار حوادث مشابه نیازمند تغییر نگرش به سیل هستیم. طرح جامع مدیریت سیلاب کشور باید به یک سند الزام‌آور و فرادستی تغییر ماهیت دهد و بخش‌های مختلف کشور به اجرای آن ملزم شوند مطالعات هیدرولوژیک و هیدرومورفولوژیک در پروژه‌های عمرانی شهرسازی و احداث مسکن روستایی نباید صرفاً بخشی ظاهری از طرح باشند بلکه باید جوهره و بنیان طرح‌ها و پروژه‌ها بر روی اطلاعات دقیق اقلیمی قرار داده شود و راهکارهای مختلف مواجهه با سیل برای حالت‌های مختلف و برای نقاط مختلف کشور بصورت پویا و به روز شده وجود داشته باشد. تنها در این صورت است که می‌توان خسارات سیل را به حداقل رساند.

بر مبنای گزارش‌های جهانی سیلاب طی سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۵ یعنی حدود ۲۰ سال به تنهایی ۴۷ درصد از کل مخاطرات و فجایع طبیعی ثبت شده را به خود اختصاص داده است. ۲٫۳ میلیارد نفر را تحت تاثیر قرار داده و باعث مرگ ۱۵۷ هزار نفر شده است

برنامه دلتا در هلند که به عنوان بزرگترین و پیچیده‌ترین سیستم دفاع در مقابل سیلاب شناخته می‌شود و در پاسخ به سیل ۱۹۵۳ دریای شمال که ۱۸۰۰ کشته بر جای گذاشته بود، طراحی شده است نمونه خوبی از بکارگیری رویکرد تطبیقی در مدیریت سیلاب است. آنها از یک سیستم پیش‌بینی و عمل سنتی به سمت یک رویکرد مبتنی بر پیش‌بینی آینده و سازگاری با تغییر حرکت کرده‌اند

گزارش «صیانت پایدار» از تجارب جهانی در زمینه مدیریت سیل

هلندی‌ها چگونه سیل را رام می‌کنند؟!

«صیانت پایدار» گزارش می‌دهد

مدیریت بحران از نوع ژاپنی

طی ۲۰ سال گذشته بلایای طبیعی به زندگی حدود ۳ میلیون نفر از مردم جهان پایان داده‌اند و بیش از ۲۳ میلیارد دلار خسارت به بار آورده‌اند. اما هر کجا صحبت از مخاطرات طبیعی به میان می‌آید معمولا ژاپن حضور دارد. بیش از ۲۰ درصد کل زلزله‌های بالای ۶ ریشتر جهان در ژاپن به وقوع می‌پیوندد. این کشور همواره در معرض طوفان‌های دریایی، سونامی و ولکانو و دیگر مخاطرات طبیعی قرار دارد. هر ساله در ژاپن بین تابستان و پاییز طوفان‌ها از سمت جنوب همراه با بادهای شدید و باران‌های سیل‌آسا شروع می‌شوند و سیستم حمل و نقل و کسب و کار را با چالش مواجه می‌سازند. بنابراین ژاپن تاریخ بلندی در خصوص آگاهی‌بخشی در زمینه کاهش و مدیریت مخاطرات دارد. تجربه ژاپن در زمینه مدیریت بحران در مقابل فجایع طبیعی به حدی است که امروزه از انتقال درس‌هایی که در این زمینه آموخته به کسب درآمد می‌پردازد و تجارب خود را به دیگر کشورها می‌فروشد. تجربه ژاپن گواه این است که کاهش ریسک مخاطرات باید به یک هنجار و عنصر فرهنگی تبدیل شود تا آسیب‌ها

به حداقل برسد. ژاپن همانطور که عنوان شد پیشگام جهانی در توسعه سیستم‌های مدیریت ریسک است. این کشور سابقه طولانی در مبارزه با وقایع ویرانگر مانند زلزله هانشین کوبه در سال ۱۹۹۵ و سونامی بزرگ سال ۲۰۱۱ فوکوشیما را در پرونده خود دارد. یکی از مهمترین اقداماتی که دولت ژاپن در زمینه کاهش ریسک انجام می‌دهد آموزش و تعلیم و تربیت است. مرکز کاهش ریسک مخاطرات یوکوهاما جایی است که فرد می‌تواند تجارب و آموزش‌های لازم در مورد فجایع طبیعی را به صورت شبیه‌سازی به طور رایگان بیاموزد. مرکز دارای یک محوطه است که کارآموزان و بازدیدکنندگان می‌توانند در آن زمین لرزه واقعی را تجربه کنند و احساس تکان خوردن و ترسیدن ناشی از زلزله را حس کنند. در این محوطه فرد شرایطی به مانند زلزله سال ۲۰۱۱ را به مدت ۲۰ ثانیه تجربه می‌کند و به او یادآوری می‌شود که چقدر از بلایای طبیعی می‌ترسد. در این مرکز با استفاده از شبیه‌سازی آتش شما نحوه عمل در این شرایط و چگونگی دسترسی به کپسول‌های آتش نشانی را یاد می‌گیرید. مبارزه با آتش یک مسابقه با زمان است. افرادی که در این مرکز آموزش می‌بینند سرعت عمل در برخورد با آتش را به خوبی می‌آموزند. چگونگی عبور از آتش هنگامی که عملیات خاموشی بی‌نتیجه است و نحوه نفس کشیدن در دود از دیگر آموزش‌ها در ارتباط با آتش‌سوزی است که البته دود ساخته شده در این مرکز کاملا بی‌خطر است. بخشی دیگر از این پلتفرم آموزشی تئاتر فاجعه است که فرد می‌تواند فیلم‌های مستند در مورد آنچه که هنگام رخداد یک فاجعه طبیعی به وقوع می‌پیوندد را نگاه کند. این فیلم‌ها به چندین زبان زیرنویس می‌شوند و توریست‌های کشورهای مختلف می‌توانند آنها را ببینند.

علاوه بر موضوع آموزش کشور ژاپن قوانین و مقررات الزام‌آوری را نیز در زمینه مخاطرات طبیعی بویژه زلزله دارد. آنها متعاقب زلزله ویرانگر میاگی در سال ۱۹۷۸، قانون استانداردهای جدید مقاومت در برابر زلزله را در سال ۱۹۸۱ اصلاح و مصوب کردند که به موجب این قانون همه ساختمان‌ها از لحاظ طراحی و ساخت باید استحکام کافی را داشته باشند به نحوی که بتوانند لرزه‌های قوی را تحمل کنند. در ژاپن سازمان هواشناسی این کشور

بزرگای زلزله‌ها را بر مبنای یک مقیاس ده سطحی بنام شیندو از صفر تا هفت (صفر، یک، دو، سه، چهار، پایین تر از پنج، بالاتر از پنج، پایین تر از شش، بالاتر از شش و هفت) اعلام می‌کند شیندو نه مقدار انرژی منتشر شده توسط زمین بلکه میزان و درجه تکان خوردن در سطح زمین را می‌سنجد. تا قبل از ۱۹۸۱ ساختمان‌ها می‌بایست مقاوم در برابر مقیاس پنج شیندو می‌بودند. ساختمان‌هایی که بعد از ۱۹۸۱ ساخته شده‌اند حتما بایستی در برابر شش تا هفت شیندو نیز مقاوم باشند. در ژاپن به ساختمان‌های که قبل از ۱۹۸۱ ساخته شده‌اند کیوتاشین گفته می‌شود و ساختمان‌هایی که سال ساخت آنها بعد از ۱۹۸۱ است شین‌تاشین نامیده می‌شوند. بنابراین ملاحظه می‌شود که کل صنعت ساختمان این کشور به قبل و بعد از این قانون تقسیم می‌شود و بخ کسانی که به دنبال خرید می‌گردند اغلب توصیه می‌شود ساختمان‌های دارای گواهینامه شین‌تاشین را خریداری کنند و این نشان از اهمیت این قانون در نظام ساخت‌وساز ژاپن دارد. زلزله بزرگ هانشین در سال ۱۹۹۵ نشان داد که ساختمان‌های دارای گواهینامه مذکور بسیار کمتر آسیب دیده بودند. بعد از زلزله ۱۹۹۵ قانون مهم دیگر در ارتباط با ساخت و ساز در ژاپن ساختمان‌های چوبی بود که گواهی ساخت و ساز به آنها داده شد که باعث رونق ساختمان‌های چوبی که کمتر آسیب پذیر هستند، شد. قابل توجه است که طبق گزارش‌ها ۸۶ درصد ساختمان‌های چوبی در ژاپن مربوط به بازه زمانی ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۰ هستند. به هر تقدیر ژاپن رهبر جهانی فناوری ساخت و ساز مقاوم در برابر زلزله است. تکنولوژی ساخت و ساز آنها از سه فناوری یا سه مرحله تشکیل می‌شود. اولین مرحله مقاومت اولیه در برابر زلزله است که مربوط به استحکام و توان تحمل بار و دیگر اقدامات سخت‌افزاری می‌باشد و ساختمان‌ها را در برابر تکان خوردن تقویت می‌کند. فناوری دوم کنترل ارتعاش است که ساختمان توسط ضربه‌گیرها یا دستگاه‌های تقویت‌کننده نگه داشته شده و انرژی جنبشی از بین می‌رود و فناوری سوم جداسازی پایه است که ساختمان توسط یک دستگاه از زمین جدا می‌شود و این دستگاه مانع انتقال شوک امواج به ساختمان می‌شود. ساختمان‌هایی که از فناوری آخر استفاده می‌کنند تقریبا هفتاد درصد در برابر لرزه مقاوم‌تر هستند.

از ژاپن بیاموزیم امروز به یک گفتمان در زمینه کاهش اثرات مخاطرات طبیعی در بین کشورهایی که در معرض این خطرات قرار دارند تبدیل شده است. بسیاری از کشورها گروه‌های آموزشی را برای تربیت به ژاپن می‌فرستند تا در کارگاه‌ها و کلاس‌های مدیریت بحران این کشور شرکت کنند. دولت ژاپن به همراه شرکای اصلی مانند مرکز مدیریت ریسک توکیو تحت مدیریت بانک جهانی، مرکز آموزش توسعه توکیو هر ساله سمینارهایی را برای به

مدیریت بحران در مقابل فجایع طبیعی به حدی است که امروزه از انتقال درس‌هایی که در دیگر کشورها می‌فروشد

اشتراک‌گذاری دانش هیدرومتری و دیگر علوم وابسته به مخاطرات برگزار می‌کند و متخصصان هیدرولوژی، هواشناسی، زمین‌شناسی، سازه و .. از ده‌ها کشور در آن شرکت می‌کنند. هدف از این اجلاس ایجاد ظرفیت در کشورهای در حال توسعه در زمینه مدرن‌سازی مبارزه با ریسک است. در کشور ما امروزه علی‌رغم پیشرفت‌ها در حوزه مدیریت بحران هنوز رویکرد جامع و یکپارچه در این حوزه به کار گرفته نمی‌شود و به صورت بنیادی به آن پرداخته نمی‌شود. تلفیق علم، تکنولوژی، مدیریت و دیگر بسته‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری برای نیل به رویکرد یکپارچه مدیریت بحران بسیار حائز اهمیت است. پیوست‌های پدافند غیرعامل

همانگونه که در مورد ژاپن به آن اشاره شد و تدوین گواهینامه‌ها و پروتکل‌ها، قوانین و مقررات الزام‌آور که همزمان در همه حوزه‌ها اعم از آموزش، صنعت، فناوری و عرصه عمومی بکار گرفته شوند می‌تواند کارگشا باشد. دستگاه‌های متولی از جمله وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مختلفی که تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر این حوزه هستند می‌بایست رویکرد مشتری‌را پیگیری کنند که حاصل و نتیجه آن کاهش ریسک و بهبود وضعیت مدیریت بحران در مقابله با حوادث مختلف باشد.

بیش از ۲۰ درصد کل زلزله‌های بالای ۶ ریشتر جهان در ژاپن به وقوع می‌پیوندد

تجربه ژاپن در زمینه مدیریت بحران در مقابل فجایع طبیعی به حدی است که امروزه از انتقال درس‌هایی که در این زمینه آموخته به کسب درآمد می‌پردازد و تجارب خود را به دیگر کشورها می‌فروشد

معاون بسیج و امور استان‌ها سازمان پدافند غیر عامل کشور:

وی اظهار داشت: پدافند کاهش آسیب پذیری در حال حاضر مورد تاکید است زیرا با پیشرفت علم و تکنولوژی تهدیدات دانش پایه شده‌اند و دیگر همچون گذشته نیازی به ساخت شهرهای زیرزمینی نیست.

معاون سازمان پدافند غیر عامل با بیان اینکه تهدید حاضر فناوری پایه است، تصریح کرد: قاعدتا دفاع نیز باید به صورت تخصصی و دانش پایه باشد و این یک رویکرد جدیدی است و باید بررسی‌ها انجام شود که یکی از اقدامات در این راستا نیز تاب‌آوری زیرساخت‌ها و آسیب شناسی آن‌هاست.

سردار حیدری گفت: نباید فرصت‌ها به تهدید تبدیل شوند زیرا اگر لایروبی در مسیل‌ها انجام می‌گرفت می‌توانست خسارت‌ها را پایین بیاورد یا مستحکم‌سازی پل‌ها در زمان احداث می‌توانست مانع تخریب پل‌ها در سیل اخیر شود در مقابل تهدیدات با پیشرفت علم و تکنولوژی باید پدافند در دستور کار مدیران

به الگوی پدافند غیر عامل عمل می‌شد خسارات سیل اخیر کاهش می‌یافت

قرار گیرد.

وی پدافند سایبری، زیستی و پرتویی را از دیگر حوزه‌های پدافند غیر عامل اعلام کرد و گفت: با پیشرفت علم و تکنولوژی سایبر به عنوان یک سرمایه تبدیل شده است و در پدافند زیستی نیز با توجه به رونق تولید در سال جاری باید تمام تمرکز بر تولیدات داخلی باشد و در پدافند شیمیایی نشر شیمیایی در مراکز می‌تواند تصویب آب می‌تواند بسیار خطرناک باشد.

معاون بسیج و امور استان‌های سازمان پدافند غیر عامل یکی از پدافندها را پدافند مردم محور اعلام کرد و افزود: تمرکز دشمن در حال حاضر به مولفه‌های جدید جنگ مردم محور شامل جنگ اقتصادی، جنگ سایبری و جنگ بی‌قاعده است.

سردار غلامعلی حیدری در همایش پدافند غیر عامل در زنجان با بیان اینکه پدافند جز ذات معماری ایرانی بوده است، اظهار داشت: اگر به بافت قدیمی شهرها توجه شود در طراحی قلعه‌ها، ارگ‌ها، شهرها و روستاها الزامات پدافند رعایت شده است و شهرهایی همچون زواره اردستان که یک شهری زیرزمینی است به نحوی طراحی شده‌اند که دشمن به راحتی نمی‌توانست در داخل شهرها مانور دهد.

وی با بیان این که دو نوع پدافند وجود دارد، اظهار داشت: پدافند عامل بر عهده نیروهای مسلح در هر کشور است که در دوران انقلاب اسلامی بعد از ۲۰۰ سال مانع شد تا این کشور دوباره به دست بیگانگان بیفتد در صورتی که ائتلاف بین‌المللی صورت گرفته بود و ۸۵ کشور در این دوران از دشمن حمایت و ۳۵ کشور سلاح مورد نیاز دشمن را تامین می‌کرد.

به گفته سردار حیدری پدافند غیر عامل دفاع غیر مسلحانه با اقدامات غیر مسلحانه است که در نتیجه موجب کاهش آسیب پذیری می‌شود که جان انسان‌ها در اولویت قرار دارد و حفاظت از زیرساخت‌های کالبدی در اولویت بعدی است که با اقدامات مدیران و رابطین پدافند غیر عامل آسیب پذیری کاهش می‌یابد.

الفبای پدافند شیمیایی

معاونت فرهنگی قرارگاه پدافند شیمیایی کشور

پدافند غیر عامل شیمیایی در بخش‌های مرتبط کالبدی و سایبری است.

مکان‌یابی مناسب، تمرکززدایی یا پراکندگی، مقاوم سازی، رعایت حریم‌ها و استانداردها، خارج کردن مراکز شیمیایی تهدیدزا از مراکز جمعیتی، ایمن‌سازی سامانه‌های نرم‌افزاری کنترل فرایندها در برابر تهدیدات فضای سایبر و ... نمونه‌های از اقدامات در جهت کاهش تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها به ویژه در صنایع شیمیایی پرخطر است.

ج - ارتقای آمادگی واکنش:

در صورت وقوع تهدید شیمیایی، متناسب با نوع و سطح حادثه، واکنش مناسب در مواجهه با تهدید و پیامدهای آن باید انجام شود. بدهی است واکنش مناسب، مستلزم ایجاد آمادگی و هماهنگی-های قبلی بین دستگاه‌های ذیربط می‌باشد.

بنابراین اقدامات پدافند شیمیایی در واکنش مناسب به تهدیدات شیمیایی، پیش از وقوع تهدیدات، برنامه‌ریزی و اجرا می‌گردد و با وقوع تهدید، عملیاتی می‌شود.

پدافند شیمیایی به اختصار مجموعه‌ای از تدابیر، برنامه‌ها و اقدامات غیر نظامی است که منجر به کاهش امکان وقوع تهدیدات یا حوادث شیمیایی و کاهش آسیب‌پذیری افراد، زیرساخت‌ها و سرمایه‌ها در برابر تهدیدات شیمیایی می‌گردد و آمادگی مواجهه و واکنش در برابر وقوع تهدیدات شیمیایی را در جامعه بالا می‌برد

پدافند شیمیایی به اختصار مجموعه‌ای از تدابیر، برنامه‌ها و اقدامات غیر نظامی است که منجر به کاهش امکان وقوع تهدیدات یا حوادث شیمیایی و کاهش آسیب‌پذیری افراد، زیرساخت‌ها و سرمایه‌ها در برابر تهدیدات شیمیایی می‌گردد و آمادگی مواجهه و واکنش در برابر وقوع تهدیدات شیمیایی را در جامعه بالا می‌برد.

از یک منظر مفهوم «پدافند شیمیایی» در پاسخ به این سه سؤال کوتاه اما اساسی است که؛
اولاً: بسترهای وقوع تهدیدات شیمیایی کدامند؟
ثانیاً: سرمایه‌های ما چگونه ممکن است مورد تهدید شیمیایی قرار گیرد؟
ثالثاً: واکنش ما در برابر تهدیدات شیمیایی، چگونه باید باشد؟

اقدامات پدافند شیمیایی:

منظور؛ تمامی برنامه‌ها، کارها و فعالیت‌هایی است که با هدف کاهش تهدیدات شیمیایی، کاهش آسیب‌پذیری زیرساخت‌ها و سرمایه‌ها و تسهیل مدیریت بحران در برابر تهدیدات شیمیایی، منطبق با اصول و معیارهای پدافند غیر عامل انجام می‌پذیرد. در واقع اقدامات پدافند شیمیایی، پاسخ این سؤال اساسی است که: «در برابر تهدیدات شیمیایی چه کار باید کرد؟»
پاسخ به این سؤال فارغ از مباحث حقوقی و دیپلماسی با در نظر گرفتن دو رویکرد اساسی « فنی و مهندسی» و « مدیریت بحران» در سه گام مهم زیر قابل تعریف و تبیین است:

-شناسایی محیط، تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها
-اقدام جهت کاهش آسیب‌پذیری‌ها
-ارتقای آمادگی واکنش

الف - شناسایی محیط، تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها:

مطالعه، تحلیل، بررسی و شناسایی تهدیدات شیمیایی و آسیب‌پذیری‌های هر حوزه، منطبق بر دو دیدگاه عینی «جامع‌نگری» و «آینده‌پژوهی»، اولین اقدام محوری در پدافند شیمیایی است که مستلزم شناخت محیط است. معمولاً در انجام این مرحله، تمام تهدیدات شیمیایی و آسیب‌پذیری‌های سرمایه‌ها و دارایی‌ها در یک محدوده‌ی جغرافیایی مورد رصد و پایش قرار می‌گیرد.

ب- کاهش تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها:

کاهش آسیب‌پذیری بسترهای وقوع تهدیدات شیمیایی، علاوه بر لزوم تدوین و اجرای الزامات و ملاحظات پدافند شیمیایی، مستلزم تدوین و اجرای اصول، الزامات و ملاحظات فنی مهندسی

خواهد بود:

رصد و پیش‌تهدید، کشف و شناسایی عامل شیمیایی، اعلام وقوع تهدید و اطلاع‌رسانی به مراجع ذیربط، امداد و نجات، تحدید منطقه، برقراری نظم و امنیت، اقدامات درمانی، دفع منشأ خطر و رفع آلودگی، بازیابی

و بازتوانی منابع آسیب‌دیده و عادی‌سازی شرایط از اقدامات دارای اولویت این مرحله است.

آمادگی و هماهنگی تیم‌های واکنش سریع، کشف و شناسایی امداد و نجات، برقراری امنیت و تحدید منطقه‌ی آلوده، رفع و دفع آلودگی و تخلیه اضطراری (توسط سازمان‌های آتش‌نشانی، نیروهای مسلح، امداد و نجات جمعیت هلال

احمر، اورژانس، نیروی انتظامی و مرکز اقدام کلی قرارگاه پدافند شیمیایی در استان یا مرکز)، ذیل فرماندهی واحد و یکپارچه، در واکنش مناسب به وقوع تهدید شیمیایی، بسیار مهم و تعیین‌کننده است.

بررسی و تحلیل کارشناسی دلایل وقوع تهدید شیمیایی، آسیب‌ها، کاستی‌های اقدامات واکنشی، مستند سازی و ...، با هدف کاهش یا رفع ایرادات و بهره‌برداری‌های آموزشی و مدیریتی، از دیگر اقدامات حائز اهمیت در مرحله‌ی بعد از وقوع تهدید است.

حوزه‌های بستر ساز وقوع تهدیدات شیمیایی

تروریسم، یکی از حوزه‌های بستر ساز وقوع تهدیدات شیمیایی است که در آن، مواد شیمیایی پرخطر غالباً سمی، توسط گروه‌های تروریستی یا افراد مزدور و معاند (به صورت سازمان‌یافته یا خودسرانه)، با یکی از اهداف ذیل منتشر و استفاده می‌گردد:

- ایجاد رعب و وحشت و ناامنی در جامعه از طریق

بخش مواد شیمیایی سریع‌الاث‌ر سمی یا محرک در نقاط پر ازدحام و غالباً سرپسته

- حذف افراد مؤثر مخالف مانند ترور برخی شخصیت‌های سیاسی یا مذهبی دستیابی به منشأ و انگیزه‌ی وقوع تهدیدات این حوزه در حیطه‌ی اختیارات دستگاه‌های امنیتی و اطلاعاتی بوده، لکن اقدامات لازم جهت برقراری نظم و امنیت، شناسایی عوامل شیمیایی استفاده شده و اقدامات امداد و نجات و رفع آلودگی، باید تحت مدیریت واحد و با آمادگی و هماهنگی کامل یگان‌ها و تیم‌های عملیاتی تجهیز شده، انجام شود.

همچنین در تولید برخی اقلام و کالاهای مصرفی، خوراکی، کالاهای آرایشی - بهداشتی و حتی پوشاک و اسباب‌بازی به ویژه کالاهایی که به طریق قاچاق به کشور وارد می‌شود، از مواد شیمیایی غیراستاندارد مضر و بعضاً سمی استفاده می‌شود.

تهدیدات شیمیایی، در این حوزه زمانی پدیدار می‌شود که مقادیر بالایی از این اقلام، بدون نظارت کافی در روند تولید و تأیید سلامت، از طریق قاچاق، وارد کشور شده و در حجم و گستره‌ی وسیع، به سهولت در اختیار مردم قرار گیرد. گرچه بخشی از این محصولات، در داخل کشور (و بدون نظارت کافی) تولید می‌گردند، لکن تهدید ناشی از واردات خارجی به لحاظ احتمال آلودگی‌های ناخواسته، عامدانه و معاندانه، بسیار جدی است.

مصرف اغلب این محصولات، پیامدهای زیانباری برای افراد جامعه به ویژه خانم‌ها و کودکان و نوجوانان دارد. بروز بیماری‌های لاعلاج، صعب‌العلاج یا ناتوانی و تحمیل هزینه‌های درمان یا تأثیرات مخرب فرهنگی از جمله خطرات و پیامدهای استفاده از این کالاها است.

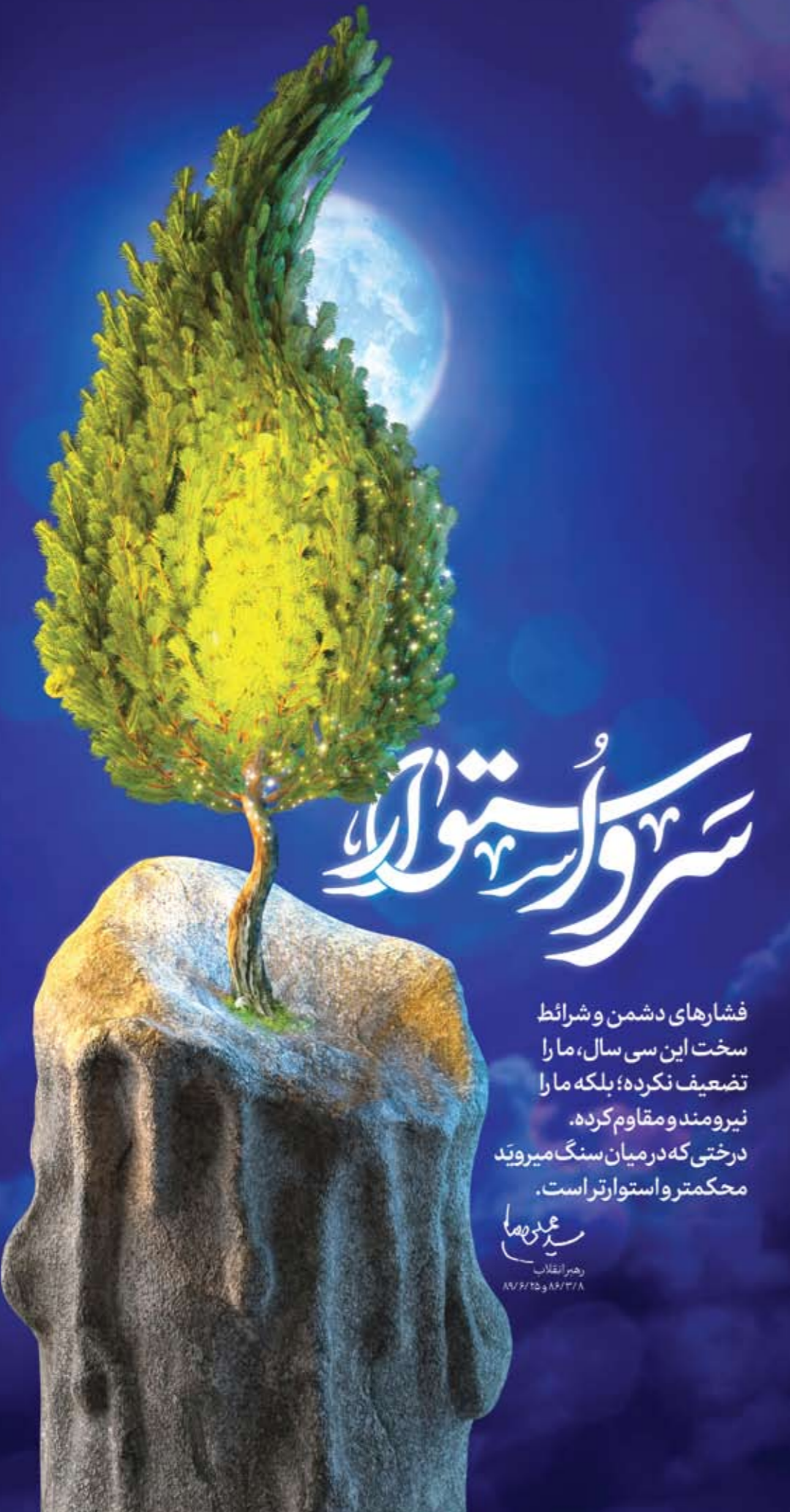
دشواری یا کم‌توجهی مسئولان در جلوگیری از واردات غیرقانونی و نبود نظارت کافی بر واردات بی‌رویه‌ی این اقلام از مسیرهای قانونی و مهمتر از آن، عدم اطلاع کافی مردم از پیامدهای خرید و استفاده از این کالاها، شرایط را برای وقوع تهدیدات شیمیایی کالاهای وارداتی و قاچاق به ویژه در حوزه‌ی انسانی مهیا نموده است. گرچه عموماً اهداف اقتصادی، عامل ایجاد این بستر در سطح جامعه است، لکن از آنجا که اصولاً تفاوتی در پیامد مصرف آن ایجاد نمی‌کند، لذا تهدیدات این حوزه را می‌توان ذیل تهدیدات حوزه‌ی تروریسم شیمیایی، مطالعه، تحلیل و بررسی نمود.

دستگاه‌های مسئول در این حوزه علاوه بر مراجع قانونگذار، قضایی و انتظامی، دستگاه‌های مرتبط با صدور مجوز تأییدیه‌ی سلامت محصولات و کالاهای وارداتی می‌باشند.

در واقع نقش دستگاه‌های مرتبط با سلامت و بهداشت، تأمین غذا و دارو و آب، همچنین دستگاه‌های مرتبط با حوزه‌ی صنعت و نیز حوزه‌ی دیپلماسی و دفاعی در کاهش تهدیدات و آسیب‌پذیری‌های این حوزه، مهم و حیاتی است.

نقش

دستگاه‌های مرتبط با سلامت و بهداشت، تأمین غذا و دارو و آب، همچنین دستگاه‌های مرتبط با حوزه‌ی صنعت و نیز حوزه‌ی های دیپلماسی و دفاعی در کاهش تهدیدات و آسیب‌پذیری‌های حوزه شیمیایی مهم و حیاتی است

سرور استوار

فشارهای دشمن و شرائط سخت این سی سال، ما را تضعیف نکرده؛ بلکه ما را نیرومند و مقاوم کرده. درختی که در میان سنگ می‌روید محکمتر و استوارتر است.

رهبر انقلاب
۸۹/۶/۲۵ و ۸۹/۳/۲۸

سردار دکتر جلالی در پنل تخصصی پدافند غیرعامل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال:

آمریکایی‌ها در پدافند غیرعامل شاگرد پانزدهم جهان هم نیستند

آمریکایی‌ها به لحاظ تولید علم در پدافند غیرعامل استاد تولید اسناد علمی (Document) هستند، اما در صحنه عمل شاگرد پانزدهم جهان هم نیستند، به عنوان مثال شما طوفان کاترینا در کوبا و آمریکا را مقایسه کنید، نحوه مواجهه این دو کشور در این بلای طبیعی بسیار جالب است، در کوبا که به اصطلاح یک کشور جهان سوم است، شاهد کاهش اثر طوفان، کاهش تلفات ناشی از طوفان و مدیریت خوب در صحنه هستیم ولی در آمریکا با سطح بالای تولید دانش در حوزه پدافند غیرعامل خسارات بیشتری را نسبت به کوبا شاهد هستیم. صحنه مطالعات و تولید دانش و مدارک علمی با صحنه عمل متفاوت است.